

Ungdom og korps

Hvorfor velger ungdommer å slutte i den frivillige, musikalske læringspraksisen som korpset utgjør?

Nina Grønli Turtum

Høgskolen i **Hedmark**

Mastergradsoppgave i kultur- og språkfagenes didaktikk

Avdeling for lærerutdanning og naturvitenskap

HØGSKOLEN I HEDMARK

2012

Innhold

<i>Tabelliste</i>	<i>iv</i>
<i>Sammendrag: Ungdom og korps</i>	<i>v</i>
<i>Abstract: Youth and marching bands</i>	<i>vi</i>
<i>Forord</i>	<i>vii</i>
1. INNLEDNING	1
1.1 BEGRUNNELSER FOR VALG AV TEMA	1
1.2 OPPGAVENS PROBLEMSTILLINGER	2
1.3 EGET STÅSTED	3
1.4 OPPGAVENS AVGRENSNINGER	4
1.5 ORGANISERING AV OPPGAVEN	5
2. KORPSMILJØET I NORGE	7
2.1 KORPSHISTORIE	7
2.2 KORPS I DAG	8
2.2.1 Ulike korpsbesetninger	8
2.2.2 Korpsmedlemmene	9
2.2.3 Aktiviteter i korpset	10
2.3 KORPSET SOM FRIVILLIG ORGANISASJON	10
2.4 TIDLIGERE FORSKNING.....	12
2.4.1 Hvorfor begynne i korps?	13
2.4.2 Problematikken rundt frafallet.....	14
2.4.2.1 Individets forhold til korpset	15
2.4.2.2 Repertoarvalget.....	16
2.4.2.3 Samholdet i korpset	16
2.4.2.4 Det sosiale miljøet og de signifikante andre.....	17
2.4.2.5 Korpsenes status i samfunnet	18
2.4.2.6 Aktiviteter i korps	20
2.4.2.7 Korps som tidkrevende fritidsaktivitet.	21
2.4.3 Tidligere forskning: En kort oppsummering.....	21
3. TEORETISKE PERSPEKTIVER	22
3.1 HVORDAN KAN KORPS FORSTÅS SOM EN FRIVILLIG LÆRINGSARENA?	22
3.1.1 Det frivillige valget i lys av postmoderniteten	23
3.1.2 Er korpset en formell eller uformell læringsarena?	24
3.2 FELLESSKAP I KORPS: SOSIAL TRYGGHET ELLER TVANGSTRØYE?	26
3.2.1 Korps som en del av det frivillige lokale musikklivet.....	28
3.3 IDENTITETSKONSTRUKSJON OG KORPS.....	29
3.3.1 Ulike type identiteter	31
3.3.2 Musikk og identitet.....	31
3.4 UNGDOMSKULTURENS BETYDNING FOR VALGET OM Å DELTA I KORPS.....	34
3.4.1 Ungdom og identitetskonstruksjon.....	36
3.4.2 Ungdom og deres forhold til korpset som frivillig læringsarena.....	38
3.4.3 Fellesskapets funksjon for ungdommer.....	39
4. METODOLOGISKE OVERVEIELSER	41
4.1 STUDIENS DESIGN	41
4.2 VALG AV STRATEGI FOR DATAINNSAMLING.....	42
4.3 AVGJØRELSER I FORKANT AV UNDERSØKELSEN	44
4.4 UTARBEIDELSE AV INTERVJUGUIDE	45
4.5 GJENNOMFØRING AV INTERVJUER	47
4.6 TRANSKRIPSJON AV DATAMATERIALET	49
4.7 ANALYSE AV INTERVJUENE.....	49

4.8	MITT FORSKNINGSARBEID I LYS AV EN HERMENEUTISK ANSATS	51
4.9	ETISKE REFLEKSJONER	53
4.10	GENERALISERING, RELIABILITET OG VALIDITET	55
4.10.1	<i>Generalisering av studiens funn</i>	55
4.10.2	<i>Hvor pålitelige er mine data? Et spørsmål om reliabilitet</i>	56
4.10.3	<i>Har min arbeidsprosess ført til gyldige funn?</i>	57
4.11	AVSLUTTENDE METODOLOGISKE REFLEKSJONER	58
5.	LIVET I KORPS OG GRUNNER TIL Å FORLATE DET: UNGDOMMENE FORTELLER	60
5.1	MINE UNGDOMSINFORMANTER – EN KORT PRESENTASJON.....	60
5.2	LIVET I KORPSET	61
5.2.1	<i>Veien inn i korpshverdagen</i>	61
5.2.2	<i>Hva inneholder et korpsliv? En beskrivelse av sentrale aktiviteter</i>	62
5.2.3	<i>Hvordan skape motivasjon? Utfordringer, målfokusering og utenommusikalske aktiviteter</i>	65
5.2.4	<i>Hvordan er fellesskapet i korpsene?</i>	67
5.2.5	<i>Korpsset som frivillig læringsarena</i>	68
5.2.6	<i>Holdninger til korps i samfunnet</i>	69
5.3	HVORFOR SLUTTER UNGDOMMER I KORPS?.....	72
5.3.1	<i>Holdninger i samfunnet og ungdommers frafall – finnes det en sammenheng?</i>	73
5.3.2	<i>Frafall ved flytting</i>	74
5.3.3	<i>Korpsfellesskapet – årsak til å bli værende og til å slutte</i>	74
5.3.4	<i>Når korpsmusikeren mister motivasjonen</i>	76
5.3.5	<i>Tidspress og overflod av aktiviteter</i>	77
5.4	LIVET I KORPS OG GRUNNER TIL Å FORLATE DET: EN KORT OPPSUMMERING.....	77
6.	HVORFOR SLUTTER UNGDOMMER I KORPS? LEDERE OG DIRIGENTERS	
	OPPFATNINGER.....	79
6.1	DIRIGENT- OG LEDERINFORMANTER – EN KORT PRESENTASJON	79
6.2	LEDERE OG DIRIGENTERS TANKER OM ULIKE ÅRSAKER TIL Å SLUTTE	80
6.2.1	<i>Konkurransen med andre aktiviteter</i>	80
6.2.2	<i>Korpsfellesskapet som årsak til frafall</i>	81
6.2.3	<i>“Uniformen er teit”</i>	84
6.2.4	<i>Andres holdninger – en mulig påvirkningsfaktor?</i>	85
6.2.5	<i>Tidsperspektivet – nok en gang</i>	87
6.2.6	<i>Når interessen ikke lenger er tilstede</i>	88
6.2.7	<i>Hvordan unngå frafall?</i>	89
6.3	FRAFALLSÅRSAKENES INNBYRDES RELASJON OG AVHENGIGHET	92
7.	FRAFALLSÅRSAKENE SETT I LYS AV STUDIENS TEORETISKE UTGANGSPUNKTER	94
7.1	KORPSET OG DET POSTMODERNE SAMFUNNET	95
7.2	UNGDOMMENES EIERFORHOLD TIL KORPSET.....	96
7.3	FELLESKAPETS BETYDNING FOR MOTIVASJONEN.....	97
7.3.1	<i>Musikalsk-sosiale grunner for videre deltakelse</i>	98
7.3.2	<i>“Vi spiller så kjedelig musikk”</i>	99
7.4	IDENTITET OG UNGDOMSKULTUR – HVILKEN ROLLE SPILLER KORPSET?	100
7.4.1	<i>‘De forestilte andre’</i>	100
7.4.2	<i>Hva gjør korpsmusikken med ungdommene?</i>	101
7.4.3	<i>Korpskultur og ungdomskultur – total kulturkollisjon?</i>	102
7.5	INFORMASJON OM KORPS – MÅ VI SNAKKE MER?.....	104
7.6	AVSLUTTENDE BETRAKTNINGER	106
7.7	HVORDAN KAN VI BENYTTE OSS AV DENNE KUNNSKAPEN?.....	107
7.8	VEIEN VIDERE.....	109
	LITTERATURLISTE	110
	VEDLEGG.....	116

Tabelliste

Tabell 1. Eksempel på analyseskjema, utsnitt av skjema til dirigent- og lederintervjuene... 51

Sammendrag: Ungdom og korps

Denne masteroppgaven omhandler problematikken rundt ungdomsfracfall i korpsbevegelsen. Det å spille i korps er den nest største fritidsaktiviteten for barn og unge i Norge, men denne musikalske læringsarenaen sliter med et stort fracfall blant ungdommer, slik at gjennomsnittsalderen på korpsmusikere går opp. I denne oppgaven ønsker jeg å finne ut hva som kan være årsakene til dette store fracfallet gjennom å besvare følgende problemstilling:

Hvorfor velger ungdommer å slutte i den frivillige, musikalske læringspraksisen som korpset utgjør?

Jeg har valgt å intervju fire ungdommer som har sluttet i korps samt fire representanter for dirigenter og korpsledelse, til sammen åtte informanter. Jeg har også valgt å belyse årsakene som kommer fram under intervjuene med informantene ved hjelp av teori, hovedsakelig hentet fra det kulturteoretiske området supplert med nærliggende musikk sosiologiske perspektiver, dette for bedre å kunne forstå hvordan disse årsakene kan være utslagsgivende for fracfall.

Først i denne oppgaven finnes en kort innføring i korpsets historie og utviklingen frem mot dagens korpstradisjon. Deretter følger en oversikt over tidligere forskning om emnet som gir et innblikk i flere ulike fracfallsårsaker. Videre presenterer jeg mine teoretiske perspektiver, og diskuterer korpset i relasjon til type læringsarena, felleskap, identitet og ungdomskultur.

I resultatdelen av avhandlingen går jeg gjennom fracfallsårsakene som oppgis av mine to ulike grupper av informanter, og ser at manglende motivasjon kan være en bakenforliggende årsak for dette fracfallet. Ved å se resultatene fra intervjuene i lys av de teoretiske utgangspunktene, henter jeg så fram spenningsfelt og motsetninger i materialet mitt som viser at det er vanskelig å komme med én konklusjon eller foreslå én løsning på fracfallsproblematikken i korps. Likevel virker det som om motivasjonsproblemene ofte er knyttet til hvordan korpsmedlemmer tror mennesker utenfor korpskulturen ser på korpset som en læringsarena, og hvor godtatt denne aktiviteten oppleves i samfunnet generelt.

Abstract: Youth and marching bands

This master thesis addresses the problem of youth dropping out of the activity of participating in Norwegian marching bands. The second largest leisure-time activity in Norway is to be part of the marching-band tradition, still, the marching bands face problems connected to a large dropout rate among their youth members. In this thesis I wish to explore what causes the adolescents to leave the bands by answering the following research question:

Why do youth members choose to leave the voluntary, musical arena for learning that the marching bands constitute?

I have chosen to interview four adolescents who have left the marching band activity along with four representatives from the conductors and leadership side of different marching bands, altogether eight interviewees. Moreover, in order to have a deepened understanding of the interview findings they are viewed and interpreted through a theoretical framework borrowed from the fields of Cultural Studies as well as music sociology and music education.

In the beginning of this thesis, a short introduction is given about the history of marching bands in Norway, and the development into today's tradition and situation. Then, I give an overview of earlier research on the topic, in order to give a broader picture of different and possible reasons for dropping out of the marching band activity. Furthermore, I give an account of the theoretical perspectives underlying the study, emphasizing the four areas of learning arena, community, identity and youth culture.

The findings of the study show that it is possible to identify different reasons that cause individuals to leave the marching bands, however these reasons seem to be united by one underlying factor, namely a lack of motivation. In discussing the findings, I lift tensions and contradictions found in the empirical material, and conclude that it is difficult to reach one final conclusion or suggest one single solution to the problem of youth members leaving the marching bands. Still, I find that the lack of motivations mainly arises in connection with how marching bands members conceive of other peoples' opinions about the marching band tradition, and how this particular activity is viewed by the larger society.

Forord

I arbeidet med denne masteroppgaven er det flere som har bidratt til dette ferdige produktet. Jeg vil først takke mine åtte informanter som stilte opp i dette prosjektet. Denne oppgaven hadde ikke blitt den samme uten dere. Jeg vil også takke samboer, familie og venner for hjelp og støtte gjennom denne prosessen.

Sist, men ikke minst, vil jeg rette en stor takk til min veileder, Sidsel Karlsen, for veldig god oppfølging. Din hjelp og støtte har vært uvurderlig i dette arbeidet. Tusen takk!

Lillehammer, 10. mai 2012.

Nina Grønli Turtum

1. Innledning

1.1 Begrunnelser for valg av tema

I følge Festervoll (2007) finnes det for lite forskning om den frivillige kultursektoren generelt, og dette er også gjeldende for korpsbevegelsen. Festervoll skrev i 2007 en utredning, *Mytenes sannhet og sannhetens myter*, på oppdrag fra ni ulike frivillige kulturorganisasjoner¹. Målet med utredningen var å sette fokus på kunnskapsnivået, særlig i frivillig kultursektor. Hun skriver at det finnes mye kunnskap om de frivillige kulturorganisasjonene, men at denne kunnskapen befinner seg innenfor de enkelte organisasjonene, den er ofte ikke synlig for omverdenen. “Selv om vi de siste årene har sett en økende interesse for forskning om frivillig sektor, er det fremdeles store kunnskapshull. Det er behov for mer kunnskap om frivillig sektor generelt i hele sin bredde og dybde” (Festervoll, 2007, s. 14). Festervoll understreker også at denne manglende kunnskapen kan være med å “hindre nødvendig utvikling og omstilling” (ibid., s. 11) i kulturorganisasjonene. Dette er en av grunnene til at jeg i min masteroppgave vil sette fokus på korpset, som en del av de frivillige kulturorganisasjonene, og jeg håper med dette at min forskning vil bidra til økt kunnskap om den frivillige kultursektoren.

Innenfor korpsmiljøet er det et stort problem med frafall av ungdommer (se Handegard, 2007; Hjelmbrække & Berge, 2010; Norbeck, 2002; Reitehaug, 1990). Rekrutteringen blant aspiranter er stor (Reitehaug, 1990), likevel går gjennomsnittsalderen på korpsmusikanter i voksenkorps opp (Hjelmbrække & Berge, 2010). Hvorfor velger så mange å slutte i korps i ungdomstiden? Hva kan korpsbevegelsen gjøre for å prøve å motarbeide dette? I 2010 ble det gjennomført et forskningsprosjekt nettopp om frafall av ungdom i korpsmiljøet (Hjelmbrække & Berge, 2010). Resultatene er presentert i rapporten *Når hornet blir lagt på hylla* (ibid.). Forskerne bak rapporten gjennomførte både en kvantitativ spørreundersøkelse og kvalitative intervjuer av både ungdommer som har sluttet og ungdommer som fremdeles er med i korps. Rapporten gir mye interessant informasjon om frafallet, sett fra ungdommenes side (se kapittel 2 for en bredere gjennomgang), men forskerne konkluderer med at det kunne vært interessant å høre hva tillitsvalgte i korpsene og

¹ De ni organisasjonene var: De unges orkesterforbund, Folkekulturforbundet, Noregs Ungdomslag, Noregs Korforbund, Norges Musikkorps Forbund, Norges Velforbund, Norsk musikkråd, Norsk teaterråd og Norske symfoniorkestres Landsforbund.

dirigentene sier om denne frafallsproblematikken. Dette er noe jeg har lyst til å ta tak i, i tillegg til at jeg ønsker å ha med perspektivet fra ungdommene.

1.2 Oppgavens problemstillinger

Den nevnte frafallsproblematikken i korps vil jeg belyse gjennom følgende hovedproblemstilling:

Hvorfor velger ungdommer å slutte i den frivillige, musikalske læringspraksisen som korpset utgjør?

Jeg vil i denne masteroppgaven se på korps som en frivillig, musikalsk læringspraksis, og undersøke hva ungdommer som har sluttet i korps, og noen korpsledere og -dirigenter, mener kan være grunnene til det store frafallet. Jeg har valgt å utforme to delproblemstillinger, slik at jeg derved kan få belyst hovedproblemstillingen fra ulike vinkler. Ved å intervjuer ungdommer som har sluttet i korps, ønsker jeg å få deres fortellinger om dette og dermed også innsikt i hvilke faktorer som har påvirket ungdommenes beslutninger om å slutte. Videre vil jeg gjennom intervjuer med dirigenter og ledere for korps undersøke deres forestillinger om hvorfor ungdommene velger å forlate korpset. Jeg håper at jeg i dette spennet vil få tilgang til rik informasjon som kan virke opplysende i forhold til hovedproblemstillingen min. Mine to delproblemstillinger er som følger:

Hvilke faktorer virker inn på ungdommers beslutning om å slutte i korps?

Hvilke forestillinger har dirigenter og korpsledere om hvorfor ungdommer velger å slutte i korps?

For å få en utvidet forståelse av mine funn, ønsker jeg også å undersøke hvordan disse faktorene og forestillingene kan forstås i lys av en teoretisk rammefortelling der grunnstammen er hentet fra det kulturteoretiske området og supplert med beslektede musikk sosiologiske og musikkpedagogiske perspektiver. En slik teoretisk forståelsesramme ser ofte ut til å være fraværende i annen forskning omkring frafallsproblematikken i korps (se en gjennomgang av tidligere forskning i kapittel 2), og det at jeg velger å plassere mine resultater innenfor en definert teoretisk forståelsesramme føler jeg dermed er en styrke ved mitt arbeide, og noe som kan bidra til ny kunnskap på dette feltet.

Innenfor mitt valgte teoretiske område har jeg særlig fokusert på identitetsteori og forfattere som behandler forholdet mellom identitet og musikk (for eksempel Barker, 2008; Frith, 1996) med inkludering av relevante musikk sosiologiske og musikkpedagogiske perspektiver (DeNora, 2000; Karlsen 2011; MacDonald, Hargreaves, & Miell, 2002; Ruud, 1997). Jeg har også inkludert forskning og teorier omkring musikk og ungdomskultur (Tarrant, North & Hargreaves, 2002; Thornton, 1995) fordi jeg anser dette perspektivet som svært vesentlig i forbindelse med frafallsproblematikken, samt forskere hvis arbeider kan belyse korpset som fellesskap og læringsarena (Aagre, 2003; Anderson, 1996; Finnegan, 2007; Folkestad, 2006; Hargreaves, Marshall & North, 2003; Ronström, 1992). Jeg inkluderer dermed også teori fra beslektede forskningsområder, ikke bare kulturteori, likevel vil det, som tidligere nevnt, være kulturteorien som er stammen i teorigjennomgangen.

Denne masteroppgaven er skrevet innenfor rammene av programmet *Master i kultur- og språkfagenes didaktikk*, og jeg ønsker derfor kort å tydeliggjøre oppgavens plassering innenfor det musikkpedagogiske området. Ved å se på korps som en frivillig, musikalsk læringsarena, og forsøke å forstå hvordan denne læringsarenaen kan oppleves, mener jeg at jeg beveger meg innenfor dette området. Dyndahl og Ellefsen (2011) skriver at det synes å være en “tendensiell forskyvning av musikkpedagogisk interesse fra undervisning til læring, fra læreren til de lærende og fra skole til læringsarena, -fellesskap eller -kultur” (ibid., s. 186). Korpset er nettopp en slik læringsarena – utenfor skolen, men likevel med et sterkt læringsfellesskap og med sine spesifikke læringskulturer – derfor velger jeg å se korpset som en del av det musikkpedagogiske feltet. Korpsbevegelsen står også for en vesentlig del av opplæringen innenfor musikk i vårt land, og er derfor å regne som en viktig musikkpedagogisk arena. Hvordan barn og ungdommer opplever denne læringsarenaen har dermed relevans for det musikkpedagogiske feltet, og kunnskap om frafallsproblematikken i korps kan være nyttig også for deltakere og aktører på andre musikalske opplæringsarenaer.

1.3 Eget ståsted

Som åtteåring begynte jeg selv i korps, og har dermed spilt i korps i snart 17 år, noe som selvfølgelig har betydning for mitt valg av tema for denne oppgaven. Sammen med jevnaldrende fikk jeg opplæring av korpsmusikanter fra generasjonskorpset vi var tilknyttet i to år, før vi så fikk være med i hovedkorpset. I tillegg til øvelsene med generasjonskorpset hadde vi også øvelser med andre jevnaldrende korpsmusikanter, en gruppe som snart ble til et ungdomskorps. I løpet av barneskoletiden valgte enkelte å slutte og vi ble etter hvert en

gjeng på fire stykker som i tidsperioden fra vi var 12 til vi var 17 år var aktive på sommermusikk-skole og andre helgeseminarer tilpasset barn og unge. Selv om vi var få, var vi likevel en veldig ivrig og sammensveiset gjeng. En av ungdommene falt riktignok fra på ungdomsskolen, men vi tre andre holdt stand til vi var ferdige med videregående skole, og fløy deretter hver vår vei. Alle tre fant seg et nytt korps dit de flyttet, og jeg spiller fortsatt i korps, men jeg ser rundt meg at det ikke er mange musikanter mellom 15 og 25 år i mitt nærmeste korpsmiljø. Dermed ser jeg også at det til tider kan være ensomt å være ungdom i denne læringsarenaen. Hvorfor jeg har fortsatt, og ikke har valgt å slutte, tror jeg bunner i min interesse for musikk, korps og mitt hovedinstrument, en interesse jeg har dyrket gjennom musikklinje på videregående skole og videre studier i musikk på høgscolenivå. En annen grunn til at jeg ikke har vurdert å slutte, er at jeg har trivdes veldig godt i det sosiale miljøet i korpsset. Jeg har også fått utfordringer opp gjennom ungdomstiden blant annet ved å bytte stemmer og avansere innenfor min instrumentgruppe, noe som har forhindre at jeg har gått lei. Siden jeg selv aldri vurderte å slutte i korps i løpet av ungdomstiden har det fått meg til å lure på hvorfor så mange andre ungdommer velger å slutte i en frivillig, musikalsk læringspraksis. Dette var mitt personlige utgangspunkt før jeg begynte arbeidet med denne masteroppgaven.

1.4 Oppgavens avgrensninger

Jeg har valgt å gjennomføre kvalitative intervjuer for å samle inn dataene til min masteroppgave. Jeg har intervjuet fire ungdommer mellom 16 og 25 år, og fire ledere og dirigenter for korps. En nærmere begrunnelse for valget av nettopp disse informantene finnes i metodekapittelet. Jeg har også valgt å avgrense oppgaven min til å gjelde Hedmark og Oppland krets, dette fordi jeg ikke har kapasitet til å se hele korps-Norge under ett i dette mastergradsarbeidet. Samtidig kjenner jeg godt til korpskulturen i denne kretsen, siden jeg selv er en del av den, og denne bakgrunnskunnskapen mener jeg gir meg et godt utgangspunkt for å tolke informasjonen jeg får gjennom intervjuene (se videre refleksjoner omkring dette i metodekapittelet).

I motsetning til andre forskningsarbeider som omhandler barn og unge i korps (se for eksempel Norbeck, 2002; Pay, 2004), har jeg valgt å ikke utelukkende ha fokus på skolekorps. Jeg ville også hente informasjon fra informanter som er tilknyttet amatørkorps og/eller generasjonskorps, siden dette også er korps som har ungdommer i medlemsmassen.

1.5 Organisering av oppgaven

I denne masteravhandlingen vil leseren i andre kapittel få en kort innføring i korpsets utvikling fram mot dagens korpsbevegelse for å få et bilde av hvordan denne læringsarenaen er. Deretter vil tidligere forskning omkring korps og frafallsproblematikk bli presentert. Særlig vil rapporten til Hjelmbrække og Berge (2010) danne et sentralt grunnlag, siden denne omhandler frafallsproblematikken blant ungdommer i korps. Jeg ønsker også å vise et større bilde av hva korpsdeltakelse handler om, mer enn kun frafallsproblematikken, derfor inneholder dette kapitlet også informasjon om hvorfor den enkelte velger å begynne i korps og hva som skjer i en korpshverdag. Dette vil jeg inkludere for å gi leseren et innblikk i mulige årsaker i korpshverdagen som kan føre til et ønske om å slutte i denne læringsarenaen, og dermed legge grunnlag for en bedre forståelse. I tillegg til informasjon om korpshverdagen går jeg nærmere inn på årsaker som, gjennom tidligere forskning, har vist seg å være utslagsgivende for valget om videre deltakelse i korps.

I det tredje kapitlet presenterer jeg mine teoretiske utgangspunkter i tråd med gjennomgangen gitt ovenfor. Dette kapitlet danner det teoretiske fundamentet for arbeidet mitt, og vil også være sentralt i forhold til ønsket om å se tidligere korpsmedlemmers fortellinger om det å slutte i korpset og dirigenters og lederes forestillinger om dette frafallet i lys av kulturteori og annen, nærliggende, musikk sosiologisk og musikkpedagogisk teori. Jeg vil først i kapitlet gjennomgå teori om ulike former for læringsarenaer, fellesskap og identitetskonstruksjon, for deretter å se disse perspektivene i lys av teori om ungdomskultur og musikkens plass i denne.

Studiens metodologiske løsninger og overveielser blir presentert i det fjerde kapitlet. Her begrunner jeg valg av design og presenterer strategier for datainnsamlingen samt kriteriene jeg har lagt til grunn for utvelgelse av informanter. Jeg beskriver også hvordan jeg har gjennomført transkribering og analyse av datamaterialet. Mot slutten av kapitlet ser jeg min forskning i lys av hermeneutikken, drøfter studiens etiske utfordringer og også mine resultatets generaliserbarhet, reliabilitet og validitet. Til slutt i kapitlet reflekterer jeg over studiens metodologiske styrker og svakheter.

I det femte og sjette kapitlet vil leseren møte mine informanter. I det femte kapitlet presenterer jeg mine ungdomsinformanter og funnene fra intervjuene med ungdommene som har valgt å slutte i korps. Den første delen av dette kapitlet gir bakgrunnsinformasjon om ungdommens tid i korpset, deres vei inn i korpshverdagen, hva dette korpslivet inneholdt, hva som skapte motivasjon i korpset og hvordan de opplevde

fellesskapet der, dette for å skape et bakgrunnsbilde som de oppgitte frafallsårsakene kan forstås i lys av. Deretter presenteres de årsakene som ungdommene mener kan ha vært avgjørende for beslutningen om å forlate korpset, både de direkte, utløsende faktorene og andre, mer generelle faktorer som informantene tror kan påvirke ungdommer til å slutte i korps. I det sjette kapitlet presenterer jeg resultatene fra intervjuene med korpsslederne og -dirigentene. I motsetning til i kapitlet med ungdomsinformantene, går jeg i dette kapitlet direkte inn på informantenes forestillinger om mulige frafallsårsaker. Til slutt i dette kapitlet presenterer jeg tanker lederne og dirigentene ga uttrykk for når det gjaldt å unngå frafall.

I det sjuende og siste kapitlet diskuterer jeg frafallsårsakene som kom frem i kapittel fem og seks i lys av studiens teoretiske utgangspunkter. Her drøftes funnene i relasjon til fire teoretiske hovedområder, nemlig det postmoderne samfunn; eierskap til læringsarenaen; fellesskapet i korps; samt korpsets rolle i forhold til identitet og ungdomskultur. Ved å se årsakene i lys av det valgte teorigrunnlaget, håper jeg å få en dypere forståelse av de ulike frafallsårsakene. Dette siste kapitlet har også en oppsummerende del der jeg kommer med noen avsluttende betraktninger, og samler trådene i denne masteroppgaven.

2. Korpsmiljøet i Norge

Mange mennesker i Norge har et forhold til korpsbevegelsen. Enten har de selv deltatt i den, eller de kjenner noen som har vært medlem. I følge Norges Musikkorps Forbund² (heretter forkortet NMF) sin hjemmeside er mer enn 65 000 mennesker medlemmer i et eller flere av de nesten 1700 korpsene vi har (NMF, s.a.). Selv om dette tilsier at korps er en av de største fritidsaktivitetene for barn, unge og voksne i Norge er det likevel mange som ikke kjenner godt til denne korpskulturen, derfor vil jeg innledningsvis skrive litt om korpsets historie og om korps som fenomen, før jeg går over til å se på tidligere forskning om korps.

2.1 Korpshistorie

Det er vanskelig å anslå hvor gammelt korps som fenomen er, men Polk (s.a.) skriver at de første janitsjarkorpene, bestående av trompet, trommer og skalmeie³, var godt etablerte i Europa i det 13. århundret. Korpsmusikken har ikke like lang historie her i Norge, men vi vet at det tidlig på 1800-tallet fantes grupper med blåsere som spilte til dans, særlig mange småensembler som kom fra Tyskland. De første musikkorpene som NMF nevner i sin historiske oversikt er de seks bataljonmusikkorpene som ble opprettet da Norge fikk sin egen grunnlov i 1814, ett korps til hver bataljon i landet (Larsen, 2002; NMF, s.a.). På 1860-tallet ble de første amatørmusikkforeningene etablert, henholdsvis på Nes, Lillehammer og Løiten. Deretter gikk det slag i slag, og rundt 1890 ble det første guttekorps etablert av avholdsbevegelsen. I 1901 ble Møllergata skolekorps etablert, og 20 år etter ble de første ungdomskorpene opprettet (NMF, s.a.). De første korpene var imidlertid forbeholdt den mannlige delen av befolkningen, og det var ikke før i 1934 at Oslo Damekorps søkte om medlemskap i forbundet som på den tiden het Norske guttemusikkorps' landsforbund, som var stiftet i 1918 (Norbeck, 2002). Med det navnet som landsforbundet hadde den gangen, var det kanskje ikke så rart at damekorps fikk avslag på søknaden om medlemskap, kvinner var enda ikke godkjent i korpsmiljøet. Det var først i 1956 at forbundet endret navn til dagens navn, nemlig Norges Musikkorps Forbund (NMF, s.a.), og først med dette ble jenter og kvinner offisielt godtatt som medlemmer, selv om Ila jentemusikk, som første

² Musikkorpenes interesseorganisasjon (jmf. Stene, 1998).

³ Skalmie er en fellesbetegnelse for ulike treblåseinstrumenter med dobbelt eller enkelt rørblad. Skalmien er sett på som forløper for obo, fagott og klarinett (Store Norske Leksikon, s.a.).

jenteskolekorps, på dette tidspunktet hadde eksistert i ni år. Argumentet som ble brukt mot å inkludere kvinner, var at jenter ikke var sterke nok til å spille på blåseinstrumenter, samt at det ikke passet seg for kvinner å marsjere. Til sammenligning er i dag 58% av medlemmene i NMF jenter eller kvinner (NMF, s.a.; Stene, 1998).

I forbindelse med skolesentraliseringen på 1960-tallet var det en blomstringstid for skolekorpsene, men dessverre ble oppfølgingen og rekrutteringen ikke godt nok ivaretatt slik at det på 1980-tallet kom en periode da mange sluttet (Norbeck, 2002). Konkurranser og ulike samlinger ble etter hvert populære for å skape entusiasme og motivasjon, og allerede i 1966 ble det første norgesmesterskapet for janitsjar arrangert på Hamar. Åtte år etterpå arrangerte man også de første sommerkursene, med tanke på å høyne det musikalske nivået i korpsene (NMF, s.a.), og med det nærmer vi oss korpskulturen slik den er i dag.

2.2 Korps i dag

2.2.1 Ulike korpsbesetninger

Det finnes flere ulike besetningsmuligheter for et korps. I hovedsak deler vi korpsene i to kategorier; brassband og janitsjarkorps. Et brassband⁴ består av messinginstrumenter og slagverk, og for å dekke alle stemmene i partituret til brassbandmusikk bør man være cirka 30 medlemmer. Antall medlemmer i et janitsjarkorps er mer varierende. Alt mellom 30 og 100⁵ medlemmer er normalt (Reitehaug, 1990). I tillegg til messinginstrumenter og slagverk har også janitsjarkorpset med treblåseinstrumenter, som er den klanglige kjernen i denne korpsbesetningen. Disse treblåseinstrumentene, fløyte, klarinett, saksofon, obo og fagott, er dermed instrumentene som utgjør hovedforskjellen mellom de to instrumentalbesetningene. I Norge er det janitsjarkorpsene som er mest utbredt (Stene, 1998).

I tillegg til hovedinndelingen mellom janitsjarkorps og brassband blir korpsene inndelt etter alder på deltakerne. Består korpset av voksne, herunder medregnet ungdommer fra 15-årsalderen og oppover, går det ofte under benevnelsen amatørkorps. Benevnelsen skolekorps blir ofte brukt om korpset består av barn og unge, og er det stor aldersspredning i korpset vil man kalle det et generasjonskorps. Generasjonskorpsene finner man oftest på små tettsteder, der man ikke har nok korpsmedlemmer til å skille medlemmene i henholdsvis skolekorps og amatørkorps. De fleste korps i Norge kan plassere seg under en av kategoriene

⁴ Brass (eng.) = messing, derfor navnet brassband.

⁵ En besetning på opp mot 100 stykker stammer fra ønsket om å nærme seg symfoniorkesterets klangideal, dette var særlig ettertraktet i USA på 1800-tallet (Stene, 1998).

ovenfor, men vi har også korps som er sammensatt for spesielle anledninger, slik som prosjektkorps, kretskorps, nasjonalt korps og lignende (Handegard, 2007).

2.2.2 Korpsmedlemmene

Handegard (2007, s. 10) skriver at 70% av korpsmedlemmene her i landet er barn, og i følge NMF sin hjemmeside er korps den nest største barne- og ungdomsaktiviteten i Norge, kun forbigått av fotball (NMF, s.a.). Korpstradisjonen står sterkere i Norge enn i mange andre land i Europa. Stene (1998) går så langt som til å si at det er “få land i verden som kan måle seg med den utstrekningen korpsene har i Norge” (ibid., s. 13). Om man sammenligner med Sverige, som har omtrent dobbelt så mange innbyggere som Norge⁶, har de bare 200 musikkorps i forhold til Norge sine 1700. Og av de cirka 113 000 personer som spiller i korps i Norden befinner 55% av musikerne seg i Norge (Handegard, 2007, s. 20). Handegard (2007) sier at det er lett å finne korpskollegaer i Norden, men disse korpsmusikerne er stort sett voksne, det finnes ikke på langt nær så mange barn som spiller i korps, og det er langt mellom de korpsene som kan sammenlignes med våre skolekorps.

Medlemmene i korpsene kan ha ulike oppgaver som styreverv, ulike komitéverv og instruktørroller. Musikkorpsene er et av landets største opplæringsystem innenfor musikk (Handegard, 2007, s. 9), og mye er basert på frivillig innsats fra musikerne og deres familier. Det har vært tradisjon for at korpsenes egne medlemmer har tatt seg av opplæringen av nye korpsmedlemmer. Dette blir ansett for å være en god musikkopplæring, faktisk så sier 43.9% av foreldre til barn i alderen 6-18 år som deltok på Respons (2009) sin omdømmemåling av korps at “korps gir barn den beste musikkopplæringen i landet” (Respons, 2009). Hvilken opplæring det her siktes til er ikke helt klart. Organiseringen rundt opplæringen endret seg nemlig litt da musikkskolene ble lovfestet i Norge i 1997 og Norges Musikkorps Forbund raskt ble den største brukeren av dette tilbudet (NMF, s.a.). Dermed er det ikke godt å si om den gode opplæringen skyldes musikkskolene eller den opplæringen korpsmedlemmene tar seg av. Uansett så viser dette tallet at foreldrene er fornøyde med opplæringstilbudet korpsene gir. Musikkskolene har i følge Stene (1998), i tillegg til god opplæring, også betydd at skolekorpsene har fått en større plass i norsk musikkliv.

Rekrutteringen til korpsmiljøet har hatt sine bølgedaler men frem mot 1990-tallet har rekrutteringen vært god (Reitehaug, 1990). Dette har også fortsatt utover 1990- og 2000-

⁶Folketall pr. 1.1.2012 i Norge var 4 985 900 (Statistisk sentralbyrå, s.a.), og i Sverige var folketallet 9 490 683 pr. 29.2.2012 (Statistiska centralbyrån, s.a.).

tallet, og tallene som NMF har fra 2009 tilsier at det blir mer og mer populært å begynne i korps. De kan vise til en økning på 27% fra 2008 til 2009 når det gjelder medlemmer under 10 år (NMF, s.a.). Likevel går gjennomsnittsalderen på korpsmusikanter i Norge opp. Problemet ser ut til å være at ungdommer i tenårene velger å slutte i korps.

2.2.3 Aktiviteter i korpset

De som står utenfor korpsbevegelsen vil kanskje påstå at det å spille på 17. mai er den største og viktigste aktiviteten et korps har igjennom året. “Det er denne dagen media viser korpsene interesse. Slik blir det at det er gjennom 17. mai-ritualet at det danner seg et bilde i folks bevissthet om hva et musikkorps er” (Handegard, 2007, s. 85). Det er lang tradisjon for at korps spiller på 17. mai. Handegard (2007) har funnet referanser tilbake til 1827 som sier noe om hornmusikk på nasjonaldagen. Likevel, spør du musikere som spiller i korps vil kanskje ikke spillingen på nasjonaldagen være høydepunktet i løpet av et korpsår. Handegard skrev i 2007 en masteroppgave som omhandler nettopp dette temaet, nemlig *Musikkorps, mer enn 17. mai?*, og fant at aktiviteter som deltakelse i konkurranser for mange var langt viktigere enn nasjonaldagsspillingen. Eksempelvis var det mange som så fram til norgesmesterskap der cirka 10 000 medlemmer deltar hvert år i et av de sju ulike mesterskapene⁷ (NMF, s.a.). Det finnes også mange lokale konkurranser og stevner, og disse, sammen med større konserter, preger for de fleste en større del av korpshverdagen enn spillingen på 17. mai. Andre eksempler er sommermusikkskolen som for mange av de yngre i korpsene er årets morsomste og viktigste korpsuke, eller korpsturene som gir mange litt ekstra engasjement og motivasjon.

2.3 Korpset som frivillig organisasjon

Som frivillig organisasjon er Norges Musikkorps Forbund landets største (NMF, s.a.). I følge Wollebæk, Selle og Lorentzen (2000) er det ikke lett å definere hva frivillige organisasjoner egentlig er. De skriver at frivillige organisasjoner kommer inn under non-profit sektor og at “kjennetegnene på en non-profit-organisasjon er at den er formalisert, institusjonelt avgrenset fra det offentlige, fortjenestefri, selvkontrollerende og har et meningsfylt innslag av frivillig innsats” (ibid., s. 25). Frivillige organisasjoners forhold til det offentlige legger

⁷ NM janitsjar, NM brass, NM janitsjar skolekorps, NM brass skolekorps, NM korpsdrill, NM marsjering og NM solister og ensembler (Norges Musikkorps Forbund, s.a.)

også Stortingsmelding 48 (Kultur- og kirkedepartementet, 2003) vekt på: “Friviljuge organisasjonar har også ein viktig funksjon som demokratiske aktørar. På den eine sida opererer dei i eit slags mellomrom mellom staten og marknaden; på den andre sida er dei eit formidlande ledd mellom staten og einskildmennesket” (Kultur- og kirkedepartementet, 2003, 15.1). I mellomkrigstiden begynte de frivillige organisasjonene å motta statlig og kommunal pengestøtte og man kan kanskje påstå at avgrensingen mellom de frivillige organisasjonene og staten ble mindre, likevel kan man si at skillet er der, siden organisasjonene er autonome (Norbeck, 2002). Et statlig koordineringsutvalg brukte i 2004 følgende definisjon på hva en frivillig organisasjon er: den har allmennyttig formål, bygger på medlemskap av individer og/eller organisasjoner og har en viss demokratisk struktur (Kultur- og kirkedepartementet, 2004). Samlet sett kan en da si at en frivillig organisasjon er en organisasjon som er mer eller mindre avgrenset fra staten, den er allmennyttig og meningsfull, og har en viss demokratisk struktur.

Stortingsmeldingen *Kulturpolitikk fram mot 2014* (Kultur- og kirkedepartementet, 2003) sier noe om hvordan frivillige organisasjoner bidrar i samfunnet: “Dersom det friviljuge arbeidet vart borte, måtte mykje av dette erstattast av betalt arbeid som truleg ville kosta staten milliardar av kroner” (Kultur- og kirkedepartementet, 2003, 15.1). Wollebæk et al. (2000) har etter en undersøkelse gjennomført i 1998 funnet ut at “*verdien av den frivillige innsatsen for organisasjonene kan estimeres til 31 mrd. kroner*” (ibid., s. 41, kursiv i original), dermed ser man hvor verdifull innsatsen som blir lagt ned i frivillige organisasjoner er. Stortingsmeldingen legger også vekt på samholdet og engasjementet som blir utviklet gjennom slike organisasjoner, samt mangfoldet og mulighetene disse organisasjonene tilbyr folket. Videre står det at frivillige organisasjoner har mye å si for det norske samfunnet og spesielt for kulturlivet, der organisasjonene fungerer som “rekrutteringsarena for deltaking i kulturlivet på mange nivå” (Kultur- og kirkedepartementet, 2003, 15.1).

Det finnes flere ulike typer frivillige organisasjoner i Norge. Wollebæk et al. (2000) deler de frivillige organisasjonene i hele 10 ulike spesifikke kategorier⁸, men som Handegard (2007) velger jeg å dele disse organisasjonene i tre overordnede kategorier, nemlig aktivitetsbaserte fritidsorganisasjoner (som korpsbevegelsen går inn under), verdibaserte organisasjoner og hjelpeorganisasjoner. I Norge er 50% av de frivillige organisasjonene rettet mot aktivitetsbaserte fritidstilbud, noe som ikke er vanlig i resten av verden utenfor

⁸ Se Wollebæk, Selle og Lorentzen (2000, s. 38) for utfyllende liste.

Skandinavia (Kultur- og kirke departementet, 2003, 15.1). Denne stortingsmeldingen legger også vekt på det fellesskapet korps som frivillig organisasjon skaper. Fellesskapet eksisterer ikke bare mellom musikerne, men også mellom musikernes familier og støttespillere. Særlig er foreldre til yngre musikanter og korpsmedlemmers ektefeller ofte villige til å stille opp (Handegard, 2007). Som Festervoll (2007) skriver: "Bak den enkelte korpsmusikant i et hvert skolekorps står ofte en hel familie klar til innsats" (ibid., s. 3).

De frivillige organisasjonene er avhengige av den frivillige hjelpen for å få organisasjonen til å fungere. Hele 54% av den norske befolkningen gjennomførte frivillig arbeid i løpet av 1998, og 80% (1 700 000 personer) av denne innsatsen var innenfor frivillige organisasjoner. I forhold til resten av Europa skiller Norge, og Sverige, seg ut når det gjelder frivillig arbeid (Wollebæk et al., 2000, s. 39-40). Dette er riktignok tall som snart er 20 år gamle, men jeg vil tro at disse tallene fortsatt avspeiler et reelt bilde av frivillig arbeid i Norge.

Selv om en frivillig organisasjon i følge Wollebæk et al. (2000) er en fortjenestefri organisasjon er man likevel avhengig av å ha inntekter som svarer til utgiftene man har, for eksempel i form av dirigent- og instruktørlønn, innkjøp av utstyr som instrumenter og noter, og avgifter for å delta på konkurranser og andre tilstelninger. Den frivillige innsatsen i korpsmiljøet er derfor uvurderlig for å kunne drive et korps. Jeg mener denne oversikten over NMF som frivillig organisasjon, og statistikken over frivillig arbeid generelt, gir oss et oversiktsbilde av hvor korpsbevegelsen som organisasjon står i samfunnet vårt.

2.4 Tidligere forskning

Som nevnt var det en stor oppblomstring, særlig i skolekorps, på 1960-tallet. Denne oppblomstringen stagnerte, og på 1980-tallet snudde det seg og rekrutteringen gikk i følge Norbeck (2002) nedover. Reitehaug er tidligere generalsekretær i NMF og har blant annet skrevet om disse rekrutteringsproblemerne (Reitehaug, 1990). Han uttalte at mange mener at korpsbevegelsen sliter med rekrutteringsproblemer, men ser man nærmere på tallene er det ikke rekrutteringen som er problemet, problemet ligger i at så mange slutter. Dette samstemmer med det Hjelmbrekke og Berge (2010) skriver i sin rapport om frafall i korps: "50% av rekruttane [fell] frå i løpet av dei to fyrste åra. Korpsrørsla har dermed, trass i jamn rekruttering, stor avskaling" (ibid., s. 11). Hva denne avskalingen skyldes er det ikke lett å gi et enkelt svar på, men jeg vil gjennom å se på tidligere forskning prøve å skape et bilde av hva noen av årsakene kan være.

Det finnes ikke mye forskning på musikkorps i Norge. En del internasjonal forskning er å oppdrive, blant annet finnes flere artikler omkring korpstradisjonen, eksempelvis tekstene til Hosler (1992), Niemistö (1997) og Pinner (2004) som omhandler brassbandtradisjonen. Det finnes også arbeider som omhandler rekruttering (Hayes, 2005), status til medlemmer og instrumenter innad i korpset (Rothbart, 2006), samt artikler som omhandler hvordan man skaper god trivsel i et korps (Robinson, 2008). Alle disse kan potensielt være interessante i forhold til min problemstilling. Likevel vil jeg argumentere for at disse ikke nødvendigvis er spesielt relevante for mitt arbeid. For det første omhandler flere av disse artiklene forhold omkring marching band-tradisjonen som er knyttet til High School-miljøene i USA. Dette innebærer at korpset det er snakk om er en del av en formell opplæringsarena, noe som står i motsetning til korpstradisjonen jeg konsentrerer meg om, som er en fritidsaktivitet. Frafallsproblematikken i en formell situasjon, slik som skolene i USA, vil være svært forskjellig fra frafallsproblematikken i den frivillig læringspraksisen som korps i Norge utgjør. Derfor vil potensielt helt andre årsaker til frafall kunne ligge til grunn. En annen årsak til at internasjonal forskning på dette feltet kanskje ikke er så aktuell, er som nevnt tidligere at Norge står i en særstilling når det gjelder korpsbevegelsen, og da særlig med tanke på den store andelen unge medlemmer. Dette gjør, etter min mening, at det er vanskelig å finne korpsrelatert forskning utenfor Norge som har en direkte overføringsverdi til mitt arbeid. Likevel har jeg funnet en svensk doktorgradsavhandling (Heiling, 2000) som jeg mener det vil være relevant å se nærmere på.

I Norge har jeg funnet noen master-/hovedfagsoppgaver som treffer mitt problemområde (Handegard, 2007; Kalsnes, 1984; Norbeck, 2002; Pay, 2004; Stene, 1998; Øren, 1993), og som er svært relevante. Jeg har tidligere nevnt Hjelmbrekke og Berge (2010) sin forskning, som tar for seg nettopp det jeg vil se nærmere på, nemlig "fråfall av tenåringer frå musikkorps"(ibid., s. 1). Denne forskningen ble gjennomført på oppdrag fra NMF som ønsket å få et overblikk over denne frafallsproblematikken. Jeg ser på denne forskningen som svært viktig og relevant i mitt arbeid, både med tanke på tema og at deres arbeid er av nyere dato.

2.4.1 Hvorfor begynne i korps?

Før jeg ser på hva årsakene til at ungdommen velger å slutte i korps kan være, vil jeg se på hva forskningen sier om hvorfor barna velger å begynne i korps. Jeg ser for meg at det kan være en kobling mellom årsakene som gjør at noen vil begynne å spille i korps, og årsakene

til at mange slutter. Hjelmbrekke og Berge (2010) så i medlemstallene at de fleste medlemmer begynner i korps i 7-9-årsalderen. Det er ofte flere, og tilfeldige, grunner til at barna begynner i korps. Noen begynner i korps av egen fri vilje, mens andre har blitt påvirket fra familien. Det er ikke nødvendigvis snakk om tvang, heller en gryende interesse gjennom å se foreldre og eldre søsken i korpsmiljøet. Det at venner begynner i korps er også oppgitt som en viktig årsak til selv å begynne (Norbeck, 2002; Stene, 1998).

Heiling (2000) identifiserer i sin doktorgradsavhandling tre ulike hovedgrunner for å spille i brassbandet han studerte. De tre grunnene var musikalsk-kunstneriske, musikalsk-sosiale, og musikalsk-religiøse. Det siste punktet var nok spesielt for dette korpset, da det var et korps tilknyttet et kirkesamfunn. De to første kategoriene vil nok være gjeldende for flere korps. De som hadde musikalsk-kunstneriske grunner hadde en sterk interesse for musikken, og det musikalske var selve målet for aktiviteten. De som hadde musikalsk-sosiale begrunnelser var de som var opptatt av det følelsesmessige aspektet ved musikken, de sosiale relasjonene man hadde innenfor korpset, familietradisjonen og den personlige utviklingen (ibid., s. 77-82). Kan grunnen til at mange slutter i korps være at noen av disse komponentene faller fra?

2.4.2 Problematikken rundt frafallet

Hjelmbrekke og Berge (2010) har funnet at 18% slutter i korps det første året, og i løpet av de to første årene har 38% sluttet. Det vil være stort frafall i løpet av de to første årene på enhver aktivitet, da barna finner ut at dette ikke var riktig aktivitet for dem. Denne avskallingen er derfor ikke den mest interessante å se på. Det er frafallet som skjer etter de første årene som er i fokus i forskningen til Hjelmbrekke og Berge (2010), og som også jeg vil ha fokus på. Blant annet viser det seg at 25% av dem som har spilt mellom fire og åtte år i korps slutter, dette er unge som begynner å beherske instrumentene sine bra, og som korpsbevegelsen dermed ikke vil miste (ibid., s. 53-54). Ser man på gjennomsnittsalderen på landsbasis når det gjelder andelen av korpsmedlemmer i aldersgruppa 8-20 år, har denne vært fallende siden 1996 og frem til 2010. Dermed ser det ut til at problemet med tidlig frafall er stadig økende⁹ (ibid., s. 42-43), noe som også gjelder for andre organiserte ungdomsaktiviteter i Norge¹⁰. Norbeck (2002) mener det generelle frafallet utfordrer

⁹ På grunn av mangler i dette datamaterialet grunnet overgang til nytt medlemsregistreingssystem i NMF, er ikke disse tallene nødvendigvis helt korrekte i følge Hjelmbrekke og Berge (2010).

¹⁰ Jmf. rapport om ungdomsvaner utarbeidet av NOVA (Krange & Strandbu, 2004)

arbeidet i de frivillige organisasjonene, og sier videre at om vi mister evnen til det frivillige arbeidet vil vi miste viktige arenaer som er nødvendige for utviklingen av tilhørighet, fellesskap, sosialisering og verdier mellom mennesker. Dette er en av grunnene til at det er viktig å se på frafallet. Frafallet er generelt, likevel er tilbakegangen for korps større enn i mange andre organisasjoner (Hjelmbrekke & Berge, 2010, s. 69). Hvorfor velger så ungdommer å slutte i korps? Den forskningen jeg har studert har kommet frem til ulike frafallsårsaker, og disse vil jeg nå se mer spesifikt på.

2.4.2.1 Individets forhold til korpset

Et argument alle informantene til Hjelmbrekke og Berge (2010) var innom på en eller annen måte under intervjuene, var forholdet mellom den egne og kollektivets musikalske utvikling, særlig med tanke på nivå. Når korpsmedlemmene følte at deres eget nivå ikke samstemte med korpsets nivå, utgjorde dette en årsak som førte til at flere sluttet, eller vurderte å slutte, i korpset. Denne spliden som kan oppstå mellom medlemmer som har forskjellige ønsker og mål med korpset er også noe Stene (1998) omtaler. Dette ujevne forholdet fungerer begge veier, eksempelvis skriver Handegard (2007) og Norbeck (2002) om ungdommer som slutter på grunn av for få utfordringer, og Heiling (2000) skriver om korpsmedlemmer som har sluttet på grunn av for høyt nivå i korpset, og dermed for store utfordringer for individet.

Hjelmbrekke og Berge (2010) fant ut at det utkrystalliserte seg særlig to kritiske faser i løpet av ungdomstiden da det var særlig stor sjanse for å slutte i korps. Den første kritiske fasen, om man ser bort fra dem som slutter i løpet av de to første årene, ser ut til å være på 7. klassetrinn. Særlig to årsaker bidro til at dette var en kritisk fase: 1) Medlemmene ble svært bevisste på synet jevnaldringene hadde på korps og korpsmusikk (korpsets status, som jeg vil komme tilbake til) og 2) de ble bevisste på hvordan det musikalske nivået utviklet seg i forhold til deres eget ståsted. Denne bevisstgjøringen kan føre til nettopp en konflikt mellom individet og korpset, som gjør at sjansen for å slutte er større. Den andre kritiske fasen vil jeg komme tilbake til senere.

Mange av informantene til Hjelmbrekke og Berge (2010) forteller om manglende arenaer for individuell utøving, og få sjanser til å få vist frem talentet sitt. Disse forskerne sammenligner dette med idrettsfeltet, der det ser ut som om det er mindre frafall i individuelle idrettsgrener enn laggrener. De spør seg derfor om det kan være en parallell her: “kanskje er motivasjonen ved det å tilegne seg individuell kompetanse, for så å få prestere/spele ut dette på ein eigna arena, ein meir effektiv faktor enn det å vere med på eit lag” (ibid., s. 71). Er det slik, vil man kanskje hindre noe frafall ved å gi rom for individuelle

prestasjoner i korpset noe som kan holde oppe motivasjonen og gjøre at man føler en personlig fremgang (ibid.).

Som nevnt tidligere minker som ventet motivasjonen når utfordringene uteblir eller blir for vanskelige. Norbeck (2002) sier om skolekorps at “korpsbevegelsen har en opplagt utfordring i å gjøre aktiviteten like interessant for 14-17-åringer, som for 8-9-åringer” (ibid., s. 9). I generasjonskorpset vil dette bli utvidet til å gjelde alle mellom åtte og 70 år, da sier det seg selv at det kan være vanskelig å finne utfordringer tilpasset alle medlemmene.

2.4.2.2 Repertoarvalget

Konflikten mellom individets og korpsets nivå vil også gjenspeile seg i repertoarvalget, særlig med tanke på vanskelighetsgrad. Det er viktig å ha repertoar som alle liker og får utfordringer av, men siden alderen på medlemmene og nivået er så spredt, er dette en stor utfordring. Kalsnes, som har skrevet en hovedfagsoppgave om frafall i musikkskolen (Kalsnes, 1984), fant at en av grunnene til at elevene sluttet var repertoaret. Omtrent halvparten av elevene hadde spesielle ønsker angående repertoarvalg, men få av elevene fikk disse ønskene innfridd. Dette resulterte i at halvparten av dem som ikke fikk spille det de ønsket, sluttet i musikkskolen etter ett eller to år. Kalsnes så også en klar tendens til at de som fikk repertoarønskene sine oppfylt gikk flest år i musikkskolen (ibid., s. 75). Selv om denne forskningen dreide seg om musikkskolen, og ikke korps, og er fra 1984, tror jeg likevel den er relevant for min problemstilling. Når det gjelder unges ønsker om repertoarvalg, og deres motivasjon til å fortsette å spille tror jeg dette er like aktuelt nå nesten 30 år etter. Pay (2004) skriver nemlig: “Ved å velge musikk man har kjennskap til eller musikk som på en eller annen måte appellerer til den utøvende musikeren, kan interessen for å spille øke” (ibid., s. 57).

2.4.2.3 Samholdet i korpset

Samholdet og de sosiale forholdene i korpset er en viktig faktor for mange for å bli værende i korpset (Stene, 1998). “Det er vel neppe nokon kulturell aktivitet som i større grad enn musikkorps representerer tanken om det kollektive” (Hjelmbrekke & Berge, 2010, s. 74). En av Heilings (2000) informanter sier også at grunnen til at han har spilt i korps i 40 år ikke har så mye med det musikalske nivået å gjøre, som har vært varierende, men heller det at “medlemskapet gett mig kamratskap, framgångsupplevelser, chanser att se mig om i världen och möjligheter att utveckla såväl en musikalisk identitet som en livsåskådning, erfarenheter som alla har med mig själv som social varelse att göra” (ibid., s. 9). På tross av dette gode

samholdet kan likevel nettopp den kollektive tanken virke negativt på enkelte. De som har høyere ambisjoner enn resten av korpset vil miste motivasjonen, uavhengig av det gode fellesskapet. Dette er knyttet til avsnittet ovenfor om individet i forhold til korpset.

Dette samholdet kan også komme til uttrykk når noen sier at de vil slutte. Handegards (2007) informanter beskriver bruk av press når medlemmene sier at de ikke vil være med i korpset lenger: “Det kan vel synes som om metoden korpset bruker når de skal overtale musikanter [til å bli værende i korpset] er et regelrett press. Det er et press både fra ledelsen i korpset sin side og fra medmusikanter direkte på vedkommende og på vedkommendes foreldre” (ibid., s. 69).

Hjelmbrække og Berge (2010) forventet også at uniformsbruk var avgjørende i forhold til frafall. Ut fra undersøkelsene deres virker det ikke som en viktig årsak, men som de sier: “Det ein imidlertid kan tenkje seg, er at uniformsbruken er eit uttrykk for noko av den kollektive tankegangen som fleire er negative til” (ibid., s. 80). De tror uniformen kan være et symbol som kan hindre individuell utvikling. Selv om ikke Hjelmbrække og Berge (2010) fikk forventningene om uniformens betydning oppfylt kan det tyde på at det er noe i denne tanken likevel. En av Pays (2004) informanter uttalte nemlig dette i frykt da han skulle bruke uniformen sin: “Tenk om jeg møter noen jeg kjenner!” (ibid., s. 61). I dette utsagnet ligger kanskje mye av det Hjelmbrække og Berge (2010) hadde forventninger om å finne.

2.4.2.4 Det sosiale miljøet og de signifikante andre

Det sosiale miljøet i korpset er svært avhengig av de du har rundt deg, og spesielt de nærmeste, som jeg her kaller for de signifikante andre¹¹. De signifikante andre kan både være venner i og utenfor korpset, nærmeste familie og andre som har stor betydning for deg og din fritidsinteresse. Med overskriften indikerer jeg også at det finnes et betydelig sosialt miljø innad i korpset, som igjen vil ha påvirkning på din trivsel i korpset. Heiling understreker dette og sier: “et brassband är en social miljö i vilken musikanter utövar sitt musikaliska fritidsinteresse. Av detta följer att musicerandet alltid försiggår i ett socialt sammanhang” (Heiling, 2000, s. 45). Det sosiale nettverket som blant annet består av venner i korpset ser ut til å være en viktig drivkraft for å fortsette i korpset, slik som en informant til Stene (1998) uttaler: “Også er det fordi det er veldig mye av kompisene mine der, altså etter hvert har det blitt det da, det er liksom et sosialt nettverk, sosialt miljø” (ibid., s. 50). I

¹¹ Med ‘signifikante andre’ mener jeg personer som betyr noe for vedkommende, og som dermed kan være avgjørende i forhold til mange valg i livet (jmf. Imsen, 2005, s. 420).

Norbecks (2002) forskning ble spørsmål om sosial trivsel besvart av ungdommene med hva som var positivt og hva som var negativt med korps. De positive faktorene gikk blant annet på at alle kjente hverandre, mens en av de negative faktorene var at alle vennene hadde sluttet i korpset (ibid. s. 86-87). Vennene er viktige personer for å opprettholde det sosiale, gode miljøet. Problematikken ligger her i når venner bestemmer seg for å slutte.

Venner blir ansett å være en av de fire vanligste årsakene for frafall (Hjelmbrekke & Berge, 2010). “Rolla vener speler for korleis dei ser/såg på utsiktene til å vere med i korpset vidare” (ibid., s. 70) hadde stor betydning for valget om å bli værende i korpset. Informantene til Stene (1998) påpekte også at vennene var en viktig grunn til at det var så godt sosialt miljø i korpset i utgangspunktet, og dermed en grunn for å begynne, eller fortsette, å spille. Når da vennene velger å slutte blir det sosiale miljøet endret, og det kan være lettere å slutte i korpset enn å legge ned en innsats for å finne nye venner og opparbeide det gode sosiale miljøet igjen.

Familien, og da særlig foreldre, påvirker mange til å begynne i korps. “En familietradisjon skal videreføres, og ofte kan det være viktig for barna å oppfylle fars eller mors ønske om å føre korpstradisjonen videre” (Stene, 1998, s. 46), men i tenårene er det ikke alltid man vil gjøre alt mor og far ber om, og dette presset blir kanskje ubetydelig. Likevel er det i følge Handegard (2007) barna/ungdommene med uengasjerte foreldre som slutter først, og siden jeg regner med at de engasjerte foreldrene kanskje presser på litt mer for at barna skal fortsette, kan det virke som om dette presset har litt å si.

Dirigenten er også en av de signifikante andre for ungdom i korps, og deres valg om videre deltakelse. Heiling (2000) skriver om dirigenten: “Till honom [...] har varje musikanter en personlig relation” (ibid., s. 120). Med tanke på at dette er en person du underordner deg på hver øvelse, er denne relasjonen svært avgjørende for din trivsel i korpset. Det er også viktig at dirigenten fremstår som en trygg person for musikeren (Storrø, 2002). Hjelmbrekke og Berge (2010) legger også vekt på at dirigenten bør se hver og en i korpset, slik at medlemmene ikke bare blir en del av et stort fellesskap der enkeltpersoner ikke betyr noe. Dette samspiller nok en gang med fokuset på enkeltindividet i forhold til det kollektive.

2.4.2.5 Korpsenes status i samfunnet

Korpsenes status i samfunnet var en faktor Hjelmbrekke og Berge (2010) trodde ville være en årsak til frafall, men i intervjurunden ble de overrasket over hvor få det var som nevnte dette. Forskerne drar en slutning om at kanskje samholdet i korpset er så godt at negative holdninger til korps i samfunnet ikke går inn på musikanterne. Heiling (2000) påpeker også

dette, at musikken kan være et samlende symbol som avgrenser medlemmene fra omverdenen, noe som igjen kan fungere på en slik måte Hjelmbrække og Berge (2010) sier.

I 2009 kartla Respons, på oppdrag fra NMF, norske musikkorps sitt omdømme blant tenåringer og foreldre til barn i aldersgruppa 6-18 år, både blant korpsmedlemmer og andre (Respons, 2009). Denne kartleggingen viser at omdømmet til korps ikke er spesielt dårlig. Det viser seg heller at 60-70% av både de voksne og tenåringene tenker på positive begreper som engasjement og inkludering når det er snakk om korps. Dessuten mener 36% av ungdommene at korps er kult. Likevel er det verdt å merke seg at en tredjedel av ungdommene ser på korps som 'nerdete'. Hjelmbrække og Berge (2010) er usikre på om dette begrepet er utelukkende negativt, eller om dagens ungdom ser på dette begrepet som noe mer positivt enn det som har vært tendensen tidligere. I tillegg sier 25% av ungdommene at det er flaut å spille i korps.

De av informantene til Hjelmbrække og Berge (2010) som refererte til betydningen av holdningene til venner og kjente utenfor korpset, uttalte at dette var særlig gjeldende i overgangen mellom barne- og ungdomsskole, altså i den første kritiske fasen, som nevnt tidligere. Det at korps ble sett på som 'teit' og 'gammeldags' kan ha store utslag i denne perioden, og ungdommene velger heller aktiviteter som gir status i venneflokket. Flere av informantene til Norbeck (2002) hadde dessuten opplevd at klassekamerater hadde 'slenget med leppa' til dem om det å være med i korps. Hun fant ut at korps var noe barna lot være å snakke om med venner, det var ikke noe å skryte av i følge hennes informanter, og dette resulterte også i at klassekameratene deres visste veldig lite om korps.

Selv om Hjelmbrække og Berge (2010) ble overrasket over det positive synet mange ser ut til å ha overfor korps var problemstillingen "den sosiale statusen dei opplever musikkorps har bland jamaldringar (og samfunnet for øvrig)" (ibid. s., 70) en av de fire viktigste årsakene til at ungdommer sluttet i korps. En grunn til dette kan være lavkultur-stempelet som korpsbevegelsen har fått.

Brassbandkulturen, som er særlig godt utviklet i England, startet der opprinnelig opp som en arbeiderklassekultur på 1800-tallet (Heiling, 2000). Selv om det fort spredte seg til å bli en bredere folkekultur i England kan det virke som om noe av 'lavkultur-statusen' fortsatt henger ved korpskulturen. Dette kan også gjelde her i Norge siden det fortsatt i dag stort sett er mennesker fra arbeiderklassen man finner i korps (Norbeck, 2002). Norbeck skriver også at korpsene "ikke akkurat er ansett for å produsere 'høy-kultur' i Norge" (ibid., s. 28), og ser man dette i relasjon til meningen en informant til Stene (1998) hadde om at å spille i korps er gøy, men å høre på korps er kjedelig (ibid., s. 98), er det ikke rart at mange utenforstående

og potensielle publikummere og medlemmer har et negativt syn på korps og korpsmusikk. Pay (2004) er inne på noe av det samme. Han skriver at vi i dagens samfunn er omgitt av mye forskjellig musikk, og at vi er blitt musikkonsumenter, men korpsmusikk er som regel ikke en del av denne musikken (ibid., s. 93). Det kan synes som om selv korpsmusikere ikke omgir seg med korpsmusikk, annet enn akkurat når man produserer musikken.

Norbeck (2002) bruker i sin masteroppgave Bourdieus begrep 'kulturell kapital' for å beskrive korpsets status i samfunnet. Hun ser på kulturell kapital som "de kulturprodukter som kan opptre og framstille seg som høyverdige, etterstrebellesverdige og verdt å eie" (ibid., s. 48). Videre sier hun at korpsmusikken, som folkemusikken, aldri har blitt sett på som verdt å eie, siden det var kultureliten som bestemte hva som ble sett på som høystatus, og de vektla den vestlige, klassiske tradisjonen. Disse opplysningene viser at omdømmet til korpskulturen er tvetydig, mange ser positivt på korps, mens andre kan trekke frem et mer negativt synspunkt på korps (Hjelmbrekke & Berge, 2010; Norbeck; 2002).

2.4.2.6 Aktiviteter i korps

Det er ikke alle aktivitetene i en korpshverdag som blir verdsatt like høyt. Som nevnt er ikke nødvendigvis 17. mai den største korpshendelsen i løpet av et år, på tross av at mange utenfor korpsmiljøet kanskje ser det slik (Handegard, 2007; Øren, 1993). Da Handegard (2007) spurte informantene sine om de ulike aktivitetene i korpsåret, ble ikke 17. mai-spillingen nevnt. Dette kan skyldes at mange så på det som en selvfølge som de ikke engang behøvde å nevne, men man kan kanskje også tenke at det skyldes deres nedprioritering av denne dagen, særlig om man ser dette i forhold til utsagnet en av ungdomsinformantene hennes hadde om 17.mai-spillingen: "*Jo eldre en blir jo mindre har man lyst til å gå i korpset [...] mange synes det var flaut å gå i korps, å bli sett. Alle vennene dine går rundt og har det gøy, mens du må gå i korps*" (ibid., s. 78, kursiv i original). De unge liker i følge Handegard (2007) ikke å bli assosiert med 17. mai og det bildet nasjonaldagen skaper av korps. De vil heller assosieres med andre aktiviteter som konkurranser, og hun oppdaget at de yngre medlemmene legitimerte korpsdeltagelsen sin ved å dra frem den årlige deltakelsen i norgesmesterskap, som et motsvar til 17. mai-spillingen. Det at det er flaut å spille i korps på 17. mai og å bli assosiert med dette, kan være grunn god nok for mange til å slutte i korpset, særlig i den første kritiske fasen.

Konkurranser, slik som norgesmesterskapet, skaper for mange høydepunktet i året, og er en viktig motivasjon til å være med i korpset. Samtidig skriver Øren (1993) at disse konkurransene også kan bidra til at folk slutter. Nettopp det at konkurransene blir sett på som

høydepunktet i året gjør at prestasjonsangsten øker. Bli ikke plasseringen slik man ønsker er det fare for at skuffelsen blir for stor, slik at enkelte velger å slutte i korpset. Derfor kan også denne aktiviteten være et problem i forhold til frafall av ungdommer i korps.

2.4.2.7 Korps som tidkrevende fritidsaktivitet.

Den andre kritiske fasen Hjelmbrække og Berge (2010) fant i sitt datamateriale, er i forbindelse med avslutningen av videregående skole, en periode da skolearbeidet krever mer oppmerksomhet og fritidsaktiviteter, som korps, kanskje må vike for eksamenspresset (ibid., s. 70). Problemer rundt “forholdet mellom korpset og andre aktiviteter, særlig skolearbeid men også andre fritidsaktiviteter” (ibid., s. 69) var alle informantene til Hjelmbrække og Berge innom i løpet av intervjuene deres. Mange informanter forteller om manglende forståelse fra korpsledelsen i slike hektiske skoleperioder. Flere fortalte også om negative holdninger til andre fritidsaktiviteter, enten de er musikkbaserte eller ikke. “Spelinga blei litt altoppslukande, og viljen til å samarbeide med andre aktiviteter ikkje alltid så stor” (ibid., s. 78). Dette sier noe om konflikten mange av de unge opplever i forhold til tidspresset.

Den praktiske siden rundt korpskulturen kan også føre til frafall. Stene (1998) skriver at “i dagens samfunn, hvor barna er svært aktive i forskjellige lag og foreninger, faller en ganske stor byrde på foreldrene som kanskje må frakte barna dit” (ibid., s. 46). Det er tradisjon i korpskulturen for å kreve mye av personene rundt korpsmedlemmet, og når tiden ikke lenger strekker til, vil noen føle det nødvendig å slutte i korpset (Handegard, 2007).

2.4.3 Tidligere forskning: En kort oppsummering

Gjennom den tidligere forskningen har jeg kommet frem til frafallsårsaker som omhandler individets forhold og lojalitet til korpset, det sosiale miljøet i korpset, repertoarvalg, korpsets status i samfunnet, aktiviteter i korps og det at korps er en tidkrevende fritidsaktivitet. Som Hjelmbrække og Berge (2010) skriver er årsaksforholdet når det gjelder korps frafall svært sammensatt, derfor vil det også være vanskelig å holde de ulike grunnene til at korpsmusikanter slutter helt atskilte. Det er ikke sikkert jeg vil finne nye årsaker i mitt materiale, men jeg håper å kunne bidra til kunnskapsutvikling ved å knytte disse årsakene opp mot et teoretisk fundament. Et gjennomgående likhetstrekk i den tidligere forskningen jeg har sett på, er at de fleste studiene mangler et teoretisk rammeverk som kan belyse de ulike årsakene. Dette vil jeg gjennom mitt arbeide forsøke å gjøre, derfor vil jeg i neste kapittel presentere en teoretisk rammefortelling som kan bidra til en slik belysning.

3. Teoretiske perspektiver

Gjennom min studie av tidligere forskning i det forrige kapittelet så jeg spesielt at fellesskapet, det sosiale miljøet, fokuset på individet og betydningen av signifikante andre var grunner som gikk igjen i valget om å delta eller slutte i denne frivillige læringspraksisen. Jeg vil i dette kapittelet gjennomgå ulike perspektiver som nevnt i innledningen, der grunnstammen i den teoretiske rammefortellingen er hentet fra det kulturteoretiske området, som videre er supplert med perspektiver hentet fra det musikk sosiologiske og musikkpedagogiske feltet. Mitt mål er at denne gjennomgangen skal bidra til å belyse frafallsårsakene ytterligere. Jeg vil drøfte korpset som en frivillig læringsarena for å se hva slags læringsarena dette kan oppfattes som i dagens samfunn, noe jeg tror kan være viktig for å forstå hvorfor enkelte velger å forlate denne arenaen. Videre vil jeg undersøke hva et fellesskap i denne læringsarenaen kan innebære. Deretter vil jeg belyse fokuset på individet gjennom å se på identitet, og betydningen av identitet i forhold til musikk, for videre å kunne forstå den mulige koblingen mellom korps og identitet. Til slutt vil jeg se nærmere på teorier omkring ungdomskultur for å kunne se ungdom i forhold til identiteten, læringsarenaen og fellesskapet.

3.1 Hvordan kan korps forstås som en frivillig læringsarena?

Jeg har valgt å se på korpset som en frivillig læringsarena. At korps er en læringsarena levner liten tvil, du lærer både å utvikle deg musikalsk, du lærer litt musikkteori og musikkhistorie, og ikke minst lærer du noe om en frivillig organisasjon og gjennom sosiale relasjoner innad i denne organisasjonen. Seippel (2005) skriver om idrett som en frivillig organisasjon og sier at: “En frivillig organisasjon gir en form for kompetanse som kan være god å ha også i andre sammenhenger: dvs. idretten (delvis gjennom sin organisasjonsform) bidrar til *sosial kapital*” (ibid., s. 9-10). Dette mener jeg også gjelder korpset som frivillig organisasjon. Hvordan man ser på denne læringsarenaen er mer usikkert. Er det en formell, eller uformell læringspraksis? Likeså kan påstanden om at korpset er en *frivillig* læringsarena problematiseres noe.

Som vist i forrige kapittel er det mange ulike grunner til at barn og unge velger å begynne i korps. For noen er det et helt selvstendig valg, og de vil være enige i at korps er en frivillig læringsarena. For andre kan dette være mer diffust, da det var påvirkning fra familie

eller venner som gjorde at de valgte å begynne å spille. For disse korpsmedlemmene vil ikke korps være en riktig så frivillig læringsarena. Hvordan det enkelte medlemmet ser på hvorvidt korps er en frivillig arena eller ikke, tror jeg har mye å si for deres eierforhold til korpset, som i neste omgang kan ha mye å si for deres trivsel i korpset.

3.1.1 Det frivillige valget i lys av postmoderniteten

Samfunnets hverdag vil påvirke blant annet hvilke valg man tar, herunder også valget om å delta eller fortsette i en musikalsk læringspraksis. I vår tid befinner vi oss i et postmoderne samfunn, i følge Barker (2008). Karlsen (2004) beskriver “det senmoderne samfunnets hverdag” (ibid., s. 64) som en kompleks hverdag, full av motsetninger og valgmuligheter. Hverdagen er også styrt av tvetydighet, tvil og risiko skriver Barker (2008, s. 182). Det at dagens unge har en så kompleks hverdag og store valgmuligheter vil selvfølgelig påvirke valget av fritidsaktiviteter. Det frie valget var antagelig ikke like stort og utfordrende for noen tiår tilbake, og dette kan påvirke avgjørelsen om å begynne eller fortsette i korps.

I dagens samfunn blir grenser mer flytende, blant annet gjennom globaliseringen. ‘Globalisering’ viser til flyten på tvers av territoriale grenser når det gjelder mennesker, økonomi, varer og kommunikasjon (Storey, 2003, s. 107). Denne flyten fører blant annet til anerkjennelse av kulturelle forskjeller og høyere levetempo (Barker, 2008). Barker utdyper dette ytterligere ved å uttale: “Postmodern culture is marked by the blurring and collapse of the traditional boundaries between culture and art, high and low culture, commerce and art, culture and commerce” (ibid., s. 202). I tillegg til at grenser blir opphevet går også normer og sannheter i oppløsning i den postmoderne kulturen (Karlsen, 2004, s. 61). Det at blant annet grensen mellom høy- og lavkultur viskes bort, og at normer blir oppløst, kan igjen ha påvirkning på hvordan man ser på korps som en frivillig læringsarena. Som nevnt tidligere har ofte korpsmusikk blitt sett på som lavkultur, det har i alle fall ikke fått stempel som høykultur. At grensene utjevnes og man får frie, likeverdige verdssystemer kan dermed være med på å gjøre noe med menneskenes syn på korps.

Hvordan korps som læringspraksis blir sett på i forhold til andre læringspraksiser vil også være avgjørende i forhold til individets valg om å delta i korpset. I forhold til dette frivillige valget kan det være avgjørende om individet synes denne læringsarenaen tilbyr en formell eller en uformell læringspraksis og -måte.

3.1.2 Er korpset en formell eller uformell læringsarena?

For å kunne forstå hvorfor ungdommene velger å slutte i korpset kan det være greit å se nærmere på hvorvidt et korps oppfattes som en formell eller uformell læringsarena.

Folkestad (2006) skriver om forskjellen mellom en formell og en uformell lærings situasjon og formelle og uformelle læremåter. Han benytter fire ulike kategorier for å belyse og definere formell og uformell læring; situasjonen, læringsstilen, eierskapet og intensjonen. Hvilken situasjon læringen skjer i, vil etter hans mening være med på å påvirke om læringen oppleves som formell eller uformell. Hvor aktiviteten finner sted vil her være avgjørende, eksempelvis vil en skole, som er øvelseslokale for mange korps, antagelig gjøre opplevelsen av situasjonen formell. Folkestad (2006) skriver også at så snart noen har lagt en plan for hva som skal foregå i aktiviteten, er det en formell lærings situasjon (ibid., s. 141). Han skriver videre at: “As soon as someone teaches, as soon as somebody takes on the role of being a teacher, then it is a formal learning situation” (ibid., s. 143). Siden man i korps har en dirigent som på forhånd har planlagt øvelsen, vil korpset bli en formell lærings situasjon i følge denne oppfatningen.

Læringsstilen som blir benyttet vil også være med å påvirke opplevelsen av formell eller uformell. Et godt eksempel her kan være om læringen foregår via noter, som kan bli oppfattet formelt, eller ‘på øret’, som blir mer uformelt. Det er ofte noter med i bildet når et korps skal spille, derfor blir antagelig korps oppfattet som formelt i denne situasjonen.

Hvem som styrer og bestemmer aktiviteten, med andre ord hvem som sitter med eierskapet, vil også være en avgjørende faktor for hvorvidt aktiviteten føles formell eller uformell. Blir man styrt av andre vil man antagelig føle aktiviteten som mer formell enn om man selv har medbestemmelsesrett. Det at man i et korps har en dirigent som bestemmer hva som skal skje, gjør at eierskapet i stor grad ligger hos dirigenten og aktiviteten kan dermed oppleves som formell.

Folkestad (2006) mener også at intensjonen med aktiviteten er avgjørende for om man ser på den som formell eller uformell. Er det her snakk om å øve for å nå et spesielt mål, noe som fører til at det oppfattes som en formell lærings situasjon, eller er målet med aktiviteten å spille sammen for å ha det gøy? På en korps øvelse samler medlemmene seg for å spille sammen. Siden mange kun har en intensjon om å spille sammen med andre på øvelsen, kan man si at korps er preget av en uformell lærings måte. Det er prosessen og ikke målet som står i sentrum. Likevel vil nok flere være uenig i at man betegner korps som en uformell lærings arena siden korpset har en dirigent, som antageligvis har et mål for øvelsen,

og en intensjon om at korpset skal utvikle seg i løpet av den tiden de er sammen. Jeg vil også påstå at mange musikanter møter opp på øvelsen med den innstilling at de skal forbedre seg. Dermed kan både dirigenten og korpsmedlemmene ha en intensjon om å lære, noe som kvalifiserer læringsmåten til å bli formell i følge Folkestad (2006) sin definisjon.

Ut fra denne gjennomgangen kan det synes som om korps som læringsarena er preget av en formell situasjon og læringsmåte, men Folkestad (2006) understreker at de fleste læringssituasjoner både vil være preget av formell og uformell læring. Korps har også likhetstrekk med uformelle arenaer. Blant annet understreker Folkestad at uformell læring i større grad enn formell er selvvalgt og preget av frivillig læring, og her kommer selvfølgelig spørsmålet om hvorvidt man ser på korps som frivillig inn. Likevel, siden det i utgangspunktet er frivillig å delta i denne læringspraksisen gjør dette at korps her heller mot det uformelle. Likedan skriver Folkestad (2006) at tidligere forskning har funnet at “learning processes within this informal music learning practice included more than musical aspects; for example, administrative and other practical skills, such as management [...] and the formation of personal identity” (ibid., s.137). Jeg vil påstå at denne læringen som foregår i forhold til utenommusikalske aspekter også er å finne i korps, slik som administrering, organisering av konserter og utflukter, og utvikling av personlig identitet. Dermed virker det som om det ikke er så svart/hvitt som det til å begynne med så ut som: Om man analyserer fenomenet korps gjennom Folkestads mange kriterier, vil korpset ha trekk som gjør at det hører hjemme på den formelle siden, men også egenskaper som man oftest finner på den uformelle siden.

Hargreaves, Marshall og North (2003) skriver også om formelle og uformelle læringsarenaer, men i motsetning til Folkestad (2006) skriver Hargreaves et al. (2003) at korps, kor og orkestre er uformelle aktiviteter og sier at det er en del av “community music”¹² (ibid., s. 151). Dette viser at det er vanskelig å plassere korpset inn i enten en formell eller en uformell læringsarena. Grunnen til dette kan være, som nevnt under kapittelet om tidligere forskning, at korps i Norge skiller seg fra korps i andre land. Generelt mener Karlsen, Westerlund, Partti og Solbu (kommende) at man ikke kan se på community music-aktiviteter som formelle eller uformelle i en nordisk kontekst, snarere noe som befinner seg midt imellom. De ulike aktivitetene vil antagelig være mer eller mindre formelle, men jeg heller mot å se på korps som en formell læringsarena, slik plasseringen blir dersom vi følger Folkestads (2006) definisjon. Siden dette er en aktivitet man ikke selv

¹² I en senere del av dette kapittelet kommer jeg nærmere inn på ‘community music’-begrepet.

styrer, men som blir styrt av en dirigent som bør ha en spesiell intensjon rundt den aktuelle øvingen, vil jeg foreslå at korps kategoriseres som en formell læringspraksis. Samtidig sier Hargreaves et al. (2003) noe annet, noe som underbygger påstanden til Karlsen et al. (kommende) om at man ikke kan se aktivitetene som enten formelle eller uformelle.

Hvordan den enkelte ser på denne læringspraksisen vil antagelig variere fra korpsmedlem til korpsmedlem, og fra korps til korps. Særlig hvilket eierforhold den enkelte har til korpset som læringsarena er avgjørende for hvorvidt korpset oppfattes som formelt eller uformelt, og dermed igjen hvordan du ser på korpset som en *frivillig, musikalsk læringsarena*. Jeg vil komme tilbake til hvordan dette kan påvirke ungdom når jeg omtaler ungdomskultur senere i dette kapittelet.

3.2 Fellesskap i korps: Sosial trygghet eller tvangstrøye?

I den tidligere forskningen jeg har sett på ble ofte fellesskapet i korpset trukket frem som en viktig årsak til å bli værende, men som Hjelmbrække og Berge (2010) også så, kunne dette fellesskapet stå i veien for personlig utvikling, og dermed være en årsak til at medlemmer valgte å slutte i korpset. Jeg vil nå se nærmere på fenomenet fellesskap i et kulturhistorisk perspektiv, for å få en nærmere forståelse av hva fellesskapet i et korps kan innebære.

Det finnes mange slags fellesskap, både nasjonale, etniske, klassefellesskap og lignende (Barker, 2008). Disse fellesskapene finnes på mange nivåer, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Anderson (1996) skriver blant annet om nasjonalstaten som et fellesskap, der landsmennene føler en viss samhörighet, og har felles verdier å kjempe for. Det ligger en felles identitet i nasjonalstaten som bygger på historier, litteratur, populærkultur og media (Barker, 2008, s. 253). Når det gjelder korps i Norge tror jeg denne nasjonale identiteten spiller en viktig rolle i forhold til frivillige organisasjoner og eksempelvis dugnadsånden. Hadde det ikke vært 'typisk norsk' å gjøre en fortjenestefri innsats for fellesskapet ville mange frivillige organisasjoner gått under, og med det mange korps (Kultur- og kirke departementet, 2003, 15.1).

Anderson (1996) skriver at nasjonalstaten kan være et fellesskap, men han bruker benevnelsen 'forestilt fellesskap' på dette. Det er et forestilt fellesskap fordi medlemmene kun kjenner et fåtall av de andre medlemmene i dette fellesskapet, likevel er det noe som binder dem sammen. Dette kan man også se i korpsmiljøet. Kanskje kjenner man bare korpsmusikere fra eget korps, likevel vil man ofte føle et fellesskap med andre korpsmusikere på et mer nasjonalt plan, eksempelvis når man deltar på konkurranser eller

stevner. Man bygger opp et fellesskap igjennom musikken og gjennom deltakelse i den samme musikkrelaterede praksisen. Folkestad (2002) uttrykker det slik:

Music has always played an important part in forming the identities of individuals and of groups of people. It provides a means of defining oneself as an individual belonging to and allied with a certain group, and of defining others as belonging to other groups which are separate from one's own (ibid., s. 151).

Eksempelvis vil musikk som 'Ja, vi elsker' eller norsk folkemusikk kunne gjøre at man føler tilhørighet i et nasjonalt fellesskap, mens 'Gammel jegermarsj' eller musikken i noteheftet '120 hymns for brass band'¹³ kan gjøre det samme for et korpsrelatert fellesskap. Ronström (1992) har sett på hvordan musikk og dans kan fungere som samlende symbol gjennom å studere jugoslavene¹⁴ i Stockholm. Han så at språket kunne være en utfordring blant disse menneskene siden de snakket så forskjellige dialekter, men gjennom musikken og dansen fant de et fellesskap som virket samlende: "Specifika former av musik och dans fått ställning som representerande symbol och 'varumärke'" (Ronström, 1992, s. 26). I dagens samfunn med så stor tilgang på ulike musikk- og danseformer kan man velge seg den musikkstilen som gir det rette varemerket, og på den måten kan man kommunisere et budskap og markere seg på en bestemt måte. Dette gjelder også korpsmusikk – den virker samlende, men kan også virke avgrensende overfor andre. Som Ronström (1992) skriver: "För vissa grupper kan specifika former av musik och dans få en så central ställning som samlande symboler att gruppens gränser mot omvärlden kan upprätthållas även om dess medlemmar inte har något gemensamt utöver dessa symboler" (ibid., s. 29).

Jeg har til nå nevnt nasjonalt fellesskap både i og utenfor korpskulturen, men antagelig vil det *lokale* fellesskapet være det viktigste i forhold til valget om videre korpsdeltakelse. Gjennom kapittelet om tidligere forskning ble det vist til at fellesskapet, særlig med grunnlag i nivå og repertoarvalg, kunne hindre personlig fremgang. Dette påvirket motivasjonen, og derfor valgte enkelte å slutte i korpset. Likevel var det også dette fellesskapet som gjorde det vanskelig å slutte. Dette fellesskapet man kan finne i korpse

¹³ Dette er et samlehefte av hymner som mange brassband i Norge er i besittelse av, heftet brukes gjerne som en del av oppvarmingen. Et tilsvarende hefte, '120 hymns for wind band', finnes for janitsjarkorps.

¹⁴ Jugoslavia ble oppløst som stat i 2006, og endret før dette navn, i 2003, til Serbia og Montenegro (Store Norske Leksikon, s.a.). Da Ronström skrev denne teksten eksisterte fortsatt republikken. Siden Ronström skriver om jugoslavene velger også jeg å benytte meg av denne betegnelsen.

skriver Veblen og Olsson (2002) og Finnegan (2007) mer om i forbindelse med omtaler av 'community music'¹⁵.

3.2.1 Korps som en del av det frivillige lokale musikklivet

I følge Veblen og Olsson (2002) er community music svært utbredt og en integrert del i kulturer verden over (ibid., s. 730). Det finnes ikke en internasjonalt dekkende definisjon, men enkelt forklart er det slik at: "Community music concerns people making music" (ibid.). Community music omhandler ulike måter å bruke musikk på i samfunnet, der man deltar og får opplæring gjennom mange ulike grupperinger, utenfor de formelle utdanningsinstitusjonene. Dette frivillige musikklivet er ofte grunnlagt på de premisser at alle har en rett og mulighet til å uttrykke seg via musikk hele livet, altså er community music noe som omhandler mennesker som lager musikk, på ulike måter, med ulik kvalitet og i ulike aldre i samfunnet (Karlsen et al., kommende; Veblen & Olsson, 2002). I følge Hargreaves et al. (2003), nevnt tidligere, hører korps nettopp hjemme i denne kategorien.

Det at community music åpner for at alle kan delta gjør at man, som sagt, får en stor spredning når det gjelder alder og nivå i disse aktivitetene. Finnegan (2007) som har forsket på det lokale musikkmiljøet i en engelsk by fant nettopp at det ofte var stor aldersspredning innenfor lokale musikkaktiviteter, "it was musical competence and commitment, not age that counted. Many choirs and orchestras contained members across several generations, brass bands fielded players from 10 to 70 years old" (ibid., s. 316). I forhold til korps gjør dette seg eksempelvis gjeldende i amatør- og generasjonskorpse der man kan finne stor aldersspredning. Denne aldersspredningen vil være med på å prege samholdet og den enkeltes posisjon i dette fellesskapet. Dette står i kontrast til skolekorpset der det vil være mindre aldersspredning, man vil være mer omgitt av sine jevnaldrende og får derfor et helt annet fellesskap. I og med at alle kan delta i dette frivillige musikklivet har nivået også en del å si for fellesskapet, særlig siden det kan være så store aldersforskjeller i amatørkorpse. I skolekorpse kan det også være stor nivåforskjell på tross av at aldersspredningen ikke er like stor, siden du har både de helt ferske og de som har spilt i bortimot 10 år. Nivået og aldersspredningen vil i sin tur være med på å påvirke repertoarvalget. Som jeg viste til

¹⁵ Det finnes ingen dekkende oversettelse av dette begrepet til norsk. 'Det frivillige musikkliv' er det nærmeste jeg kommer, men denne oversettelsen er ikke fullgod. Derfor kommer jeg i fortsettelsen stort sett til å benytte den engelske benevnelsen.

igjennom den tidligere forskningen kan forholdet mellom nivået i fellesskapet og hos det enkelte individ være en årsak til at man velger å slutte i korpset.

Finnegan (2007) så også spesielt på brassbandkulturen i byen der hun studerte det frivillige musikklivet. Gjennom dette så hun at “participating in a brass band was more than just ‘going along for a blow’” (ibid., s. 53), det handlet like mye om det sosiale fellesskapet. Det hun så var blant annet at brassbandene i England, som kan sammenlignes med både janitsjarkorpene og brassbandene i Norge, hadde et nært fellesskap med lokalsamfunnet. Dette fellesskapet ble så sterkt på grunn av at korpset deltok på ulike markeringer i lokalmiljøet. Denne deltagelsen finner vi også i Norge, blant annet er korpene en selvsagt del av nasjonaldagsfeiringen. For mange bygder og bydeler blir heller ikke 1. mai fullverdig uten korpene som spiller arbeidssanger. For andre blir det ikke ordentlig jul uten korpsets deltagelse under tenning av julegranen, eller før man har hørt den årlige julekonserten. Det at korpene også ofte henter navnet sitt fra lokalsamfunnet er med på å forsterke dette fellesskapet (ibid.).

Som vist igjennom denne delen finnes det mange former for fellesskap, og disse fellesskapene vil påvirke deltakerne i korpset. Det at lokalkorps også ofte består av medlemmer som har slektsbånd til hverandre (Finnegan, 2007, s. 54) skaper et tett forhold mellom musikerne. Ser man da i tillegg på tiden de bruker sammen, og det at de får mange felles minner og opplevelser, utvikler korpset en kollektiv identitet som det for mange kan være vanskelig å gi slipp på. Om du velger å forlate dette fellesskapet vil det antagelig påvirke din individuelle identitet. Forholdet mellom korps og individets selvidentitet vil jeg derfor nå se nærmere på.

3.3 Identitetskonstruksjon og korps

Identitet har vært et sentralt tema i forbindelse med musikkforskning og kulturteori de siste årene¹⁶, men hva er egentlig identitet? Identitet er et ord vi har i dagligspråket vårt, men om noen ber deg om å forklare hva som ligger i dette vil antageligvis flere streve litt. Hva ligger i begrepet? Og hvorfor kan musikk være viktig for identiteten? Jeg vil først se på hva identitet er på et generelt nivå, og deretter se identitet i forhold til musikk og dermed korps.

I følge Barker (2008) er identitet en midlertidig stabilisering av mening, eller en trang til å prøve å forstå seg selv (ibid., s. 481). Utvikling av identitet er et komplekst arbeid der

¹⁶ Se eksempelvis Barker (2008), Frith (1996), Green (2011), MacDonald et al. (2002) og Ruud (1997).

man blant annet søker etter idealer og forbilder (Sernhede, 2002, s. 178). Frith (1996) understreker idealers posisjon i identitetsarbeidet og skriver at “identity is always already an ideal, what we would like to be, not what we are” (ibid., s. 123). For Ruud (1997) er identitet noe vi skaper gjennom viktige opplevelser og minner som vi forteller til, og om, oss selv, dermed består identiteten av mange ulike historier om disse opplevelsene. Han sier også at identiteten kan settes sammen og fremføres på mange ulike måter, og at den preges av våre tanker rundt hvem vi ønsker å være og hvor vi ønsker å ha tilhørighet. Som DeNora (2000) skriver: “a great deal of identity work is produced as a presentation of self to other(s)” (ibid., s. 62). Denne presentasjonen av seg selv til omverdenen kaller DeNora ‘projection’, men hun understreker også at du skaper et bilde av selvet for deg selv gjennom bearbeidelse av minner og erfaringer, det hun beskriver som ‘introjection’ (ibid.).

I dagligtalen er det lett å tenke at substantivet identitet beskriver en ting, noe både Barker (2008) og Frith (1996) mener at identitet *ikke* er. Frith understreker at identiteten ikke er en fast størrelse, og sier at “identity is *mobile*, a process not a thing, a becoming not a being” (ibid., s. 109). Identitet er med andre ord en prosess som omfatter hvordan vi skaper bilder av oss selv. Et viktig aspekt ved identitet blir på den måten en refleksjon omkring hvordan vi tror andre oppfatter oss (Ruud, 1997). Eksempelvis vil ungdommers oppfatning av hvordan andre ser på dem som korpsmusikere påvirke hvordan de skaper bildet av seg selv. Dermed vil de ‘signifikante andre’ være svært vesentlige i forhold til identitetskonstruksjon og identitetsforhandling. Vi ser oss selv i lys av de andre, noe også Hargreaves, Miell og MacDonald (2002) bekrefter: “children’s identities, including musical identities, are constructed and reconstructed by making comparisons with other people, and this continues into adult life” (ibid., s. 15).

Kort oppsummert kan man ut fra det jeg nå har skrevet, si at identitet er en prosess der du forsøker å danne et bilde av deg selv, knyttet til hvordan du forteller historien om deg selv, til deg selv, og hvordan du ønsker å fremstå overfor andre. Dette siste skjer gjerne ved hjelp av idealer og sammenligninger. Identiteten er preget av fortellinger om personens minner og opplevelser, og siden man stadig vil danne nye fortellinger er ikke identiteten en fast størrelse som er satt sammen en gang for alle, men noe som er i konstant forandring og som kan settes sammen på ulike måter.

3.3.1 Ulike type identiteter

Barker (2008) skiller mellom ulike typer identiteter, slik som selvidentitet, sosial identitet og kulturell identitet. Med selvidentitet mener han måten vi tenker om oss selv på, den personlige identiteten, og han omtaler selvidentiteten som en helstøpt fortelling om oss selv som vi identifiserer oss med emosjonelt (ibid., s. 487). Sosial identitet derimot, peker mer på utsiden, på de sosiale forventningene som er diskursivt konstruerte. Denne identitetstypen går på oppfatningen av hva det vil si å være et individ i en sosial sammenheng. Kort sagt: “social identity would refer to the descriptions others have of us” (Barker, 2008, s. 476). Kulturell identitet er for Barker (2008) et utsnitt av måten vi betegner oss selv på, eller hvordan andre beskriver oss, i forhold til enkelte omdreiningspunkter av kulturell mening. Disse omdreiningspunktene kan være alder, etnisitet, nasjonalitet, rase, kjønn, seksuell legning og lignende. Grunnen til at det kun kan være et utsnitt er at vi stadig endrer syn på hva vi legger i de ulike omdreiningspunktene, eksempelvis vil hva vi legger i begrepet ‘maskulin’ være i stadig endring, derfor kan man ikke beskrive denne identitetsdimensjonen en gang for alle (ibid., s. 229).

Frith (1997) problematiserer det tydelige skillet mellom de ulike typene ved å si at “self-identity *is* cultural identity” (ibid., s. 125). Med dette mener han at det ikke er mulig å skille selvidentiteten fra den kulturelle identiteten. Man kan ikke forklare seg selv uten å plassere seg i forhold til relasjonene man har til omverdenen. Barker (2008) sier også at identitet er en sosial konstruksjon som ikke kan eksistere utenfor kulturelle representasjoner (ibid., s. 216). Dermed er ikke de ulike identitetstypene selvstendige aspekter, men eksisterer i relasjon til hverandre.

3.3.2 Musikk og identitet

Hvorfor ser jeg så på musikk i forhold til identitet? Frith (1996) sier at: “Music seems to be a key to identity because it offers, so intensely, a sense of both self and others, of the subjective in the collective” (ibid., s. 110). Likeså mener Ruud (1997) at musikk er viktig i forhold til identitet, “ettersom musikk i særlig grad handler om å stimulere og utløse følelser, blir dette et argument for hvilken viktig rolle musikken har når identitet skal bygges” (ibid., s. 83). DeNora (2000) skriver at musikken kan fungere som et speil, der personen ser seg selv gjennom musikken, og det å bruke musikken på denne måten er en vanlig form for identitetsarbeid i hverdagen (ibid., s. 70).

I sin artikkel om ulike former for musikalske aktørskap ser Karlsen (2011) på ulike måter mennesket kan bruke musikken, både i individuell og kollektiv sammenheng. Det andre av de elleve bruksområdene hun omtaler innebærer nettopp å bruke musikken til å forme selvidentiteten. Eksempelvis kan man bruke musikken til å signalisere hvem vi ønsker å være, eller til å forhandle om ulike identiteter som finnes i musikken. Mye av begrunnelsen for hvorfor musikk er viktig i forhold til konstruksjon av identitet er som vi ser at musikk står i relasjon til våre følelser og vårt selvbilde. Kanskje kan det være på grunn av dette at mange ungdommer velger å slutte i korps, fordi de ikke synes korpsmusikk signaliserer den de ønsker å fremstå som overfor seg selv eller andre.

I tillegg til Barker (2008) sine tre identitetstyper finner vi derfor også musikalsk identitet, for eksempel hos Hargreaves et al. (2002). De sier at man kan skille mellom to ulike måter å se på musikk og identitet; 'identiteter i musikk' og 'musikk i identiteter'. Identiteter i musikk går ut på at ulik musikk tilbyr ulike identiteter som er definert i forhold til musikalske, kulturelle og sosiale kategorier. Det å være musikkstudent kan være eksempel på en identitet i musikk, eller det å være trompetist i et korps. Musikk i identiteter går mer på hvordan vi kan bruke musikk som et middel til å utvikle andre aspekter av identiteten, dette kan inkludere seksualitet, ungdomsidentitet, nasjonal identitet og så videre. Musikken danner en arena der vi har ulike identiteter.

I vårt mangfoldige postmoderne samfunn kan du som ungdom velge og vrake i et hav av musikksjangre, og på den måten til en viss grad velge hvordan du vil fremstå overfor andre. Cook (2000) sier det på denne måten: "In today's world, deciding what music to listen to is a significant part of deciding and announcing to people not just who you 'want to be' ... but who you *are*" (ibid., s. 5). Ut fra dette sitatet kan en se at gjennom musikken man velger å høre på, eller utøve, velger man seg også en identitet som ligger i denne musikken. Hører du eksempelvis mye på hiphopmusikk vil ditt arbeide med å utvikle identiteten antageligvis bli påvirket av den maskuline kulturen man forbinder med denne musikken. Hip-hop kan for eksempel tilby føringer for hvordan du skal snakke, hvordan du skal oppføre deg mot andre og hvilke valg du tar i forhold til frisyre og klær, noe som antagelig skilles fra de føringene som ligger i korpsdiskursen, for eksempel. Musikken kan også være med på å stedfeste hvor du kommer fra. Alle disse komponentene vil være viktige for hvordan du ser på deg selv, og dermed viktige i forhold til din identitetsforhandling (Sernhede, 2002, s. 180).

Green (2010) skriver om to aspekter ved musikalsk mening, 'inherent' og 'delineated' mening (ibid., s. 24-25). 'Delineated' mening går nettopp på dette Sernhede (2002) beskriver, at man har utenommusikalske fenomener, slik som klær, språk og livsstil,

som på en måte hører til musikken, og dermed underbygger meningen i musikken. Det motsatt er da 'inherent' mening, som beskriver musikkens indre tilhørighet, det at en bit i musikken gjør at vi forventer en annen – en indre-logisk musikalsk sammenheng. Det som kan være viktig å tenke på er at begge disse meningsformene er sosialt konstruerte, derfor er det den sosiale kulturen man er omgitt av som bestemmer hvilke utenommusikalske elementer som passer til de ulike musikkjangrene, også til korpsmusikken.

Ikke alle er enige i at man kan finne en identitet i musikken. Frith (1996) for eksempel, mener at identitet ikke er noe vi kan avdekke gjennom musikken, snarere er identitet noe som "comes from the outside not the inside; it is something we put or try to put on, not something we reveal or discover" (Frith, 1996, s. 122). Han mener at identiteten blir til gjennom ulike historier der blant annet musikken kan spille en viktig rolle, noe som ligner Ruud (1997) sitt syn. Ruud understreker likevel at det er opplevelsene der musikken utløser spesielle følelser i oss som "er med på å skape innhold til de opplevelser som selvet definerer seg ut ifra" (ibid., s. 67). Det er disse historiene som gjør oss til den vi er, og musikken kan være et viktig element i disse fortellingene. "Kultur og kunst kan spille en viktig rolle i skapelsen av menneskers livsfortellinger nettopp fordi de kan gi tilgang til sterke følelsesmessige opplevelser" skriver Karlsen (2004, s. 64).

Et viktig poeng er at en persons oppfatning av musikken ikke nødvendigvis gjelder for en annen person som hører den samme musikken. Keil og Feld (1994) bekrefter dette ved å skrive "nobody has the same music" (ibid., s. 165), og med dette mener de nettopp at musikken vil oppfattes ulikt fra menneske til menneske. "Musical choices vary because each work speaks uniquely to each individual" skriver Campbell (1998, s. 174). Siden oppfatningen av musikken vil variere fra person til person understreker Shuker (2008) også vanskelighetene ved å vite nøyaktig hva musikken kommuniserer, han skriver "meaning is ultimately dependent on the associations listeners attach to any particular work" (ibid., s. 101). Den enkeltes tolkning av musikken vil altså være avgjørende for hva musikken kommuniserer.

Vi oppfatter musikken forskjellig, derfor er det ikke et standardsvar på hvordan musikken kan fungere som arena for identitetskonstruksjon og heller ikke hvordan den enkelte oppfatter korpsmusikk, siden dette vil variere fra person til person. Likevel er musikken en viktig ressurs, kanskje spesielt for ungdom, i utviklingen av både selvidentiteten, den kulturelle og ikke minst den sosiale identiteten.

3.4 Ungdomskulturens betydning for valget om å delta i korps

Jeg har sett på hvordan korps som læringsarena og fellesskap kan oppfattes, jeg har også sett på hva identitet er, og hvorfor og hvordan identitet og musikk kan kobles sammen. Hvor står så ungdommene oppi alt dette? Hva er det med disse ulike perspektivene som kan være utslagsgivende for hvorvidt ungdom fortsetter å være medlemmer i korps eller ikke? Jeg vil først se på hva ungdomskultur generelt er, deretter vil jeg se ungdom i forhold til musikalsk identitet, for så i neste omgang å se ungdommene i forhold til fellesskapet og læringsarenaen.

For å kunne snakke om en ungdomskultur er det flere begreper som må defineres. Jeg vil først presisere hva som menes med begrepet 'ungdom'. Det er lett å tenke seg at ungdom er en biologisk bestemt alder, eksempelvis når en person kommer i tenårene, men som Barker (2008) skriver bør man heller se på ungdom som "a changing social and cultural construct that appeared at a particular moment of time under definitive conditions" (ibid., s. 407). Dette gjør at meningen med 'ungdom' ikke blir like håndfast som om man kunne sette tall, i form av en bestemt alder, på denne perioden, noe som igjen fører til at det ikke finnes en universal mening med konseptet ungdom (ibid., s. 408). Siden alle mennesker utvikler seg i ulikt tempo, og vi blir påvirket av sosiale og kulturelle konstruksjoner, er det vanskelig å definere hva som ligger i dette begrepet. Jeg velger likevel i mitt arbeide å bruke begrepet ungdom på personer som har fylt 13 år, og opp til fylte 20 år, siden ungdomsinformantene mine velges på bakgrunn av at de sluttet i korps innenfor denne aldersperioden (se mer om dette i metodekapittelet).

Det andre begrepet som trenger utdyping er 'kultur'. Dette er, i likhet med begrepet identitet, et ord vi bruker mye i dagligtalen, men der betydningen er ganske diffus. Willis (2008) omtaler kulturbegrepet på denne måten: "No one can define it exactly, say what it 'really' means" (ibid., s. xxi), men nettopp det at det er vanskelig å definere gjør begrepet så anvendelig, det er så mye som går inn i dette begrepet (ibid.). Likevel er det flere som prøver å forklare hva kultur er. Eksempelvis forklarer Storey (2003) kultur ved å si: "Culture is how we live nature" (ibid., s. ix), dermed ser han på begrepet kultur som en handling. Kultur kan også i følge Barker (2008) sees på som "a mobile signifier that enables distinct ways of talking about human activity" (ibid., s. 477), altså omhandler kultur hvordan vi snakker om menneskelig aktivitet.

Setter man sammen disse to ordene, ungdom og kultur, får man ungdomskultur, et uttrykk brukt for første gang tidlig på 1900-tallet (Aagre, 2003, s. 99). “Ungdomskultur dreier seg om en form for meningsskaping overfor kulturelle ytringer i samtiden som ungdom aktivt utformer seg i mellom, og hvor voksnes direkte innflytelse på prosessen er begrenset eller fraværende” (ibid., s.117). Begrepet viser til en subkultur, der ulike markører som klær, hår, musikk, media, språkbruk og lignende kan være med på å markere distansen mellom de ulike kulturene. Ungdomskulturen er ikke lik over alt (Aagre, 2003; Barker, 2008), likevel vil antagelig noe, særlig på grunn av riksdekkende media, være likt. Eksempelvis vil noen symboler gi mer status og makt enn andre.

Makt, og derunder status, er et viktig fokus hos Bourdieu (Aagre, 2003). Han har studert dette i forbindelse med sosiale felt og kapital¹⁷. Det sosiale feltet omhandler de sosiale strukturene rundt en person. “Det er et sett relasjoner; gjensidig definerte posisjoner som holdes sammen av en *illusio*, en tro på de verdiene som definerer feltet og gir mening til de aktivitetene som foregår her” (Jakobsen, 2002, s. xiii). Et felt har sine normer og regler for hvordan du skal oppføre deg, og for å komme inn i et spesielt sosialt felt må du inneha en viss kompetanse eller visse ferdigheter for å ‘betale’ deg inn i feltet. Du betaler deg inn i de ulike feltene ved hjelp av kapital. Her er det ikke nødvendigvis snakk om økonomisk kapital, heller en kulturell kapital. Kulturell kapital betegner det å kunne beherske adferdsreglene i et spesielt felt, og kjenne til kodene og symbolene som er gjeldende i dette feltet (Aagre, 2003). Eksempelvis vil man i ulike ungdomskulturer måtte ‘betale’ seg inn i et felt ved å ha de riktige klærne, og høre på riktig musikk. I tillegg til økonomisk og kulturell kapital omtaler Bourdieu blant annet også symbolsk og sosial kapital. De kapitalformene man forvalter bestemmer hvordan ens posisjon i det sosiale feltet vil være.

I forlengelse av Bourdieu sine kapitalformer bringer Thornton (1995) inn begrepet subkulturell kapital i forhold til ungdommer. Subkulturell kapital beskriver “differensiering og symbolske kamper som kan foregå innenfor avgrensede delkulturer blant ungdom” (Aagre, 2003, s. 56), og symbolene klær, hår, musikk, språk, dansestil samt kunnskaper er viktige for å beskrive posisjonen i det sosiale feltet (Thornton, 1995). Disse symbolene, brukt på riktig måte, gir makt og status blant ungdommene, og skiller fra hverandre hvem som hører til og ikke i dette feltet. Eksempelvis vil et overforbruk av disse symbolene føre til at du ikke passer inn i feltet. De sosiale symbolene vil være svært viktige i forbindelse med gruppetilhørighet og identitetskonstruksjon.

¹⁷ For ytterligere utdypelse av Bourdieu og hans kjernebegreper se Bourdieu (2002).

3.4.1 Ungdom og identitetskonstruksjon

Som jeg har vist til har vi både en selvidentitet, en kulturell identitet og en sosial identitet. Særlig i ungdomsårene er man spesielt opptatt av hvordan andre ser på en som person, og dermed blir den sosiale identiteten spesielt viktig. "Personal identity may be more salient in earlier childhood, whilst social identity becomes more influential in the processes of group comparison" (Lamont, 2002, s. 42). Som Tarrant, North og Hargreaves (2002) skriver om ungdomstiden: "it is undoubtedly a period associated with an increasing self-awareness and confidence in one's identity" (ibid., s. 134). I tillegg til at musikken kan være viktig i de emosjonelle ungdomsårene for å få utløp for følelser (DeNora, 2000; Karlsen, 2011; Tarrant et al., 2002), vil musikken antagelig også, på bakgrunn av de teoriene jeg har beskrevet ovenfor, være svært viktig i ungdommers identitetsarbeid. Tarrant et al. (2002) skriver eksempelvis om egen forskning på ungdommers meninger om forholdet mellom musikk og personlighet. De så i sitt materiale at ungdommene dro linjer mellom personer som hørte på 'mislikt musikk' og utsagn som 'de har ikke mange venner' eller 'de er kjedelige', og motsatt; de som likte den godtatte musikken var mennesker som ungdommene kunne tenke seg å tilbringe tid sammen med (ibid., s. 140). Her brukes musikk som en markør på personligheten. Ut fra dette ser det ut som hvorvidt korpsmusikk oppfattes som likt eller mislikt musikk vil være avgjørende for hvordan ungdommer ser på korpsmedlemmer. Er korpsmusikk mislikt, vil det ut fra Tarrant et al. (2002) sine resultater tyde på at ungdommer i korps vil bli sett ned på av sine jevnaldrende, siden de ut fra disse resultatene tydeligvis er kjedelige og ikke har mange venner. Med tanke på at det i ungdomstiden er viktig hvordan andre oppfatter deg, vil en slik kategorisering antagelig virke svært negativt for ungdommen som får et slikt stempel på seg. Dermed kan det være forståelig at ungdommen velger å slutte i denne læringspraksisen som kanskje kan gi vedkommende denne negative merkelappen.

Tarrant et al. (2002) skriver også om at ungdommer kan endre mening om hvorvidt de liker eller ikke liker en spesiell musikk-sjanger eller -stil ut fra hvem de er omgitt av. I enkelte vennegrupper kunne det være svært avgjørende at du viste hvor mye du mislikte en spesiell sjanger, mens de samme ungdommene kunne gi en helt annen forklaring når de ikke var omgitt av vennene. Kanskje er det på grunnlag av slik informasjon Tarrant et al. (2002) skriver "young people's musical behavior is guided not only by individual identity needs, but also by group identity needs" (ibid., s. 146). Det at ungdommene i denne undersøkelsen ikke var konsekvente i svarene sine avhengig av om de var omgitt av venner eller ikke, er interessant å se nærmere på. Dette tyder på at ungdommer skjuler sin egentlige musikksmak

til fordel for en allmenn, 'godkjent' musikksmak i vennegjengen. Klepp (1993) skriver at "i fritiden skal en kunne leve ut sin egen personlighet – 'realisere seg selv'" (ibid., s. 15). Om man ser på Tarrant et al. (2002) sine funn kan det tyde på at om din personlighet ikke passer inn i ungdomskulturen kan det bli et problem for ungdommen. Dette skillet mellom privat musikksmak og musikk godkjent av de større massene har blitt mye behandlet i forskning omkring ungdom og populærmusikk. Negus (1996) skriver om ulike teorier omkring dette skillet. Adorno er eksempelvis en viktig teoretiker her. Han kategoriserer publikummet til populærmusikken i to båser; 'Alone in the bedroom' og 'Lost in the crowd' (ibid., s. 10). Den første kategorien beskriver nettopp mennesker som skiller seg ut, lyttere som har funnet sin musikk som betyr noe spesielt, som dermed risikerer å sette seg selv utenfor fellesskapet. Den andre kategorien 'Lost in the crowd' kan beskrive de store massene, de som hører på 'godkjent' musikk. Tendensen i denne kategorien er at de følger massene, uten å ha noen særlig klar mening om hvorfor de gjør det, kanskje med unntak av at de ikke vil skille seg fra de andre. Dette tror jeg også vil gjelde for ungdommer sitt ståsted i forhold til korpsmusikk.

Tidligere forskning synes å tegne et bilde av at korps blir oppfattet som 'teit' i ungdomskulturen. Dermed kan man anta at korpsmusikk ikke er en del av den godkjente massekulturen, noe som igjen fører til at ungdommene som deltar i korps kanskje kan frykte at de blir sammenlignet med populærmusikkpublikummet som hører hjemme i 'Alone in the bedroom'-kategorien. Her finnes det nok noen unntak. Er ungdommene en del av et større lokalt korpsmiljø, kan korpsmusikk oppfattes som godkjent musikk, og dermed vil man ikke bli satt utenfor det sosiale ungdomsmiljøet ved å spille i korps. Likevel har jeg en antagelse ut fra tidligere forskning om at mange ungdommer føler at korpsmusikk setter dem litt utenfor, eller på siden av, ungdomskulturen.

I og med at identitetsarbeidet blir påvirket av hvordan du oppfatter at andre ser på deg, vil det være avgjørende for din sosiale identitet hvilken av kategoriene til Adorno du føler deg plassert i. Nå kan det stilles spørsmålstegn ved om du kun befinner deg i en av disse kategoriene, eller om man kan variere mellom dem, men dette er ikke poenget her. Det som er viktig er at man er bevisst på dette skillet, og at man kjenner til faren med at man kan bli satt utenfor det sosiale miljøet og utsette seg selv for mye negativ oppmerksomhet ved å velge en musikksjanger som ikke er godkjent i vennegjengen. Nettopp dette skillet mellom de ulike kategoriene tror jeg mange ungdommer er svært bevisste på, noe som også kommer frem i den tidligere forskningen. Eksempelvis så vi at den første kritiske frafallsfasen til

Hjelmbrekke og Berge (2010), som kom i trettenårsalderen, oppstod nettopp fordi medlemmene ble svært bevisste på jevnaldringene sitt syn på korps og korpsmusikk¹⁸.

3.4.2 Ungdom og deres forhold til korpset som frivillig læringsarena

Hvilket syn ungdommene har på korpset som frivillig læringsarena er vanskelig å gi noe klart svar på. Aagre (2003) skriver om ungdommers fritid og sier at begrepet fritid har mer å gjøre med menneskets mentale opplevelse av det, enn en tidsperiode (ibid., s. 154). Dermed kan man ikke nødvendigvis kalle en aktivitet som skjer på kveldstid for en fritidsaktivitet, til tross for at det skjer utenfor skole og jobb. “‘Arbeidsfri tid’ og ‘fritid’ er ikke synonyme begreper” skriver Klepp (1993, s. 14). *Følelsen* av at det oppfattes som fritid er her avgjørende (Aagre, 2003), og hvorvidt ungdommene ser på læringspraksisen som formell eller uformell kan kanskje være med på å påvirke deres oppfattelse av fritid. Ser ungdommene på korps som en formell utdanningsarena vil antagelig dette minne om deres skolehverdag, og dermed vil kanskje ikke denne læringsarenaen oppfattes som en fritidsaktivitet, til forskjell fra om man ser på korps som en uformell læringsarena. Om vedkommende ikke har et godt forhold til skolen, vil antagelig dette også prege personens forhold til denne frivillige læringsarenaen, og det kan være en grunn til å slutte. Hvorfor bruke fritiden på noe som ligner den skolen man ikke trives med? Likeens er oppfattelsen om de deltar i aktiviteten på bakgrunn av et fritt valg vesentlig for å se på det som en fritidsaktivitet, siden fritiden ideelt sett skal bygges opp av frie valg (Klepp, 1993).

Aagre (2003) ser på to sider av ungdommers fritid, den organiserte fritiden og den frie fritiden. Det som skiller den frie fritiden fra den organiserte er at den er uten innflytelse fra de voksne. Her vil en faktor som eierforhold være en viktig brikke. I den frie fritiden er det ungdommene selv som sitter med makten, derimot vil eierskapet i et korps først og fremst ligge hos de voksne, spesielt hos lederen og dirigenten, og ikke like mye hos ungdommene. Dette gjør at forholdet til dirigenten og lederen vil være svært viktig for ungdommers syn på denne læringspraksisen. Selv om oppfatningene gjeldende om læringspraksisen er en fritidsaktivitet eller ikke, og forholdet rundt eierskapet kan være avgjørende i valget om å slutte i korpset trenger det ikke å ha avgjørende betydning, for i følge Aagre (2003) er “det essensielle når det gjelder organisert fritid, nemlig opplevelsen av

¹⁸ Se kapittelet om individets forhold til korpset, seksjon 2.4.2.

å høre til i en sammenheng” (ibid., s. 155). Dermed kan fellesskapsfølelsen gå foran den personlige oppfattelsen av formell/uformell og hvem som sitter med eierskapet i korpset.

3.4.3 Fellesskapets funksjon for ungdommer

O’Neill (2002) skriver at “there is little doubt that social influences shape our lives” (ibid., s. 93). Vi blir formet av fellesskapet vi har rundt oss, derfor er det interessant å finne ut hvordan ungdommene ser på dette fellesskapet som korps er, og hva dette fellesskapet kan ha å si for ungdommene. Det er vanskelig å si noe generelt om dette siden det vil variere fra person til person, likevel har Aagre (2003) kommet frem til at frivillige organisasjoner kan føre til et sterkt fellesskap og tilknytning til lokalmiljøet for ungdommer. “Verdien av foreningslivet handler derfor primært om å bli integrert i et lokalsamfunn, om å ta del i felles opplevelser” (ibid., s. 155). Gjennom foreninger som korps får du bedre lokaltilhørighet, og du har et sted du hører ‘hjemme’, noe som igjen vil påvirke din identitet. Han skriver videre at dette vil være spesielt viktig for ungdom som sliter på andre arenaer, slik som hjem og skole. Her finner du en arena som passer dine interesser, og som du kanskje behersker bedre enn for eksempel skolen. Likeens kan det være viktig å føle tilhørighet et sted i det postmoderne samfunnet som er så komplekst og fullt av valgmuligheter. Dette kan være en vesentlig grunn til å melde seg inn i ulike foreninger, slik som korps, men Aagre (2003) påpeker også at selv om du slutter i aktiviteten er du fortsatt i besittelse av denne lokaltilhørigheten. Har du vært medlem noen år har du allerede opparbeidet deg tilhørigheten til lokalsamfunnet, og om du slutter betyr det ikke nødvendigvis at du mister denne fornemmelsen av tilhørighet (ibid., s. 156). Derfor er ikke deltagelse i korps for å føle seg sterkere knyttet til et lokalt fellesskap nødvendig når du kommer opp i ungdomsårene.

Selv om du som ungdom gjerne vil slutte er det ikke nødvendigvis så enkelt. Dette forestilte fellesskapet med bygda eller byen, som er større enn selve korpset, kan være med å påvirke valget. Det at man, som Ronström (1992) skriver, oppretter grenser som skiller korpset fra omverdenen kan være lite attraktivt for en ungdom, og derfor en grunn til at vedkommende slutter. Likevel kan ønsket om å slutte være vanskelig å gjennomføre. Kanskje mange vil føle at de ikke bare skuffer korpsmedlemmene, men også samfunnet rundt, om de slutter. Som nevnt vil det i et korps være stor spredning i alder. Dette fører til at man ikke bare svikter foreldregenerasjonen, som man ofte i ungdomstiden vil ha et oppgjør med og skille seg fra (Barker, 2008), men man vil også potensielt svikte sine slektninger og

jevnaaldrende. De 'signifikante andre' vil også her, som i forbindelse med utviklingen av identitet, spille en avgjørende rolle.

Vennene, som kanskje er de viktigste signifikante andre i ungdomstiden, vil være avgjørende i dette valget, og hvorvidt de ser på korps som høy- eller lavkultur, eller mer spesifikt for ungdommene, korps som 'kult' eller 'ukult'. Som nevnt gjennom omtale av Adorno kan man sette seg selv utenfor den godtatte massekulturen ved å gjøre noe annet enn de andre, og som Ronström (1992) påpeker kan musikken føre til at man avgrenser seg fra andre. Vanskeligheten med å vite hva musikken kommuniserer og hvordan andre tolker dette vil være avgjørende. Bourdieus bruk av begrepene kapital og sosiale felt kan bidra til å belyse dette på en rikere måte (Jakobsen, 2002). Er ungdommen i besittelse av kapital til både å være med i det sosiale feltet som korpset er og i den 'kule' ungdomskulturen vil ikke fellesskapet i korpset ødelegge for den sosiale statusen til vedkommende. Derimot, om det å være med i korps gjør at du ikke får ta del i ungdomskulturen, vil dette påvirke både vedkommende sin status og dermed også denne personens sosiale og personlige identitet. Hvorvidt dette fellesskapet hemmer ungdommen kommer an på hver enkelt, men det vil til sist være preget av din egen utvikling, identitet og gruppetilhørighet.

Jeg har nå sett på ulike teoretiske perspektiver som belyser korpset som frivillig læringspraksis, fellesskapet i korpset og identitetsarbeidet i forhold til korpset. Jeg har avrundet dette kapittelet ved å se på hvordan dette kan gjøre utslag i forhold til ungdommers korpsdeltakelse. Identitet er det overordnede begrepet her, hvilket forhold du har til korpset som læringsarena og hvordan din posisjon i fellesskapet er, blir påvirket av din identitet, og motsatt. Som Klepp (1993) skriver: "Ved siden av utdanning, yrke, bolig-, og familieforhold, er valg av fritidsaktiviteter blitt et viktig ledd i konstruksjon av identitet og bekreftelse av selvbildet i det moderne samfunn" (ibid., s. 18). Valget om å fortsette eller å slutte i korps ser dermed ut til å henge nært sammen med din identitetskonstruksjon. Likevel kan man ikke si dette med sikkerhet. Mye avhenger av hvilket bilde ungdommene har av seg selv, hvem de omgås og hvordan de ser på ulike læringsarenaer. Det avhenger også av det sosiale livet rundt ungdommene, og hvilken status korps har i dette fellesskapet. Jeg tror likevel denne teorijennomgangen vil fungere som et godt fundament for å tolke og forstå mine forskningsfunn i mitt videre arbeide.

4. Metodologiske overveielser

4.1 Studiens design

Hvilket design man skal ha på en forskningsstudie bør, i følge Yin (2003), bestemmes av hvilket forskningsspørsmål man stiller, hvor god oversikt man har over emnet, og også om man skal undersøke en historisk eller en samtidig hendelse (ibid., s. 5). Hvilket spørreord man legger til grunn for undersøkelsen er vesentlig (Yin, 2003). Eksempelvis vil spørsmål som tar utgangspunkt i hva, hvem og hvor antagelig bli best besvart gjennom strategiske undersøkelser og analyser av arkiver, mens hvordan- og hvorfor-spørsmål vil bli best besvart gjennom kasusstudier, historisk studier eller eksperimenter. Utformingen av problemstilling blir av denne grunnen vesentlig for det videre arbeidet og hvordan man former sin studie.

Selv om forskningsstrategier kan overlape hverandre, vil man, ved å ta utgangspunkt i forskningsspørsmål og -emne, som regel kunne peke på én tilnærming som fremstår som den mest hensiktsmessige (Yin, 2003). Kasusstudie er i følge Yin det beste valget når man har et hvorfor- eller hvordan-spørsmål og når man skal studere en samtidig hendelse og har tilgang på informanter som har førstehåndskjennskap til temaet, men der informantenes adferd ikke kan kontrolleres (Yin, 2003, s. 9). “The case study’s unique strength is its ability to deal with a full variety of evidence – documents, artifacts, interviews, and observations – beyond what might be available in a conventional historical study” skriver Yin (2003, s. 8). En annen grunn til å velge kasusstudie er at man får god oversikt over konteksten: “You would use the case study method because you deliberately wanted to cover contextual conditions – believing that they might be highly pertinent to your phenomenon of study” (ibid., s. 13).

På bakgrunn av denne informasjonen har jeg valgt meg kasusstudie som design på forskningsarbeidet som ligger til grunn for denne masteroppgaven. Som sett ovenfor understreker Yin (2003) at kasusstudier egner seg spesielt godt når ‘hvorfor-spørsmål’ blir stilt, noe som er tilfelle i denne studien: Hvorfor velger ungdommer å slutte i den frivillige, musikalske læringspraksisen som korpset utgjør? For å finne ut hvorfor ungdommene velger å slutte er det viktig å få et bedre innblikk i konteksten rundt ungdommene, og å få kjennskap til hvordan livet i korps var før de valgte å slutte, noe kasusstudier gir rom for.

Det finnes ulike typer kasusstudier. Myklebust (2002) opererer med tre hovedtyper: ekte kasusstudie, kollektiv kasusstudie og instrumentell kasusstudie. En ekte kasusstudie har som hovedmål å gi kunnskap om et bestemt kasus (ibid., s. 426). Det er i og for seg det jeg er ute etter her, men denne typen dekker likevel ikke helt mitt mål for undersøkelsen, siden

målet i en ekte kasusstudie er å se det ene kasuset, ikke sette fokuset på et fenomen. En kollektiv kasusstudie er en studie som innebærer flere instrumentelle kasusstudier som blir utført på forskjellige steder til samme tid. Siden jeg kun undersøker ett kasus, frafallsproblematikken i korps, passer heller ikke dette designet. En instrumentell kasusstudie, derimot, har som mål “å undersøke eit bestemt kasus for å få innsikt i ei problemstilling eller for å utvikle teori” (ibid.), og dette er appliserbart på min studie. Jeg ønsker å undersøke frafallsproblematikken i korps for å få innsikt i hvorfor dette er et fenomen, og kanskje ha forslag til hva man kan gjøre med dette problemet. For å utdype dette kan vi se på hvordan Stake (2006) forklarer instrumentell kasusstudie: “When the purpose of case study is to go beyond the case, we call it ‘instrumental’ case study” (ibid., s. 8), dermed ser vi også her at kasuset blir brukt som et utgangspunkt for å finne ut mer om hva som ligger bak fenomenet man studerer.

Yin (2003) viser også ulike typer design man kan ha på en kasusstudie. Denne oppgaven har tre perspektiver som til sammen danner mitt forsknings- og forståelsesgrunnlag, nemlig tidligere forskning, teori og intervjuer. Dette gjør at designet på min kasusstudie kan forstås som en “embedded case study¹⁹” (Yin, 2003, s. 40), der det er ett kasus som er i fokus, og som er lokalisert i sin kontekst, nemlig frafallsproblematikken i korps, men der det finnes fire ulike analyseenheter: informasjonen som kommer frem under intervjuene med henholdsvis ungdommer, og med ledere og dirigenter, samt kunnskapen som finnes i tidligere forskning og i teori om emnet. Yin (2003) understreker at det er viktig å ikke bare ha fokus på de underliggende analyseenhetene, men at man også må se dette i et helhetlig perspektiv, slik at man får et større bilde av det hele. Det er en relativt vanlig feil å grave seg ned i de ulike analyseenhetene uten å komme seg opp til overflaten igjen for å se sammenhengen mellom alle enhetene (ibid., s. 46).

4.2 Valg av strategi for datainnsamling

Valg av metode for innsamling av data må samsvare med problemstillingen, og dataene man innhenter vil også være avhengige av hvilket design man har valgt seg (Hammersley & Atkinson, 2004). Jeg har to underordnede forskningsspørsmål, der jeg er avhengig av å innhente informasjon fra to ulike grupper med informanter for å besvare disse. I det følgende vil jeg se nærmere på de avgjørelsene jeg har tatt i forbindelse med dette arbeidet.

¹⁹ Se Yin (2003, s. 40) for en billedlig fremstilling av denne formen for kasusstudiedesign.

Den mest meningsfulle datainnhentingsmetoden for kasestudier er ved observasjon skriver Stake (2006, s. 4). Observasjonen kan imidlertid foregå på to måter, enten ved direkte observasjon eller gjennom å intervju noen som har opplevd, og dermed observert, det kaset fokuserer på (ibid.). Siden jeg har valgt delproblemstillinger som går på hva henholdsvis ungdommer samt ledere og dirigenter tror er årsaker til at ungdommer slutter i korps, var det naturlig å velge det kvalitative intervjuet som metode. Det kvalitative intervjuet er egnet “når vi er interesserte i hvordan den enkelte fortolker og legger mening i et spesielt fenomen” (Jacobsen, 2005, s. 143), og det er nettopp disse tankene rundt mulige frafallsårsaker jeg var ute etter. En annen grunn til at jeg valgte intervjuet fremfor egen observasjon er at jeg blant annet var ute etter meningene til ungdommer som allerede hadde sluttet i korps, dermed fantes det ingen arena å observere dem på. Likevel, for en som ikke var kjent med korpsbevegelsen fra før, kunne egen observasjon bidratt med viktig bakgrunnskunnskap om korps. Siden jeg selv er en del av korpskulturen og har mange års erfaring fra korpsbevegelsen, følte jeg ikke at det var nødvendig å gjennomføre observasjon for å tilegne meg denne kunnskapen. Min utfordring lå heller i å bevisstgjøre meg min egen forforståelse.

En styrke ved å bruke kvalitativt intervju som metode er at det gir gode muligheter for å følge opp informantenes utsagn underveis, og dermed kan man få mer utfyllende informasjon om temaet (Kvale & Brinkmann, 2009). Selv om jeg hadde studert tidligere forskning kan man ikke på forhånd vite hvilke svar man vil få på det enkelte spørsmålet, derfor åpner intervjuet opp for å kunne følge opp utsagn som man på forhånd kanskje ikke hadde forutsett. Miles og Huberman (1994) understreker også mulighetene for å få tak i *fyldig* og *rik* informasjon ved hjelp av kvalitative data:

Another feature of qualitative data is their *richness and holism*, with strong potential for revealing complexity; such data provide “thick descriptions” that are vivid, nested in a real context, and have a ring of truth that has strong impact on the reader (Miles & Huberman, 1994, s. 10, kursiv i original).

Nettopp det at kvalitative data kan skape et rikt og helhetlig bilde av temaet ser jeg på som en styrke i mitt arbeid, da jeg ikke bare er ute etter ‘den ene grunnen’ som gjorde at ungdommene valgte å slutte i korps, men også årsaker i løpet av en korpshverdag som kunne føre dem til dette endelige valget.

4.3 Avgjørelser i forkant av undersøkelsen

Allerede i utarbeidelsen av problemstillingene hadde jeg foretatt et valg om at jeg ville ha informanter fra både ledelse-/dirigentsiden, og fra ungdomssiden. Dette for å, i tillegg til å ha opplysninger om de to ulike gruppenes forklaringer hver for seg, også kunne se informasjonen som kom frem i intervjuene i relasjon til hverandre. Jeg valgte derfor en formålsoverordnet utvelgelse av informanter, slik at informantutvalget ble styrt av informasjonen jeg ønsket å få tak i (Jacobsen, 2005, s. 176). Hvem jeg skulle velge og hvor mange ble da spørsmål jeg måtte besvare. Antallet informanter ble bestemt ut fra at jeg ville ha flere informanter pr. gruppe for å få et så rikt datamateriale som mulig, samtidig som jeg ikke kunne ha for mange informanter med tanke på etterarbeidet. Kvale og Brinkmann (2009, s. 197) skriver at man må unngå å ha så mange intervjuer at man sitter med en for stor mengde informasjon i det man skal begynne analyseprosessen. Fire informanter i hver gruppe (dirigenter/ledere og ungdommer), med andre ord åtte i alt, anså jeg som et forsvarlig og håndterbart antall. Å se på korps i hele Norge mente jeg ble for omfattende, derfor avgrenset jeg min studie til Hedmark og Oppland krets, og hentet mine informanter derfra.

Kriterier jeg hadde for utvelgelse av dirigent- og lederinformantene var at de var dirigenter og ledere i korps som har ungdommer i medlemsmassen, og som har opplevd frafall nettopp av denne gruppen. Dette for at de skulle inneha relevant informasjon og ha et forhold til problemstillingen med frafall. Jeg ønsket også å ha en viss bredde innenfor denne kategorien, derfor valgte jeg informanter av begge kjønn. Jeg valgte også å ha informanter både fra bynære og mer landlige områder innenfor Hedmark og Oppland, for om mulig å kunne fange opp frafallsårsaker som har tilknytning til nærmiljø. Ved å legge rette til for slik "maximum variation" (Miles & Huberman, 1994, s. 28) åpner man opp for en bredde i materialet.

Kriteriene jeg satte for ungdomsinformantene mine var at de skulle være mellom 16 og 25 år, fordi det er en relevant alder i forhold til problemstillingen. Jeg vurderte det slik at informanter i denne alderen mest sannsynlig ville gi meg mer utfyllende informasjon enn yngre informanter, da de eldre informantene kanskje kunne se tilbake på korpstiden og se sammenhenger mellom ulike erfaringer og årsaker. Jeg ville også at informantene mine skulle ha spilt i korps i minst fem år, dette for at de skulle ha kjennskap til hvordan det var å være medlem i korps over tid. De måtte ha fylt 13 år, men ikke være eldre enn 20 år da de

sluttet i korpset, for å kunne komme inn under ungdomsbetegnelsen²⁰, og dermed denne frafallsproblematikken.

Variasjon var også et ønske når det gjaldt mine ungdomsinformanter. Jeg valgte to gutter og to jenter, og strebet etter variasjon i forhold til nærmiljø. To av dem kom fra korps som ligger i eller nær større byer, og to kom fra mer grissgrendte strøk. Jeg valgte dette på grunn av antagelser om at faktorer som virker inn på ungdommers beslutninger om å slutte i korps kan være noe forskjellig ut fra bosted. Jeg ønsket også å variere informantenes alder på det tidspunktet de valgte å slutte i korpset. En nærmere presentasjon av informantene vil komme i resultatkapitlene, kapittel 5 og 6.

4.4 Utarbeidelse av intervjuguide

Jeg valgte å gjennomføre semistrukturerte intervjuer og utformet dermed intervjuguiden i tråd med dette (se vedlegg 2 og 3). I følge Kvale og Brinkmann (2009) skal en intervjuguide til et semistrukturert intervju “inneholde en oversikt over emner som skal dekkes, og forslag til spørsmål” (ibid., s. 143). Jeg hadde formulert mange spørsmål som jeg ville innom, men ville ikke ha for fast struktur, dette for å kunne benytte fleksibilitetskvaliteten til intervjuet og følge opp det som måtte komme. Jeg forberedte meg med utgangspunkt i at intervjuene skulle ta mellom 30 og 60 minutter.

Spørsmålene mine ble utformet med tanke på at jeg ønsket å belyse forskningsspørsmålene mine fra flere sider, dette valgte jeg fordi man kan få “nyansert og variert informasjon ved å gripe temaet an fra flere vinkler” (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 145). Selv om jeg ville unngå å ha en fast struktur på intervjuet, hadde jeg laget intervjuguiden ut fra prinsippet om å starte veldig åpent, for så å komme nærmere og nærmere temaets kjerne. Dette gjorde jeg for å få en lettere start på intervjuet, og for å ikke legge for mange føringer. Om man åpner med for snevre spørsmål vil man i følge Jacobsen (2005, s. 150) stå i fare for å få svar på det forskeren mener er viktig, ikke det informanten synes er vesentlig, noe jeg ville prøve å unngå. Gjennom åpningsspørsmålet “kan du fortelle meg litt om korpset ditt?” til ledere og dirigenter, og “kan du fortelle meg om den tiden du spilte i korps?” til ungdommene, mener jeg at jeg la til rette for at informantene kunne velge hvilken retning intervjuet skulle ta. De kunne velge å gå direkte på temaets kjerne, som de

²⁰ For redegjørelse omkring ungdomsbegrepet, se kapittel 3.

hadde fått informasjon om i informasjonsskrivet (se vedlegg 1), eller de kunne velge å snakke generelt om korpset sitt og sin deltakelse for å bli 'varme i trøya'.

Intervjuguiden var også utformet med tanke på å få et mer helhetlig bilde av de enkelte ungdommenes tid i korpsbevegelsen, og informasjon om korpsene som dirigentene og lederne var tilknyttet. Jeg mente at denne bakgrunnsinformasjonen ville være viktig for at jeg skulle få en bedre forståelse av situasjonen og posisjonene til mine informanter.

Gjennom min gjennomgang av tidligere forskning hadde jeg fått ett inntrykk av at det er vesentlig å kjenne til mer enn bare de direkte frafallsårsakene, for å kunne se hva som førte til at nettopp dette ble de avgjørende grunnene til å slutte i korps.

På bakgrunn av den tidligere forskningen jeg hadde studert satt jeg igjen med noen antagelser som dannet grunnlag for enkelte spørsmål. Teorigjennomgangen og den tidligere forskningen hadde også åpnet for enkelte vinklinger som krevde at jeg formulerte tilsvarende spørsmål til mine informanter for å få empiri som kunne underbygge, avvise eller nyansere enkelte teorier eller oppfatninger. Mitt forhåndsarbeid førte til at intervjuguidene mine inneholdt mange spørsmål, henholdsvis 34 til ungdommene og 26 til dirigentene og lederne. Mange av spørsmålene antok jeg at jeg ville få svar på gjennom samtalen uten at jeg trengte å stille disse direkte. Grunnen til at de likevel fikk plass i intervjuguiden min var for å forsikre meg om at jeg hadde vært innom disse temaene i løpet av intervjuet. Som forholdsvis uerfaren intervjuer er det mye å holde styr på i en intervjusituasjon, derfor valgte jeg å gjøre det litt enklere for meg selv ved å skrive ned alle spørsmålene, slik at jeg unngikk å glemme noe som kunne være svært relevant.

Jeg ønsket å holde intervjuguiden min skjult for mine informanter på forhånd, dette fordi jeg ikke var interessert i å få 'korrekte' og nøye gjennomtenkte svar. Jeg ville unngå at informantene tilpasset svarene til mitt prosjekt og ga meg den informasjonen de trodde jeg ønsket. Det eneste de fikk vite var temaet for intervjuet, dette hadde blitt presentert under førstegangskontakten og i informasjonsskrivet de hadde fått i den innledende e-posten.

For å sjekke at spørsmålene var godt formulert, og at intervjuguiden ga meg den informasjonen jeg var ute etter, gjennomførte jeg et prøveintervju²¹ med en informant i hver av gruppene. Jeg hadde også en meta-samtale med disse to personene etter gjennomføringen av intervjuet, for å høre deres mening om intervjuguiden og spørsmålsformuleringene. Disse prøveinformantene ga positiv tilbakemelding på intervjuguiden og syntes ikke det var noe

²¹ Et prøveintervju, eller en forundersøkelse, gir i følge Yin (2003) en god anledning til å teste ut planen for innsamling av data, så realistisk som mulig (ibid., s. 79).

jeg behøvde å endre. På tross av dette gjorde jeg noen endringer før jeg gikk i gang med intervjuprosessen, jeg la eksempelvis til et spørsmål og endret ordlyden på et par andre. Prøveintervjuene ga meg også erfaringer med intervjuteknikken som var verdifull i de kommende intervjuene.

4.5 Gjennomføring av intervjuer

Jeg brukte mitt sosiale nettverk, via e-post og sosiale medier, for å komme i kontakt med seks av de til sammen åtte informantene. De to siste fant jeg kontaktopplysninger om gjennom nettsiden til korpset deres, og kontaktet dem via e-post. Etter å ha fått svar sendte jeg informasjonsskrivet på e-post og spurte om hvor og når det passet best for vedkommende å gjennomføre intervjuet. Jeg ville prøve å gjøre gjennomføringen så lett tilgjengelig som mulig, slik at det ikke ble en stor tidsbelastning å være informant i mitt prosjekt.

Når man skal gjennomføre intervjuer må man finne et passende sted for dette. Jacobsen (2005) snakker om konteksteffekten og sier at hvor du gjennomfører intervjuet kan være utslagsgivende for resultatet. Et kjent sted for informanten kan virke tryggere enn om det for eksempel er hjemme hos, eller på kontoret til, forskeren. Som Kvale og Brinkmann (2009) skriver: "Forskningsintervjuet er et intervju der kunnskap skapes i samspillet, eller interaksjonen, mellom mennesker" (ibid., s. 51). Samspillet mellom informant og intervjuer er dermed avgjørende for hvor mye og hvilken informasjon som kommer frem. I en slik situasjon er det viktig å tenke over at partene ikke er likestilte parter (ibid., s. 52), det vil være en maktubalanse mellom partene. Ved å velge et sted for gjennomføringen der informanten føler seg hjemme kan man balansere dette asymmetriske forholdet noe, men det er viktig å vite at det uansett vil være intervjueren som har makten. Av den grunn valgte jeg å enten intervju informantene hjemme hos seg selv, eller på offentlige steder som kafeer og skoler som informantene enten hadde tilhørighet til, eller var godt kjent med fra før.

Før vi gikk i gang med intervjuet presenterte jeg kort hva temaet for masteroppgaven var, og hvorfor jeg var interessert i å høre hva de hadde å si. På forhånd hadde jeg bestemt meg for å benytte meg av opptaksutstyr. Dette for ikke å gå glipp av informasjon, samt at jeg hadde fordel av å kunne gjengi ordrett det informantene sa når jeg skulle skrive masteroppgaven. Det kan også virke distraherende på den gode samtalen om man tar mye notater (Kvale & Brinkmann, 2009), likevel valgte jeg å notere litt, mest for å få oversikt over at alle spørsmål var besvart, men også for den visuelle effekten. Jacobsen (2005) skriver at den visuelle effekten av å notere ikke bare viser at du som intervjuer er interessert i det

som blir sagt, men det kan også føre til at informanten gir mer informasjon, siden det som blir sagt er viktig nok til å bli nedskrevet. Jeg hadde på forhånd gitt informasjon om at jeg ville bruke opptaksutstyr under intervjuene, men spurte for sikkerhets skyld en ekstra gang før vi gikk i gang med intervjuet. Det var greit for informantene at jeg brukte opptaksfunksjonen på datamaskinen. Jeg avrundet intervjuene med å spørre om informantene hadde andre tanker om temaet som vi ikke hadde vært innom. Etter dette spørsmålet håper jeg at ingen av informantene følte de satt inne med informasjon de ikke hadde fått gitt, og det fungerte som en naturlig avrundning på intervjuene.

Sett under ett var intervjuene stort sett gode samtaler der begge parter snakket fritt. Det var selvfølgelig enkelte intervjuer som var litt stivere enn andre, der jeg tidvis følte at jeg måtte dra svarene ut av informanten, men jeg er stort sett fornøyd med disse samtalene. Konteksten intervjuene ble gjennomført i kan ha hatt noe å si i denne situasjonen. Under flere av intervjuene var kun informanten og jeg tilstede i lokalet, under andre intervjuer var vi omgitt av andre mennesker, eksempelvis på kafé. Utsagnene til disse informantene kan ha blitt preget av at det var andre mennesker tilstede i rommet. Hvordan dette gir utslag i mitt materiale vet jeg ikke, annet enn at informantene ofte var litt lavmælte i disse situasjonene.

Jeg ser i mitt materiale at jeg enkelte ganger kanskje har vært litt vel ivrig under intervjuene. Flere ganger kunne jeg med fordel ventet lengre på svaret, før jeg omformulerte spørsmålet og lignende. Jeg ser også at enkelte av oppfølgingsspørsmålene mine til tider kunne virke ledende. Under intervjuets gang var jeg ikke alltid like god til å formulere nøytrale oppfølgingsspørsmål, noe som jeg ser kan ha påvirket resultatet. Jeg tror likevel at det ikke har utgjort den helt store forskjellen, da disse formuleringene ofte ble ledende på grunn av stemningen på samtalen og informantens tidligere kommentarer.

Jeg håper og tror at jeg opptrådte profesjonelt under intervjuene, og at mine informanter også oppfattet det slik. Likevel vil det være forskjell på hvordan kontakten mellom meg og mine informanter var under intervjuet. Ungdomsinformantene hadde jeg på forhånd et annerledes forhold til enn leder- og dirigentinformantene, noe som ga utslag på samtalens flyt. Samtalene med ungdommene var preget av en mindre formell atmosfære enn det som fantes under dirigent- og lederintervjuene. På tross av dette tror jeg det var ungdomsintervjuene som kunne være mest preget av det asymmetriske forholdet Kvale og Brinkmann (2009) omtaler. Jeg har en antagelse om at det asymmetriske forholdet ble jevnere med leder- og dirigentinformantene fordi jeg følte meg litt underlegen i deres nærvær. De fire informantene fra leder- og dirigentgruppen er personer som har vært en del av korpsbevegelsen lenger enn meg, og jeg antok at de hadde større kunnskap og flere

erfaringer. Dette gjorde at jeg var redd for å stille spørsmål som virket ‘uintelligente’ og fremstille meg selv som forsker i et dårlig lys.

4.6 Transkripsjon av datamaterialet

Etter gjennomføringen av intervjuene satt jeg igjen med lydopptak med en total varighet på 6 timer og 49 minutter, noe som i mitt tilfelle tilsvarte 104 transkriberte sider. Kvale og Brinkmann (2009) beskriver transkripsjonen som en fortolkningsprosess (ibid., s. 186) og i arbeidet med transkripsjonene foretok jeg enkelte valg. Jeg bestemte meg for å endre talen til standardisert bokmål, både fordi det skulle være lettere å lese, samtidig som det er en del av anonymiseringen, siden sitater på dialektene til informantene kan være identifiserende.

Jeg transkriberte i utgangspunktet ordrett fra lydopptaket, men valgte å kutte ut lyder som “eh”, “mm” og lignende som ødela flyten i språket. Jeg valgte også å ta ut overflødige repetisjoner som ikke endret meningsinnholdet for slik å få et bedre språk i materialet mitt. Kvale og Brinkmann (2009) skriver at: “Det ordrett transkriberte muntlige språket kan fremstå som usammenhengende og forvirret tale, og også som indikasjon på svakt intellektuelt nivå” (ibid., s. 195). Publiseringen av slikt materiale kan medføre “uetisk stigmatisering av bestemte personer eller grupper” (ibid.). Dette ville jeg unngå, derfor endret jeg på språket der jeg følte det var nødvendig. Siden det er innholdet og ikke en lingvistisk analyse jeg har fokus på, mener jeg dette er forsvarlig. Likevel kan eksempelvis avgjørelser som hvor man plasserer punktum og komma påvirke meningsinnholdet (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 193). Har jeg tolket det annerledes enn det som var informantens mening, kan denne endringen i ordvalg og plassering av tegn føre til meningsendringer i materialet. Reliabiliteten og validiteten kan dermed være svekket, dette er det viktig å være bevisst på. Jeg kunne sendt informantene mine transkripsjonen for gjennomlesning, for dermed å få en forsikring på at jeg har tolket meningene deres riktig, men valgte imidlertid å ikke gjøre dette, hovedsakelig på grunn av tidsperspektivet.

4.7 Analyse av intervjuene

Når man sitter med over hundre transkriberte sider er det i følge Miles og Huberman (1994) viktig å lage seg verktøy som gir oversikt over datamaterialet. Man trenger å redusere teksten, for man klarer ikke å ha oversikt over alle sidene. Som Miles og Huberman (ibid.) skriver: “Humans are not very powerful as processors of large amounts of information”

(ibid., s. 11). Videre understreker de at om man ikke har god nok oversikt over materialet er det lett å hoppe til hastige konklusjoner, noe jeg selvfølgelig ville prøve å unngå.

Min fremgangsmåte for å få oversikt over dataene var å analysere materialet ved hjelp av kvalitativ innholdsanalyse. Denne analyseformen går ut på å dele dataene inn etter innhold, noe som forenkler dataene, gjør det mulig å se om temaer blir gjentatt, og gjør det enklere å sammenligne (Jacobsen, 2005; Kvale & Brinkmann, 2009). Innholdsanalysen gjennomførte jeg ved å studere det transkriberte materialet, ett intervju om gangen, og dele denne teksten inn i meningsenheter (Kvale & Brinkmann, 2009). De enhetene som inneholdt flere ulike temaer i samme utsagn kopierte jeg, så jeg kunne konsentrere meg om ett tema for hver tekstbit. Ved hjelp av meningsfortetting sammenfattet jeg meningen i de ulike enhetene, noe som gjorde det enklere å få oversikt over innholdet. “*Meningsfortetting* medfører en forkortelse av intervjupersonens uttalelser til kortere formuleringer” (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 212, kursiv i original). Etter å ha skrevet disse sammendragene av enhetene satte jeg en kode på hver meningsenhet: “*Codes* are tags or labels for assigning units of meaning to the descriptive or inferential information compiled during the study” (Miles & Huberman, 1994, s. 56). Disse kodene ble dermed en huskelapp for meg om hva den enkelte meningsenheten handlet om.

Jeg satt igjen med 322 koder fra datamaterialet fra ledere og dirigenter, og 357 koder hentet fra materialet om ungdomsinformantene etter å ha gjennomført kodingen av alle intervjuene. Kodene som omhandlet det samme emnet ble samlet i en subkategori, jeg samlet eksempelvis alle kodene som omhandlet turer og utflukter under subkategorien ‘tur’. Etter dette arbeidet hadde jeg totalt 71 subkategorier fordelt på materialet fra ungdommene og materialet fra ledere og dirigenter. I siste omgang studerte jeg de ulike subkategoriene og konstruerte sju overordnede, samlende kategorier for disse, eksempelvis samlet jeg subkategorier som ‘tur’ og ‘konserter’ under kategorien ‘aktiviteter’. De sju overordnede kategoriene, som er like for begge typer av datamaterialet, er: Korpsdeltakelse, aktiviteter, motivasjon, fellesskap, læringsarena, status til korps i samfunnet og årsaker til å slutte.

Det å lage disse kategoriene er et svært viktig arbeid fordi “kategorisering av intervjuene i en undersøkelse kan gi overblikk over store mengder transkripsjoner og gjøre det lettere å sammenligne og teste hypoteser” (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 210). De overordnede kategoriene mine er i stor grad preget av informasjonen jeg har tilegnet meg gjennom tidligere forskning og teori. Jeg dannet disse kategoriene med utgangspunkt i at jeg lettere skulle kunne finne frem til informasjonen i intervjuene, som jeg så kunne

sammenligne og diskutere i forhold til informasjonen og konklusjonene jeg hadde kommet frem til i tidligere forskning- og teorikapittelet.

Under analysearbeidet laget jeg et skjema med flere kolonner, der både originaltekst, meningsfortetting, kode, subkategori, kategori og navnet på informanten fikk hver sin kolonne. Etter hvert ble all informasjon fra intervjuene flyttet inn i samme skjema. Jeg lagde ett skjema for ungdomsinformantene og ett for leder- og dirigentinformanter. Disse skjemaene ga meg god oversikt over materialet.

Tabell 1. Eksempel på analyseskjema, utsnitt av analyseskjema til dirigent- og lederintervjuene.

Original tekst	Meningsfortetting	Kode	Subkategori	Kategori	Informant
Det er vel det, også at det skal være interessant, det skal være kult da vet du. Og da er kanskje det en grunn til at man prøver seg på annet repertoar for å prøve å gjøre det mer interessant da, og kalle inn andre krefter og kjøre litt prosjekter og slik.	Hyre inn eksterne krefter for å gjøre det mer interessant, eksempelvis gjennom ulike prosjekter.	Konserter mer interessant med innleide artister	Konserter	Aktiviteter	Nils
Nå er de på en måte så mange ungdommer selve, så de finner på sine ting og har det morsomt på sin måte. Men de turene vi har vært på, for eksempel til Bergen, har vært veldig gøy da. De bussturene, det synes de er veldig gjevt.	Ungdommene synes det er veldig gøy på bussturer, eksempelvis til NM.	Positivt med tur	Tur	Aktiviteter	Bente
Vi snakket om å legge en handlingsplan som på en måte går litt mer rettet mot ungdommene. Film- eller tv-kveld og utkledding og slike ting, og finne på noen nye vrider igjen.	Planlegger å ha konserter som er mer rettet mot ungdommene med tv/film-tema og utkledding.	Konserter tilpasset ungdommene	Konserter	Aktiviteter	Bente

Inndelingsarbeidet, samt utformingen av koder og kategorier, var en viktig del av analysearbeidet. Det å bruke innholdsanalyse var gunstig i min situasjon da jeg var ute etter bakenforliggende årsaker som gjør at ungdommer slutter i korps. Siden jeg delte inn alle dataene i innholdskategorier gjorde dette det lettere å kunne sammenligne utsagn som omhandlet det samme temaet, og dermed skrive frem et resultat som inkluderte alle intervjuene. De overordnede kategoriene utgjorde også de overordnede temaene som eksempelvis resultatkapittelet som omhandler ungdommenes utsagn ble strukturert etter.

4.8 Mitt forskningsarbeid i lys av en hermeneutisk ansats

“*Hermeneutikk* er læren om fortolkningen av tekster” skriver Kvale og Brinkmann (2009, s. 69, kursiv i original), og i Alvesson og Sköldbbergs (2008) forståelse har “ett huvudtema för hermeneutiken (...) ända från början varit att *meningen hos en del endast kan förstås om den sätts i samband med helheten*” (ibid., s. 193, kursiv i original). Dette eksemplifiseres med

den objektiverende hermeneutiske sirkelen, som viser en analyseprosess der man ser en del av datamaterialet i lys av helheten, for deretter å se det i lys av en del igjen. Del og helhet er dermed uløselig knyttet til hverandre. Enkelte bruker også bildet av en spiral i stedet for en sirkel, der spiralen på en tydeligere måte viser at man stadig vinner ny kunnskap og kommer seg opp på et nytt analysenivå ved å se materialets ulike deler i relasjon til hverandre og til helheten, og man opparbeider dermed ulike tolkningssjikt i materialet (Alvesson & Sköldberg, 2008).

“Forskning er en menneskelig virksomhet som involverer menneskelig intellekt, interesser, ressurser, relasjoner og intensjoner” skriver Kvernbekk (2002, s. 69). Forskerens forforståelse og kunnskaper er dermed svært vesentlig i denne prosessen.

Forhåndskunnskapen vektlegges særlig i en hermeneutisk tradisjon (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 69), der den nye forståelsen vil bygge på din forforståelse som igjen vil gi deg en ny forforståelse. Dette kaller Alvesson og Sköldberg (2008) for den aletisk hermeneutiske sirkelen, som er bygd opp på samme måte som den objektiverende hermeneutiske sirkelen.

Ved å alternere mellom de to hermeneutiske sirklene, del/helhet og forforståelse/forståelse, oppnår man dypere innsikt i sitt materiale. Man unngår å løsrive en del fra helheten, eller å bli for preget av sin tidligere forforståelse i tolkningsprosessene. “Formålet med hermeneutisk fortolkning er å oppnå gyldig og allmenn forståelse av hva en tekst betyr” skriver Kvale og Brinkmann (2009, s. 69), og man kan til en viss grad sørge for gyldig forståelse ved å konstant veksle mellom å se på del og helhet, og å oppnå ny forståelse av materialet.

Jeg hatt som formål å forstå hvorfor ungdommer velger å slutte i korps gjennom å se et større bilde av korpshverdagen. Mitt vitenskapelige perspektiv går dermed ut på å se frafallsårsakene i en større sammenheng, og få innsyn i underliggende årsaker. Dette gjenspeiles i intervjuguiden der mange av spørsmålene skal skaffe informasjon om veien inn i korpset, og hvilke aktiviteter de som ble intervjuet var med på i korpsets bevegelse. Jeg var ute etter en større forståelsesramme som jeg kunne tolke årsakene de oppgav for å slutte i korps innenfor. Jeg ønsket dermed å se de enkelte delene i lys av helheten. Jeg har også vært opptatt av å se de ulike analyseenhetene i forhold til hverandre. Som nevnt tidligere, skriver Yin (2003) at det er en vanlig feil å miste det helhetlige bildet når man studerer de ulike analyseenhetene i en kassustudie, derfor er det viktig å se disse som deler av en større helhet, noe man kan oppnå gjennom bruk av en hermeneutisk fremgangsmåte. Jeg har bevisst brukt hermeneutikken som et redskap i analysearbeidet, men jeg vil også nevne at tankesettet med å se en del i forhold til en universell helhet kan by på utfordringer i forhold til mitt teoretiske

ståsted. Særlig innenfor et postmoderne tankesett kan det oppstå problemer med å forholde seg til en essensiell helhet, slik hermeneutikken kan sies å forutsette, da postmodernismen hevder at de store, universelle sannheter er oppløst (Barker, 2008). Hermeneutikken fungerer derfor ikke som et ontologisk utgangspunkt for denne masteroppgaven, men heller som utgangspunkt for et forholdningssett i analysearbeidet.

Siden jeg selv har vært en del av korpskulturen i mange år sitter jeg selvfølgelig med en sterk forforståelse av hvordan korpsituasjonen er. Gjennom dette analysearbeidet har jeg imidlertid tilegnet meg en stadig ny forståelse, og på den måten bearbeidet min forforståelse. Jeg tror denne prosessen har vært med på å gjøre meg mer objektiv i forhold til datamaterialet mitt.

4.9 Etske refleksjoner

Det er mange valg som skal tas i arbeidet med kvalitativ forskning, og flere av valgene har en etisk side. Eksempelvis argumenterte jeg tidligere for bruk av opptaksutstyr, men dette kan føre til etiske utfordringer (De nasjonale forskningsetiske komiteer, s.a.). Når man samler inn og lagrer personopplysninger kreves det også at Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste godkjenner prosjektet (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste, s.a.). Selv om jeg har søkt, og fått, denne godkjennelsen, kan det å registrere personopplysninger føre med seg etiske utfordringer når det gjelder anonymisering og konfidensialitet, særlig i forhold til etterprøvbarehet.

I henhold til retningslinjene utarbeidet av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste, s.a.) anonymiserte jeg mine informanter for at de skulle føle seg tryggere og kanskje gi meg mer utfyllende informasjon enn om de hadde visst at navnet deres kunne kobles opp mot utsagnene i den endelige rapporten. Jeg valgte derfor å gi informantene mine fiktive navn i rapporten, og også å ta vekk stedsnavn, hvilket instrument de spilte og navn på korps som kunne virke identifiserende. Som nevnt endret jeg også på språket til en viss grad. På tross av mine anstrengelser for å aidentifisere mine informanter kan det tenkes at personer som er i samme miljø som meg, og dermed også kan kjenne til mine informanter, klarer å identifisere dem gjennom opplysninger om deres korpshistorie. Likevel tror jeg ikke det er mange som besitter den nødvendige informasjonen til å kunne gjøre dette, derfor anser jeg ikke dette som et stort problem. Den etiske problemstillingen som dermed gjør seg gjeldende i forhold til anonymisering er kravet om etterprøvbarehet i forskningen.

Det er motsetningsforhold mellom det etiske behov for konfidensialitet og forskningens grunnprinsipper, så som intersubjektiv kontroll og muligheten til å reprodusere andre forskeres funn. Smith (1990) uttrykte det slik: Hvordan kan forskningsresultater kontrolleres av andre forskere hvis ingen vet hvem som deltok i studien, hvor den fant sted og når? (Kvale, 1997, s. 69).

De nasjonale forskningsetiske komiteer (s.a.) skriver også: “Det er et grunnleggende krav ved all forskning at det skal være intersubjektiv etterprøvnbarhet” (ibid.). Dette kan imidlertid by på problemer da jeg av etiske årsaker har anonymisert dataene. I min situasjon er det likevel ikke så mye jeg kan gjøre i forbindelse med denne etterprøvnbarheten, da det ikke er et alternativ å navngi mine informanter.

Et annet etisk dilemma oppstår i forbindelse med informert samtykke²². Dilemmaet kan her vise seg gjennom hvor *frivillig* dette samtykket kan oppfattes. De nasjonale forskningsetiske komiteer (s.a.) skriver: “Der deltakeren kan befinne seg i en underlegen situasjon eller i et avhengighetsforhold, er det en særskilt utfordring å ivareta frivilligheten i samtykket” (ibid.). Et slikt avhengighetsforhold kan oppstå om man bruker sitt sosiale nettverk for å komme i kontakt med informantene. De kan da føle at lojaliteten overfor felles bekjente krever at de deltar i undersøkelsen (Alver & Øyen, 1997). Siden seks av mine informanter er hentet fra mitt sosiale nettverk var det viktig for meg å tenke gjennom nettopp det Alver og Øyen her påpeker, at de følte at lojaliteten til meg kanskje ‘tvang’ dem til å delta i studien. Jeg håper imidlertid ikke at informantene mine har deltatt i dette prosjektet mot sin vilje, men det kan jeg aldri vite helt sikkert. Det jeg imidlertid vet, er at mine informanter og jeg hadde en god tone under intervjuet, og jeg fikk følelsen av at deltakelsen i intervjuet ble oppfattet positivt.

Å forske på et felt man selv er deltaker i kan også by på etiske utfordringer. Jeg har vært deltaker i korpsmiljøet siden jeg var åtte år, og har dermed inngående kjennskap til hvordan det er å være medlem i korpsbevegelsen. Min lojalitet ligger dermed hos korpsmusikerne, noe som potensielt kan by på utfordringer. Kvale og Brinkmann (2009) skriver: “Forskerne kan identifisere seg så sterkt med deltakerne at de ikke opprettholder en profesjonell avstand, men i stedet rapporterer og fortolker alt ut fra sine deltakeres perspektiver – de ‘blir innfødte’ for å bruke et antropologisk uttrykk” (ibid., s. 92). Forfatterne skriver også at det er fare for at forskeren i et slik tilfelle ignorerer enkelte resultater og vektlegger andre (ibid.). Dette var jeg imidlertid klar over før jeg begynte med

²² Informert samtykke innebærer at alle som deltar i forskningen skal, etter å ha blitt informert om prosjektet, fritt kunne gi sitt samtykke til deltakelse, eventuelt nekte å være med i forskningen (Kvale & Brinkmann, 2009).

forskningsprosjektet. Jeg hadde selvfølgelig med meg min forhåndskunnskap i møte med informantene, men prøvde å være objektiv, og ikke trekke hastige konklusjoner ut fra eget ståsted. Jeg vil også påpeke at det ikke utelukkende er negativt å være en del av den kulturen man skal undersøke. Paulsgaard (1997) omtaler dette i første omgang i relasjon til feltarbeid, men jeg ser hennes utsagn også som relevant for mitt vedkommende. Hun sier: “En som kommer innenifra, vil ha problemer med å oppnå analytisk distanse, mens en som kommer utenfra, vil ha problemer med å komme innenfor hva forståelse angår” (Paulsgaard, 1997, s. 71). Selv om man kan ha problemer med å oppnå distanse til forskningen når man er en del av feltet, kan det at du er en del av feltet gi deg informasjon som utenforstående ikke hadde fått tilgang til, eller hadde hatt problemer med å tolke. Med bakgrunnskunnskap fra diskursen kan man dermed kanskje sitte igjen med et dypere meningsinnhold. Om man kjenner til denne problematikken tror jeg den kan håndteres på en god måte, noe jeg håper jeg har klart å gjøre.

4.10 Generalisering, reliabilitet og validitet

Kasusstudie som forskningsansats har møtt en del kritikk. Denne kritikken går i følge Yin (2003) ut på at mange kasusstudieforskere har vært unøyaktige i fremstillingen av resultatene sine. Dette vil jeg se nærmere på i denne seksjonen, under avsnittene om reliabilitet og validitet. Kritikk mot kasusstudier går også på at denne typen studier er tidkrevende og ofte resulterer i lange, uleselige dokumenter. Jeg håper imidlertid at dette dokumentet fremstår som leselig. En annen type kritikk er at denne forskningsstrategien gir lite grunnlag for generalisering, og man stiller seg dermed spørsmålet om hvordan det er mulig å generalisere ut fra ett kasus (ibid., s. 10). Dette vil jeg nå drøfte nærmere.

4.10.1 Generalisering av studiens funn

Generalisering har vært gjenstand for mye diskusjon særlig i forbindelse med kasusstudier (Myklebust, 2002; Yin, 2003). Når det gjelder funnene som kommer frem gjennom mitt arbeid er ikke disse generaliserbare i statistisk forstand, til det kreves en kvantitativ studie (Alvesson & Sköldberg, 2008). Man må være bevisst på at generalisering ikke er et mål innenfor kasusstudien (Myklebust, 2002), likevel kan man anta at mye av det som kommer frem gjennom mitt arbeide er gjeldende for flere enn kun mine informanter.

Myklebust (2002) skriver at man i kasusstudier må skille mellom teoretisk og empirisk generalisering. Yin (2003) deler også generalisering inn i to ulike typer, nemlig

analytisk og statistisk generalisering. Analytisk og teoretisk generalisering kan etter min mening sammenlignes. Gjennom en teoretisk generalisering kan det man kommer frem til i en kausstudie være med på å utvikle en teori, sett i lys av andre, liknende kausstudier og sekundærdata (Myklebust, 2002). Yin (2003) sier også at “case studies, like experiments, are generalizable to theoretical propositions and not to populations or universes” (ibid., s.10). Ser man deres meninger om at man kan generalisere i forhold til teori under ett, vil en konsekvens være at de av funnene i min forskning som er sammenlignbare med det jeg fant i min gjennomgang av tidligere forskning, kan danne et grunnlag for utvikling av ny teori. Dermed kan man begrunne en viss grad av generalisering. Det at mine funn i stor grad samstemmer med tidligere forskning kan også være med på å underbygge både validitet og reliabilitet i mitt forskningsarbeid.

4.10.2 Hvor pålitelige er mine data? Et spørsmål om reliabilitet

Alle som gjennomfører en forskningsstudie bør tenke over hvor pålitelige dataene man har innhentet er. Jacobsen (2005) omtaler intervjueteffekten i den forbindelse, og sier at svarene man får fra informanten kan være tilpasset forskeren, gitt for å tilfredsstillere. Her vil blant annet forskerens forhold til informanten spille inn. Er det et personlig forhold mellom informant og forsker kan man tenke seg at informanten vil tilpasse svarene sine slik at forskeren får et best mulig datamateriale å arbeide videre med. Som forsker kan du ikke være sikker på at alle informantene dine hadde en like dyptgående mening bak alt de uttalte, kanskje sa de det fordi det passet til fokuset på oppgaven. Du kan heller ikke vite om de holdt noe informasjon tilbake for å skåne deg og ditt arbeide. Siden informantene er anonymiserte kan heller ikke andre forskere gå tilbake for å etterprøve resultatene i denne forskningen, derfor kan man ikke få bekreftet hvor pålitelig denne informasjonen er.

Som sagt kan også min egen posisjon i forhold til forskningsfeltet, nevnt i forbindelse med etiske problemstillinger, påvirke reliabiliteten. Med min forforståelse er det naturlig å anta at jeg ubevisst drar enkelte slutninger ut av datamaterialet som en utenforstående kanskje ikke ville gjort. For å motarbeide dette valgte jeg eksempelvis å gjennomføre en ordrett transkribering for å unngå å legge for mange føringer i forhold til påliteligheten i sitatene. Jeg har også valgt å gjengi mange sitater ordrett, slik at leseren selv kan vurdere min fortolkning av det aktuelle sitatet. Ryen (2002) understreker nettopp dette, og skriver: “man bør ha verbale versjoner av hva folk sier, ikke forskerens rekonstruksjoner av hva de sa” (ibid., s. 181), nettopp for å tydeliggjøre hva som er informantenes utsagn, og hva som er

forskerens tolkning. På tross av at jeg har skrevet ut mange sitater for å unngå dette problemet, utgjør sitatene jeg viser til kun en brøkdel av alt materialet jeg sitter på. Dette gjør at leseren ikke nødvendigvis sitter med nok informasjon til å avgjøre om forskerens konklusjoner er korrekte (Ryen, 2002).

Selv om jeg bevisst har prøvd å motarbeide svekket reliabilitet, vil jeg likevel tro at min forforståelse har påvirket resultatet. Dette kan vise seg både i hvilke spørsmål jeg har valgt å stille, hva jeg fulgte opp under intervjuet og hva jeg lot fare, hvilke slutninger og meninger jeg kommer frem til i analysen, og hva jeg anser som viktig å ha med i en rapport. Særlig tror jeg enkelte oppfølgingsspørsmål under intervjuene kan være preget av min forforståelse. Spørsmålene i intervjuguiden min har jeg arbeidet med for at de ikke skulle være førende, men som jeg har vært inne på, kunne mine oppfølgingsspørsmål enkelte ganger virke ledende. Dette vil jeg tro skyldes stemningen under intervjuet, men også min forforståelse. Kvale og Brinkmann (2009) sier at intervjuerens reliabilitet særlig blir diskutert i forhold til ledende spørsmål (ibid., s. 250). Spørsmålene jeg stilte vil naturligvis påvirke resultatet i datainnhentingsarbeidet, som i neste omgang påvirker resultatet av forskningen.

4.10.3 Har min arbeidsprosess ført til gyldige funn?

Valideringen gjennomsyrrer hele forskningsprosessen. Allerede når man velger metode for datainnsamling må man være sikker på at metoden gjør at man får inn data om det man *skal* samle inn data om. Siden jeg er ute etter ungdommenes grunner for å slutte i korps, og ledere og dirigenters forestillinger om hva som gjør at ungdommer slutter i korps, var det naturlig å velge intervjuet som metode for å få tak i denne informasjonen. For å teste at spørsmålene i intervjuguiden ga meg den informasjonen jeg var ute etter, gjennomførte jeg de nevnte prøveintervjuene og hadde en meta-samtale om intervjuet. På bakgrunn av dette følte jeg meg trygg på at valg av metode og utforming av intervjuguide ville gi meg best mulig informasjon om det jeg var ute etter. I tillegg til dette forberedelsesarbeidet omtaler også Kvale og Brinkmann (2009) en 'på stedet-kontroll' for å verifisere det som blir sagt i intervjuet. Gjennom omformulering av spørsmål samt tilleggsspørsmål føler jeg meg ganske trygg på at jeg har fått frem informantenes budskap, og at det er hovedpoengene fra intervjuene som gjengis i denne rapporten.

Hvor gyldige mine funn er kan som nevnt styrkes gjennom sammenligning med tidligere forskning, dersom liknende funn kan gjenfinnes i denne. Likevel er det viktig å

påpeke at jeg kun har innhentet data fra fire personer i hver kategori, og at disse snakker på vegne av seg selv, og ingen andre. Det er derfor individuelle, personlige meninger som kommer frem i intervjuene som ikke alle vil være enige i, noe jeg har et eksempel på i mitt materiale. Jeg intervjuet en leder og en dirigent fra det samme korpset, og på spørsmål om hvor mye de syntes medlemmene øvde hjemme svarte dirigenten at han ikke trodde de øvde hjemme, mens lederen svarte at hun trodde mange øvde ganske mye. Dette tilfellet viser at enkeltpersoner kan ha svært forskjellig syn på ulike temaer, selv når det gjelder spørsmål som øvemengde i ett og samme korps. Denne enkelthendelsen viser at det som fremkommer i denne rapporten ikke nødvendigvis er allmenngyldig i alle ledd, men samtidig viser sammenligning med tidligere forskning at det er hold i mine resultater når det gjelder hovedtrekkene og de større linjene. Som Ryen (2002) skriver: “Dersom man finner samme tendenser også i en annen studie, styrkes tiltroen til at funnene er sanne” (ibid., s. 179).

4.11 Avsluttende metodologiske refleksjoner

Etter endt datainnsamling og analyse sitter jeg igjen med mer kunnskap om intervjuteknikk og forberedelse enn jeg hadde før jeg begynte på denne prosessen. Noen av de valgene jeg tok og det jeg forberedte ser ut til å ha fungert meget bra, andre avgjørelser kunne med fordel vært annerledes. Av de tingene jeg følte fungerte veldig bra er intervjuguiden og bruk av opptaksfunksjon på datamaskinen. Intervjuguiden åpnet godt opp til å begynne med slik jeg håpet. Mange av spørsmålene ble besvart uten at jeg trengte å stille dem, noe jeg hadde forutsett. Jeg følte også at jeg fikk kontakt med gode informanter som kunne gi meg rik informasjon om det fenomenet jeg ønsket opplysninger om.

Siden jeg valgte å bruke mitt sosiale nettverk til å finne nesten alle informantene var det lett å komme i kontakt med dem, og jeg fikk også flest positive svar. Det var kun en person jeg ikke fikk svar fra, derfor erstattet jeg denne potensielle kandidaten med en annen som ga meg positivt svar med det samme. Det at jeg kjente til mange av informantene førte også til at samtalene fløt godt. Likevel har også denne saken to sider. Siden jeg kjente seks av åtte informanter fra før gjorde dette at jeg kjente til deres korpsbakgrunn, noe som også kanskje påvirket hvilken informasjon jeg fikk. Eksempelvis kan jeg ha gått glipp av informasjon fordi denne ble sett på som innlysende, eller noe informasjon holdt de kanskje igjen for å ikke gi et dårlig inntrykk av korpset eller medmusikanter som begge kjente til. De to informantene jeg ikke kjente til fra før hadde jeg dermed et helt annet utgangspunkt i forhold til, men jeg vet heller ikke her hva som fantes av taus, innforstått kunnskap som jeg

eventuelt ikke fikk tak i, og hva jeg eventuelt ble spart for. I og med at disse sistnevnte to informantene var fra det samme korpset hadde jeg en liten kontroll her, da jeg kunne sammenligne informasjonen jeg fikk om korpset og se dette under ett.

Siden mange av funnene mine kan gjenkjennes i tidligere forskning på området, kan det se ut som om gjennomgangen av slik forskning ga meg et godt utgangspunkt for å gjennomføre denne studien. På den andre siden førte kanskje studiet av tidligere forskning til at jeg ventet meg lignende svar, derfor stilte jeg spørsmål som underbygget disse antakelsene. Hadde jeg foretatt intervjuene før jeg hadde lest meg opp på tidligere forskning og teori ville jeg stilt med et åpnere sinn, og ikke hatt så mange forventninger. Mulig ville jeg også stilt helt andre spørsmål. Jeg tror likevel det ville vært en svekket intervjuguide, da jeg igjennom denne lesningen så nye innfallsvinkler som jeg selv ikke hadde tenkt på.

Valg av lokale for gjennomførelsen av intervjuer kunne også i et par tilfeller vært annerledes. Som tidligere nevnt vet jeg ikke hvordan lokalet påvirket den enkelte informanten, men muligvis ville enkelte svar vært annerledes om alle intervjuene hadde foregått i lokaler der jeg var alene med informanten og ikke omgitt av andre mennesker. Likevel er ikke dette helt sikkert da det å være alene i et lokale også gjør stemningen annerledes, stemningen kan føles mer spent, noe som i verste fall kan medføre at informanten lukker seg.

Sett gjennom denne gjennomgangen er jeg ikke sikker på at de valgene jeg tok alltid var de beste. Mulig kunne andre valg ført til et annet resultat. Et punkt jeg derimot vet jeg har forbedringspotensial på, er intervjuteknikken. I arbeidet med det innsamlede datamaterialet ser jeg, som jeg allerede har vært inne på, at jeg med fordel kunne hatt mer erfaring som intervjuer. Enkelte ganger var jeg litt ivrig ute etter å få informasjon, slik at jeg avbrøt betenkningstiden til mine informanter. Jeg hadde også enkelte ledende oppfølgingsspørsmål som burde vært unngått. Fordelen med kvalitativ metode er imidlertid at ikke alle intervjuene ble foretatt på en gang, slik at jeg ble bevisst dette før jeg hadde gjennomført alle intervjuene. Jeg tror derfor de siste intervjuene mine var mindre preget av dette enn de første.

5. Livet i korps og grunner til å forlate det: Ungdommene forteller

I dette kapitlet vil vi møte fire ungdommer som har valgt å slutte i korps, og se hvilke grunner de oppgir for å forlate denne frivillige, musikalske læringspraksisen. Som tidligere nevnt kan årsakene bak dette valget ofte være sammensatte. For å illustrere dette har jeg derfor valgt å skrive fram de oppgitte årsakene som en del av et større bilde. Som jeg skrev i kapitlet om tidligere forskning synes jeg det er relevant å se hva som gjorde at ungdommene begynte i korps, fordi jeg antar at det kan være en sammenheng mellom disse grunnene, og årsakene til at de slutter. Jeg synes også det er viktig å få innsikt i hva ungdommens korpshverdag var preget av, i form av ulike aktiviteter, for å få en bedre forståelse av hvorfor de valgte å slutte i denne læringspraksisen. Dette er grunnen til at jeg har valgt å strukturere dette resultatkapitlet på en lignende måte som kapitlet om tidligere forskning, nemlig ved å se på veien inn i korpshverdagen, via hva et korpsliv inneholder, hvordan man kan skape motivasjon og hvilket bilde man tror mennesker utenfor korpsbevegelsen har av korps, til de direkte årsakene som informantene mine oppgir som grunner til å slutte i korpset. Kapitlet vil inneholde informasjon fra alle fire ungdomsinformantene, og på denne måten gi ett rikt og utfyllende bilde av hvordan denne læringspraksisen kan oppleves, samt gi en bedre forståelse for hvorfor enkelte velger å slutte.

5.1 Mine ungdomsinformanter – en kort presentasjon

Jeg vil først kort presentere mine ungdomsinformanter. Dette gjør jeg for at leseren skal ha en viss bakgrunnsinformasjon, og dermed muligheten til å danne seg et bilde av hvem det er som sier hva. Navnene er imidlertid fiktive, grunnet anonymiseringen som nevnt i metodekapitlet. De fire ungdomsinformantene mine har jeg valgt å kalle Niklas, Beate, Fredrik og Mona.

Niklas var 18 år da jeg intervjuet han, og er dermed den yngste av mine informanter. Han er også den som sluttet tidligst i korps. Han ble med i korps som åtteåring, og var med til han fylte 14 år. I løpet av sine seks år i korps spilte han fire instrumenter, både treblås- og messinginstrumenter, og var med i to ulike korps. Niklas kommer fra en bygd på Østlandet.

Beate, som var 19 år da jeg intervjuet henne, begynte også å spille i korps da hun var åtte år, og var med til hun var 15 år. Hun har også spilt flere instrumenter, men alle innenfor

messingkategorien. Hun har spilt i både ungdomskorps og generasjonskorps og i likhet med Niklas kommer også Beate fra mer landlige strøk.

De to siste informantene mine kommer fra mer bynære områder. Fredrik spilte i korps fra han var åtte år til han fylte 19, og han var 22 år da jeg gjennomførte intervjuet. I løpet av disse 11 årene har også han spilt flere instrumenter, men han holdt seg innenfor messingkategorien. Han har spilt både i aspirantkorps og i amatørkorps.

Mona er den eldste av mine informanter, og også den som har vært med lengst i korps. Hun, som de andre, begynte i korps da hun var åtte, og sluttet for fem år siden, da hun var 20 år. Hun spilte treblåseinstrumenter. I løpet av de 12 årene hun spilte i korps har hun vært med i både skolekorps og i janitsjarkorps, hun har også deltatt i ungdomskorps og studert musikk på en folkehøgskole.

5.2 Livet i korpset

5.2.1 Veien inn i korpshverdagen

Veien inn i korpshverdagen begynte for alle mine informanter idet de var rundt åtte år og startet som aspiranter i korps. Alle hadde de familiemedlemmer som spilte eller hadde spilt i korps, og de kjente på denne måten til korpsbevegelsen før de ble medlemmer selv. Hvorfor de valgte å bli med i korps hadde likevel forskjellige årsaker, som Hjelmbrekke og Berge (2010) også så i sin studie. Fredriks valg var påvirket av familie og venner, og sier at ‘det lå litt i kortene’ at han skulle begynne i korps. På spørsmål om hvorfor han begynte i korps svarte han følgende: “Det var vel litt fordi alle andre gjorde det når jeg begynte, også var det vel fordi jeg hadde lyst også. Det var et eller annet man faktisk kunne bli flink i”. Dette tyder på at påvirkningen fra vennene var relevant, i tillegg til at Fredrik selv hadde en gryende interesse. For Niklas derimot var det et mer selvstendig valg, upåvirket av blant annet venner, ettersom han ikke kjente noen jevnaldrende som spilte, utenom familiemedlemmer. Mona sier også at det gode miljøet var en grunn til å begynne i korps.

Det kan ofte være ganske tilfeldig hvilke instrumenter musikanter ender opp med. Av mine informanter var det bare Fredrik som hadde spilt litt på det aktuelle instrumentet før han fikk det utdelt som ‘sitt’ instrument i korpset. Mona hadde opprinnelig et spesifikt instrumentønske, men siden hun ikke kunne huske navnet på instrumentet da instrumentene skulle deles ut, fikk hun et annet enn det hun opprinnelig ønsket seg. Alle mine informanter hadde prøvd seg på ulike instrumenter gjennom korpsperioden, enten på grunn av at de ikke kunne begynne på det ønskede instrumentet, eller fordi de ønsket å få flere utfordringer ved å

spille et annet instrument. Niklas har eksempelvis prøvd hele fire ulike instrumenter, men havnet likevel alltid tilbake på det samme: “Det har liksom blitt tingen jeg har hoppet tilbake til det, det er liksom *det* som har vært hovedinstrumentet” sier han. Hvordan opplæringen i korpseene har vært, ser ut til å variere. Informantene fra bystrøkene fikk to års instrumentalopplæring i kulturskolen, mens de to fra mer landlige strøk fikk opplæring av korpsmusikere som spilte i hovedkorpset, og som dermed var mer erfarne.

Mine informanter har vært med i korpsbevegelsen i ulikt antall år, fra seks til 12 år, likevel har alle vært med i flere korps i form av aspirantkorps, ungdomskorps, amatørkorps eller generasjonskorps. Dette gjør at de sitter med erfaringer fra ulike korpstyper, og de har derfor også god kjennskap til hvordan det er å være ungdom i forskjellige korpskontekster. På direkte spørsmål om hvordan det oppleves å være ungdom i korps svarer Mona: “Jo, jeg syntes det var helt greit”. Her vil nok kanskje tolkningen av uttrykket ‘helt greit’ være avgjørende for hvordan vi forstår Monas utsagn om det å være ungdom i korps. Enten kan dette forstås som en positiv kommentar, eller så betyr ordet ‘greit’ at det ikke er helt bra, men at det heller ikke er direkte dårlig. Fredriks respons kan utfylle dette bildet, hans svar på spørsmålet var: “Stort sett bra. Når du var på et eller annet med korpset, så var det veldig bra”. Slik jeg tolker uttrykket ‘stort sett bra’ åpner det for at det til tider ikke var bra å være ungdom i korpset, men fortsettelsen viser at det kunne være veldig fint når det *skjedde* noe, når man var med på noe spesielt i regi av korpset. Med utgangspunkt i dette vil jeg derfor se videre på hvilke *aktiviteter* ungdommene fikk tilgang til i sine respektive korps.

5.2.2 Hva inneholder et korpsliv? En beskrivelse av sentrale aktiviteter

Ifølge de ungdommene jeg intervjuet, er det mange artige aktiviteter man kan få tilgang til i løpet av et korpsliv. For tre av de fire informantene sto konkurranser frem som noe av det morsomste ved å spille i korps, i tillegg til å dra på tur. Særlig NM-deltakelsen fremstod som det artigste korpsminnet. Fredrik grunngir dette ved å si at “du dro bort på tur, du spilte og konkurrerte”, dermed kan det se ut som om det å dra på tur også har innvirkning på hvorfor konkurranser var så gøy. For Mona var nettopp det å dra på korpstur det artigste korpsminnet, og hun forteller om utenlandsturer med varighet på opp mot to uker, og det at den aller første overnattingen hjemmefra skjedde nettopp på ett korpsarrangement. Niklas deltok aldri på korpskonkurranser, noe han skulle ønske han hadde fått oppleve, derimot fremstår konsertene og turene korpset arrangerte som de mest verdifulle minnene for Niklas.

I tillegg til turer, konkurranser og konserter er deltakelse på sommermusikkskolen et minne alle mine informanter har, og som de ser positivt tilbake på. Beate sier at det var “artig å møte andre barn og ungdommer, og lære nye ting, og ha andre lærere (...) så det var artig å være på en slags leir å spille når det var *det* som var interessen”. Fredrik omtaler deltakelsen på sommermusikkskolen som årets høydepunkt da man var yngre. Han var med på dette i mange år, og hadde det ikke vært for at sommeren etter hvert ble opptatt av sommerarbeid, ville han vært med i enda flere år, sier han. Mona viser til noe av det samme: “Det var dritartig da! Jeg savner det jeg, faktisk”, og sier at hun søkte folkehøgskole med musikk i håp om å finne tilbake til den gode ‘sommermusikkskolefølelsen’. Særlig var det fellesskapet med jevnaldrende som fenget i denne konteksten. Informantenes fortellinger om sine favorittaktiviteter i korpset – turer, konkurranser, sommermusikkskole og konserter – stemmer godt overens med det for eksempel Handegard (2007) fant i sin forskning. Likevel blir ikke alle aktivitetene oppfattet som like positive av alle, og enkelte korpsaktiviteter kan faktisk føre med seg en del misnøye.

Som sett gjennom den tidligere forskningen (Handegard, 2007; Øren, 1993) kan enkelte korpsaktiviteter bli oppfattet som lite attraktive og kjedelige. Niklas ser som nevnt på konserter som et av de artigste korpsminnene han har, men ikke alle mine informanter delte denne oppfatningen. Fredrik sa for eksempel at så lenge folk hadde betalt for å komme på konsertene syntes han det var helt greit, men en uformell konsert i sentrum opplevde han som mindre attraktivt:

Altså, om man bare skal stille seg opp på et hjørne for å spille, da blir det litt sånn... Nei, jeg likte egentlig ikke helt de [konsertene]. Bare gå ned i sentrum for å spille liksom (...) det er annerledes der du liksom tvinger på folk noe folk egentlig ikke vil ha, det er kanskje mer det.

Slik jeg tolker Fredrik er det faren for å være andre til bry som ødela for den positive konsertopplevelsen hans i slike tilfeller.

Mona synes også korpskonkurranser, særlig da de lokale konkurransene, var kjedelige korpsminner. Til å begynne med likte hun godt disse konkurransene, da korpsmedlemmene ofte var bortreist hele helgen og dermed kombinerte konkurransene med utflukter. Etter hvert ble det til at korpset hennes kjørte til og fra de lokale konkurransene på samme dag, og da mistet disse hendelsene en del av spenningen. Det ble også mindre spennende fordi man hadde gjort det noen ganger før, og også fordi resultatet – for korpsets del – ofte ble det samme.

Gjennom den tidligere forskningen (se for eksempel Handegard, 2007, s. 78) så vi at det å marsjere kan være en omstridt aktivitet i korpsene. Det viser seg at den også er det hos mine informanter. Niklas synes det var veldig stas å marsjere: “Det var liksom det som var høydepunktet” sier han. Mona uttrykker at hun savner å marsjere på 17. mai nå som hun har sluttet i korps: “Det første året jeg ikke gikk i korps visste jeg ikke hva jeg skulle gjøre på 17. mai. 17. mai var en dritkjedelig dag uten å spille i korps”. Av mine informanter var det Fredrik som hadde de sterkeste negative oppfatningene og opplevelsene knyttet til marsjering; “Personlig synes jeg det er noe dritt!” var hans uttalelse om funksjonen korps har på nasjonaldagen. Han sier likevel at han synes korps er viktig på 17. mai siden det er en del av tradisjonen, men personlig er han av denne oppfatningen:

Fredrik: Marsjere det er litt nedenfor å trakke barbeint i bikkjemøkk for min del! Altså, om man marsjerer med et mål, slik som i militæret når man marsjerer fra A til B, det er helt greit. Selv om du skal gå sånn [viser rette vinkler i albuen]. Men å marsjere i en sirkel... Ta 1. mai da, da starter du klokka halv sju eller sju, i ett eller annet stakkars boligfelt som hadde fått det korteste strået det året. Så begynner du der, så er det folk som halvparten er alt for trøtte og andre halvparten er fyllesyke omtrent (...) det er egentlig ingen som har lyst til å gjøre det, også er det kaldt, også blir det surt, også blir det bare stygt, også går du rundt... Du ser folk trekker for gardinene når du går rundt.

Nina: Har du sett det?

Fredrik: Ja, de ser ut, og så: “Helvete, hva er det bråket der? Uff, å ja, det er 1. mai i dag...”

Fredrik har særlig i mot marsjeringen på 1. mai, og anser marsjering på denne dagen for å være det absolutt kjedeligste korpsminnet han har. Dette skyldes nok at han ikke har et spesielt forhold til arbeiderbevegelsens dag og stiller seg spørrende til hvorfor man skal marsjere denne dagen i det hele tatt: “Men hvorfor skal vi gå og marsjere i ett boligfelt klokka sju om morgenen på 1. mai da? Hva slags glede har samfunnet av det? Gir vi noe tilbake igjen da?”. Han er, som sagt, mer positivt innstilt til marsjeringen på nasjonaldagen, og sier at det er helt greit “så lenge jeg slipper å gjøre det”.

De andre tre informantene har ikke like krasse meninger om marsjering i korps. I den grad marsjeringen vekker misnøye er det på grunn av uniformen som ofte følger med denne aktiviteten. Niklas er den eneste av mine informanter som ikke uttrykker noe negativt om marsjering og uniformsbruk. Han syntes tvert i mot at det var stas å ha på seg uniformen. Beate derimot beskrev sitt forhold til marsjering og uniform slik:

Nina: Syntes du det var greit å spille på 17. mai?

Beate: Ja, i begynnelsen syntes jeg det var veldig stas, men etter hvert som jeg ble kjent med flere folk så syntes jeg det var litt flaut å gå i uniform. Det var liksom slik at da følte jeg at jeg ble ertet liksom, særlig på grunn av den hatten.

Her ser vi at selv om Beate sier at hun i begynnelsen syntes det var positivt med uniform og også uttaler, et annet sted i intervjuet, at “jeg syntes det var morsomt å ha noe som viste at man var med i korps”, ble uniformen etter hvert noe hun ble flau over å ha på seg.

Nina: Når var det det sluttet å være stas med uniformen da? Husker du det?

Beate: Det var liksom på ungdomsskolen, eller i slutten av sjuende klasse.

Nina: Og det gjaldt uansett om det var i [navn på tre ulike steder]?

Beate: Det var mest i [sentrum], for der var det mest folk.

Frykten for å vise seg i uniform var, som vi kan se, sterkest i sentrum der det var flest mennesker tilstede som kunne se Beate. Mona beskriver en lignende situasjon. Hun var også stolt over å ha uniform i begynnelsen, men dette gikk over da hun ble eldre: “For å si det sånn, når vi var på stevner og sånn, så tok jeg på meg uniformen rett før vi skulle spille, også var den ganske fort av igjen”.

Det virker som om alle informantene likte uniformen til å begynne med, men når de kom opp i ungdomsskolealder fikk de et mer anstrengt forhold til denne. Dette bildet stemmer godt overens med det Pay (2004) skriver om uniformsbruk, referert tidligere, at en av informantene hans uttalte en frykt over å bli sett i uniform.

Øvelsene før konserter og konkurranser kunne til tider også være kjedelige, selv om konkurransen i seg selv ble opplevd som morsom. Beate sier:

Det kunne være kjedelig i forkant når det var mye øvelse, men det var artig når du skulle spille i konkurranse, når du visste at du jobbet frem mot noe. Det var artig å spille i konkurranse for da fikk du vist frem at du kunne noe.

Selv om øvelsene var kjedelige var det verdt det, i og med at man fikk vist hva man kunne. Likevel, på spørsmål om hva som er Beates kjedeligste korpsminne svarer hun nettopp øvelsene. På videre spørsmål om *hvorfor* øvelsene ble kjedelige, var svaret: “Nei, det var noen ganger det ikke var så mye jeg så frem til, da”. Det tyder på at for at øvelsene ikke skulle bli kjedelige var det viktig å ha noe å se frem til og øve mot for å opprettholde motivasjonen. Niklas sier også at øvelser som dro ut danner hans kjedeligste korpsminne.

5.2.3 Hvordan skape motivasjon? Utfordringer, målfokusering og utenommusikalske aktiviteter

Lange øvelser uten mål kan, som vi så ovenfor i sitatet til Beate, virke demotiverende. Selv om konkurranser og konserter kan bli sett på som veldig positivt, kan den nødvendige

øvelsesprosessen i forkant ødelegge for motivasjonen. Dette på tross av at det virker som i alle fall tre av mine informanter har vært veldig motiverte da de var aktive i korps.

Eksempelvis sier Mona: “Jeg tror jeg aldri har sneket meg unna en korpsøvelse”. Beate derimot oppgir at hun har prioritert annerledes. Da hun ble med i korps valgte hun riktignok vekk en annen aktivitet, men på spørsmål om hun måtte prioritere vekk noe annet til fordel for korpset svarte hun: “Jeg prioriterte vel heller bort korps i forhold til noe annet etter hvert”, og dette utsagnet forteller en del om den dalende motivasjonen til Beate.

Repertoaret har nok også mye å si for motivasjonen. Eksempelvis sier Beate at hun husker enkelte sanger bedre enn andre: “De jeg husker godt er norske slagere som ‘Månemannen’ og slik, det syntes jeg var veldig moro å spille”. Kjente sanger som filmmusikk, opplevdes som artige å spille, mens marsjene ikke alltid var like morsomme, da dette repertoaret i følge mine informanter kunne bli oppfattet som ensporet og lite givende. Som sett gjennom tidligere forskning sa for eksempel Pay (2004) at kjent musikk ofte kan gi økt interesse, noe som ser ut til å stemme godt med utsagnene til informantene mine.

Ekstra utfordringer på konkurranser og konserter gir også ofte litt mer motivasjon. Hva slags utfordringer som skapte denne økte motivasjonen varierer imidlertid for den enkelte. Beate kan fortelle om en konsert der hennes instrumentgruppe sto fremst på scenen og var solister: “Det syntes jeg var veldig artig, å få litt mer utfordringer og sånn”. Niklas husker også en konsert bedre enn andre: “Da spilte vi mange av de sangene jeg følte jeg kunne godt, og da var det litt ekstra morsomt liksom”. Det at han følte han behersket musikken bra, virker her som den største motivasjonsfaktoren. Utfordringene bestod stort sett i nivået på repertoaret, men Mona kan også fortelle at hun byttet instrument og ble brukt som instruktør for aspirantene da det ikke lenger var så mange utfordringer for henne knyttet til repertoaret til skolekorpset hun var med i.

Beate mener utfordringer er spesielt viktige for å unngå frafall, og for å motivere ungdommene videre. Hun sier at man må jobbe frem mot et mål. Fredrik forteller at mål var viktig for hans egen deltakelse, særlig da han ble eldre: “Det siste året, da var det på grunn av NM og sånn at du faktisk var med”. Hadde det ikke vært for dette målet i form av NM hadde han ikke vært med så lenge som han var, sier han videre. Hvordan man kan legge inn flere utfordringer vet ikke Beate. “De har jo [lokal korpskonkurranse] og NM og slik, men det kommer så sjelden. I forhold til håndball for eksempel, der det er kamper annenhver helg, da trener man jo frem mot å vinne en kamp”. Beate tror det er viktig å få inn mer som skjer slik at korpsmedlemmene må prestere oftere, og på den måten kan utfordre seg selv.

Målet man jobber mot behøver ikke nødvendigvis å være konkurranser. Det kan for eksempel være det å oppnå medaljer, eller å få være med på turer. Mona kjenner til korpsmedlemmer som hadde mistet interessen, men som fortsatte i korpset kun på grunn av turene.

Det var veldig mange som begynte å bli sånn 15-16 [år] som kanskje ikke synes det var så kult å være med i korpset mer, men så ville de ikke helt slutte, også ville de være med på turen til Sverige, Italia...

Niklas tror også turene er viktige for å unngå frafall:

Nina: Hva tror du det sosiale samholdet betyr for korpsmedlemmene?

Niklas: Jeg tror det har mye å si altså, at man har det bra sammen med hverandre og i [navn på korps] så har de jo vært kjempeflinke til slike ting. Det er ting som gjør at det blir skikkelig artig liksom, slik som gokart og...

Nina: Tror du det samholdet kan være en grunn til å fortsette å være med i korps?

Niklas: Ja, jeg tror det altså. For jeg husker jeg og pappa var med på noe greier på [navn på by] med noe bowling, det var kjempemorsomt det altså, at man klarte å få til noe sånn utenom spillingen da.

Nina: Fungerer det som en gulrot for å være med videre?

Niklas: Ja, det gjør egentlig det. Da får man liksom rørt litt på seg og får finne på helt andre ting enn det du vanligvis gjør, og med andre enn du vanligvis ville gjort det med.

Turene og utenommusikalske aktiviteter kan med andre ord være med på å unngå frafall, fordi de fungerer som motivasjonskilder til å fortsette i denne læringspraksisen.

5.2.4 Hvordan er fellesskapet i korpseene?

Alle informantene mine er enige i at det er et godt fellesskap innad i korpseene, akkurat som Hjelmbrække og Berge (2010) skriver om. Dette fellesskapet som finnes i korps kan være viktig for enkeltindividet, blant annet fordi man blir en del av noe større. Eksempelvis kan Niklas fortelle at fellesskapet har betydd mye for han. Han forklarer dette med at “man lærer mye, og blir kjent med fryktelig mange forskjellige personer, man blir liksom en del av noe da”. Mona tror også det sosiale fellesskapet er spesielt viktig for videre deltakelse i korps, og skryter av det gode miljøet i korpseene. “Jeg tror det er mindre mobbing i korps enn det er andre steder, men jeg vet også at vi hadde litt mobbing innad i korpset og det er jeg ikke veldig stolt av”, sier Mona. Likevel roser hun det gode miljøet, og sier: “Det var et annet miljø enn for eksempel fotball, svømming, der noen blir satt på sidelinja. Mottoet i korpset mitt var ‘ingen på sidelinja’”. Det at fellesskapet var inkluderende var med på å gjøre dette til et godt sted å være. Likevel, på tross av det gode miljøet sier Mona at hun ikke hadde

kontakt med korpsmusikerne utenom øvelsene, med unntak av dem hun gikk på skole sammen med. Dermed ser det ut til at dette gode samholdet kun var å finne på øvelsene og turene som de arrangerte, og ikke i hverdagen ellers.

Det sosiale fellesskapet er veldig viktig for at du skal trives i korpset, mener Fredrik. “Hvis det ikke er sosialt så er det egentlig ikke noe vits i” uttaler han, og understreker også at konkurranser som NM-deltakelse hadde blitt noe helt annet uten det sosiale samholdet: “Jeg synes det sosiale aspektet ved det er like viktig som at du faktisk kommer på første eller tiende [plass], det har ikke så mye å si”. På spørsmål om hva han tror det sosiale samholdet har å si for korpsmedlemmene kommer et kjapt “alt” til svar. Han utdyper: “Nei, ikke alt, men mye i alle fall (...) kaffepausen har like mye å si som at man faktisk spiller”. Her kommer det tydelig frem at det sosiale fellesskapet, som forsterkes i kaffepausen, jevnstilles med spillingen. Fredrik understreker at det nettopp var fellesskapet i korpset som hindret han i å slutte i korpset tidligere, eller å bli med et annet sted og er dermed enig med Stene (1998) som sier at fellesskapet er en viktig faktor for å bli værende i korps. Fredrik hadde blant annet fått tilbud om å være med i andre korps, men ville ikke slutte i ‘gamlekorpsset’: “Da var det vel litt det med at jeg var trofast mot der man var oppdratt”, sier han.

Niklas omtaler også aldersspredningen som veldig positivt for fellesskapet. På spørsmål om hvordan det var å være ungdom i korps svarer han følgende: “Nei det var i grunnen ganske spennende det da, du vet man møtte jo folk opp til 60-70 år. Du vet det er stor forskjell, og man blir jo liksom kjent med alle også”. Her viser han til aldersforskjellen, som ofte oppstår i korps, som også Finnegan (2007) beskrev, omtalt i teorikapittelet. Selv om Beate sier hun syntes det var litt skummelt å snakke med de voksne i pausene, sitter også hun igjen med et positivt bilde av denne aldersspredningen.

5.2.5 Korpset som frivillig læringsarena

Alle mine ungdomsinformanter er enige i at det er lærerikt å være med i korps. Blant annet sier Fredrik: “Du lærer å spille et instrument da, det er ikke alle som kan si at de kan spille ett eller annet”. I tillegg viser Fredrik til de sosiale kunnskapene som man tilegner seg gjennom å være en del av et fellesskap.

Det at alle mine informanter har opplevd korpskonteksten som veldig lærerik kan muligens ha en sammenheng med at alle har vært svært tilfredse med dirigentene og instruktørene de har hatt. Mona sier blant annet at dirigentene hun har hatt har vært veldig engasjerte, og Fredrik sier at alle dirigentene han har hatt har vært veldig faglig gode. Beate

understreker også dirigentens vilje til at korpsmedlemmene skulle lære, noe som antakelig er viktig for hvordan man oppfatter denne læringsarenaen.

Jeg spurte også tre av mine ungdomsinformanter, Niklas, Fredrik og Beate, om hva de tenker om korps som læringsarena (jamfør hvorvidt korps er en formell eller uformell læringsarena slik jeg skriver om det i teorikapittelet). Når det gjelder deres syn, var de alle enige om at korpset var en frivillig læringsarena, og ingen av dem hadde noen gang tenkt på å sammenligne korpset med skolen. Likevel viste det seg at spørsmålet, om dette var en formell eller uformell læringsarena, var ganske vanskelig å besvare, det var ikke noe noen av dem hadde tenkt mye over. Etter litt betenkningstid svarte Fredrik og Niklas at de så på korpset som uformelt. Fredrik forklarte dette med at kleskoden stort sett var veldig uformell, med unntak av på konkurranser og konserter. Niklas syntes dirigenten åpnet for å ta øvelsen “litt som den kom”, og syntes derfor det var uformelt, noe han syntes var veldig bra. Denne forklaringen ligner på Folkestad (2006) sin forklaring på uformell læringsarena, nemlig at ikke alt var planlagt på forhånd. Beate, derimot, trakk frem det du lærer i korpset, som noter, takt og rytmer, og viste til at dette skal man lære på skolen uansett, derfor er det greit å få det på plass igjennom korpset. Hun dro på denne måten en kobling mellom korpset og den formelle skolen, uten at jeg av den grunn fikk noe klart svar på om hun så på korpset som en formell eller uformell læringsarena.

5.2.6 Holdninger til korps i samfunnet

Som sett ovenfor var alle informantene enige i at korps var lærerikt, og de har et positivt bilde av korpsene. Mona så også positivt på holdningene man tilegner seg gjennom korpset: “Jeg har fått mye bra holdninger. Og jeg ville nok anbefalt korps, fordi det er en veldig bra aktivitet”. Likeens ser både Mona og Niklas veldig positivt på det å lære seg et instrument gjennom korpset. De har blant annet erfart dette som veldig positivt i skolehverdagen, da andre medelever har sett opp til dem fordi de har behersket dette. Likevel, på tross av at mine informanter har et positivt bilde av korps, virker det ikke som om de opplever at det er et utelukkende positivt syn på korps i samfunnet.

Selv om Mona sier hun alltid var like stolt over å spille med korpset uttrykker ikke alle den samme gleden. Fredrik er, som nevnt tidligere, veldig negativ til marsjering og konserter ute i gata, og mye av dette mener jeg kan skyldes statusen til korps i samfunnet. Om vi ser på det han sier om dette en gang til, har han oppfatningen om at korps er noe folk kanskje i utgangspunktet ikke vil ha (se min kursivering):

Om man bare skal stille seg opp på et hjørne for å spille, da blir det litt sånn... Nei, jeg likte egentlig ikke helt det. Bare gå ned i sentrum for å spille liksom. (...) *Det er annerledes der du liksom tvinger på folk noe folk egentlig ikke vil ha*, det er kanskje mer det...

Videre sier Fredrik “altså, når du er og handler på lørdagsformiddagen, så er det ikke det at du har lyst til å høre noen stå å spille Holmenkollmarsjen når du kommer ut igjen fra KappAhl eller Cubus...”. Ut av dette leser jeg at Fredrik har en redsel for å tvinge korpsmusikk på mennesker som kanskje egentlig ikke vil høre på det. Underforstått i dette utsagnet ligger også at det at det er stor sjanse for at ‘mannen i gata’ ikke liker korpsmusikk, og dermed vil få en negativ opplevelse av å høre på korps.

Denne negative innstillingen til å høre på korpsmusikk er også noe som gjelder informantene selv. Mona sier: “Jeg må si at om jeg hører en god, gammel korpsklassiker som ‘Sounds of Sousa’ liksom, så kan jeg jo hele, men jeg setter meg ikke ned for å høre på korpsmusikk”. Likeens sier Beate at hun hører på mye musikk, men “jeg er ikke spesielt glad i korpsmusikk generelt egentlig”. En informant til Stene (1998) uttrykte det samme; det var gøy å spille korpsmusikk, men ikke å høre på. Siden disse informantene, som tidligere korpsmusikere, også uttrykker dette, kan det være verdt å tenke på om Fredrik kan ha rett i at ‘mannen i gata’ kanskje heller ikke er så begeistret for denne musikksgjangeren.

Jeg var interessert i å finne ut hvilke holdninger ungdommer har til korps, derfor spurte jeg Mona hva hun trodde hennes jevnaldrende syntes om korps:

Nina: Hvilken holdning tror du jevnaldringene dine hadde til korps?

Mona: Å, så teit! I alle fall på ungdomsskolen, da var det *så* teit å være med i korps. I alle fall på 17. mai, alt var teit. Du var 15 [år], alt var teit. Korps var spesielt teit. Det var litt sånn for nerder.

Nina: Ble man ertet fordi man var med i korps?

Mona: Nei, man ble ikke det. I *alle fall* ble ikke jeg det.

Selv om det, i følge Mona, ble oppfattet som veldig nerdete og teit å være med i korps, ble altså ikke hun direkte ertet for dette. Hun hørte heller aldri noen negative kommentarer rundt korpsdeltakelsen, men gjennom utsagnet hennes kan vi se at hun tror at andre kanskje ble ertet. Beate ble heller ikke ertet for å være med i korps, men hun tror vennene hennes syntes det var negativt å være korpsmusiker:

Beate: Nei de syntes det var litt rart kanskje. Litt dumt. De skjønte ikke helt greia med det...

Nina: De kjente ikke til... De visste ikke helt hva det var liksom?

Beate: Nei, de hadde ikke så stor kjennskap til det, og så syntes de ikke så mye om musikken heller tror jeg.

Fredrik kan vise til en lignende historie om at jevnaldrende har synspunkter på korpsdeltakelsen:

Jeg tror det er liksom en [periode], mellom du startet på ungdomsskolen til ett eller annet sted på videregående, at folk bryr seg i den forstand da. Altså, jeg vet ikke om det er at du tror det selv, eller om de faktisk gjør det, det vet jeg ikke.

Det Fredrik sier i dette sitatet kan vise seg å peke på noe viktig når det gjelder å forstå korpsets status blant ungdommer. Gjennom mine intervjuer med ungdommene viser det seg nemlig at *alle* ungdomsinformantene tror at jevnaldrende har et negativt syn på korps, men ingen av dem har blitt mobbet eller *hørt* noe særlig negativt om dette. Fredrik forteller riktignok at han ble ertet litt for det, men brydde seg lite om dette, og de som ertet sluttet dermed ganske fort med ertingen. Ett fellestrekk for disse informantene er at de åpenbart har trodd at mennesker bryr seg om og med at man spiller i korps, ofte med negativt fortegn, men at de i virkeligheten ikke har opplevd dette i særlig stor grad. Niklas forteller derimot om positive tilbakemeldinger fra klassekamerater om å være med i korps, ikke negative: “Det var mer sånn at det var noe tøft, at det var bra at man prøvde noe annet som ikke så mange andre drev med”.

Beate tror at det er mangelen på informasjon om hva et korps *er*, som gjør at mange kan være skeptiske til korps, og hun mener at dette medvirker til at korps har fått en lav status. “Det er jo mange som ikke vet hva et korps driver med. Det er jo mange konserter...” sier Beate. Hun kan også fortelle meg at hun aldri har hatt klassekamerater blant publikum på korpskonserter. Videre sier hun om jevnaldrende: “De vet ikke hva det er, liksom. Det at vi har med folk som synger til musikk også, jeg tror ikke de (...) vet det liksom. *Vet hvor bra det kan være*”. Jeg tolker dette utsagnet i den retning at hadde jevnaldrende kjent til konsertene og visst hvor bra det kan være å spille i korps, så hadde de hatt et annet syn på dette. Blant annet forteller Beate om at hun tror jevnaldrende er positive til spilling på 17. mai, “men ellers har de ikke noe forhold til det (...) de tenker liksom ikke på det, for de vet ikke at det er der ellers”. Dette samstemmer med det Handegard (2007) skriver om, at korps i folkets oppfattelse kun innebærer maispillingen. Beate vet ikke hva man kan gjøre med dette, men sier:

Nei, altså, kanskje vise at det ikke er så nerdete som folk skal ha det til, at det faktisk er artig. At det er godt samhold i et korps, en måte å treffe venner på. Og man lærer jo å spille et instrument, det er jo mange som vil lære å spille, men ikke ser på korps som en mulighet til dette.

Både Beate og Niklas viser til korps som et alternativ til kulturskolen for å lære seg et instrument.

Fredrik blir overrasket når jeg presenterer tallene som sier at korps er den nest største barne- og ungdomsaktiviteten i Norge (jmf. tall fra NMF, s.a.). “Det virker jo som om det er en forholdsvis snever [aktivitet]. Du hører om mange flere som spiller fotball eller håndball” sier han, og berører her et annet viktig tema, nemlig at folk kanskje snakker for lite om korps, og at man sjelden hører noe om korps, både privat og offentlig. På spørsmål om hun noen gang snakket om korps med venner, svarer Beate: “Nei, vi snakket ikke om det. Det var liksom ikke noe samtaleemne”. Fredrik har noen utfyllende tanker rundt dette:

Det jeg tror er at det er så mange som tenker at man skal ikke gå rundt å reklamere med det [å spille i korps]. Så om du går rundt og besøker en skole da, en ungdomsskole, ett helt klassetrinn så vet du ikke om det er 10 eller en eller 50 [som spiller i korps]. (...) Du sier jo ikke ‘vet du hva jeg gjorde på korpsøvelsen i går’, du gikk jo aldri sånn. Om du tenker på det, så gjør egentlig ikke de som spiller fotball det heller, de snakker med andre som spiller fotball (...) det er vel litt at du snakker med likesinnede. Du må liksom ha felles interesser for at det skal være vits i å prate om det da, ellers så blir det... Jeg sitter ikke å snakker om golf, når jeg ikke kan noe om det, eller er interessert i det. Det er ett eller annet der.

Selv om alle informantene hadde jevnaldrende som spilte i korps, snakket de altså ikke om dette likevel, på tross av at de hadde felles interesser slik Fredrik legger som en premiss for å snakke om et tema. Det kan kanskje være en sammenheng mellom hvor mye man snakker om korps og holdningene til korps. Er ikke korps noe samtaleemne vil kanskje dette gjenspeiles i hva man tenker om korps. Hvorfor man ikke snakker om korps kan jeg ikke si på bakgrunn av dette intervjumaterialet, men kanskje kan dette igjen ha en sammenheng med de generelle holdningene til korps. Som Fredrik sier: “Det var liksom det når du var 14 år, begynte på ungdomsskolen, på en ny stor skole der du ikke kjente noen, så var det liksom ikke den kuleste hobbyen å ha”. Siden det å spille i korps ikke var den kuleste hobbyen, snakket man kanskje heller ikke om det med andre som spilte. Dette fører til en evig runddans der man aldri snakker om korps, og kanskje blir holdningene til korps deretter.

5.3 Hvorfor slutter ungdommer i korps?

Ungdomsinformantene kan fortelle om mange årsaker til at ungdommer velger å slutte i denne musikalske læringspraksisen. Mine informanter forteller om grunnene som gjorde at de selv sluttet i korps, men også om grunner som de tror jevnaldrende kan ha oppgitt som årsaker. Det er imidlertid bare de grunnene som gjorde at mine informanter sluttet man kan se på som helt pålitelige, de andre grunnene de nevner er resultater av fortolkning og gjetting, og er dermed ikke dokumentert gjennom denne undersøkelsen. Jeg velger likevel å

presentere alle årsakene som kom frem igjennom intervjuene, fordi dette er grunner ungdommene selv ser på som mulige årsaker for å slutte i et korps.

5.3.1 Holdninger i samfunnet og ungdommers frafall – finnes det en sammenheng?

Mine informanter tror at den allmenne holdningen til korps, som jeg har beskrevet ovenfor, kan være en årsak som gjør at flere velger å slutte. Det at du tror andre ser på deg som teit, slik Mona og Beate fortalte om, kan være en avgjørende årsak her. Dette samstemmer med det Hjelmbrække og Berge (2010) fant om at statusen korps hadde blant jevnaldrende var en av de fire vanligste årsakene for å slutte i korps for ungdommer. Som nevnt i teorikapittelet vil hvilke holdninger dine jevnaldrende har til korps og korpsmusikk være svært avgjørende for hvordan jevnaldrende ser på deg som person (jmf. Tarrant et al., 2002). Hvordan andre ser på deg vil igjen være svært vesentlig for din sosiale identitet, som er særlig viktig i ungdomstiden (Lamont, 2002). Mona kan eksempelvis fortelle at mange av dem hun begynte samtidig med sluttet i tiden like før ungdomsskolen, og hun tror det er fordi det var ukult å spille i korps. “Det var ikke kult, og folk ville ikke være med på korps når vi begynte på ungdomsskolen” sier hun. Fredrik bekrefter dette:

Nina: Hva tror du kan være grunner til at folk sluttet?

Fredrik: Jeg tror nok det at mange, den grunnen jeg sa i stad, at de blir ertet, eller at de føler seg ertet, og at det ikke er kult nok, om man skal bruke det [uttrykket]. En stor andel er nok det.

Beate mener også holdningen til korps kunne være avgjørende for mange i valget om å slutte. På spørsmål om hvorfor hun tror ungdommer slutter i korps svarte hun: “Nei, at kanskje venner, eller de som ikke er med selv, synes det er dumt, og at man kanskje ikke vil stikke seg ut fra vennegjengen ved å spille i korps. Mange ser på det som nerdete”. Med uttrykket ‘nerdete’ mente Beate her noe negativt. Her viser Beate til det Fredrik påpekte, omtalt i et tidligere avsnitt, nemlig at det at man tror at noen ser negativt på å være med i korps kan være nok til at man frykter at man blir utestengt fra det sosiale ungdomsmiljøet, dermed slutter man i korpset. Beate utdyper dette:

Nina: Så du tror det at venner ikke synes det er så positivt å være med i korps kan være en viktig grunn til å slutte?

Beate: Ja, jeg tror egentlig det. Det er noe med det at man kanskje føler seg som den nerdete i vennegjengen, at man føler seg dum, så da blir de dratt med av vennegjengen, så da slutter de kanskje.

Disse utsagnene underbygger antagelsene om at holdningen jevnaldrende har til korps er svært viktig i valget om å slutte i korps. Mona tror også at korps blir oppfattet som ukult:

Det er ikke noe kult å være med i korps. Du får ikke noe status noe sted om du sier du er med i korps. Hvert fall ikke av jevnaldrende, det er mer status å spille fotball, det er mer status å være med på ridning, jeg tror kanskje korps er ganske langt nede på statuslista.

Mona uttrykker her at korps har en ganske lav status, akkurat som Norbeck (2002) beskriver. Som også Fredrik uttalte ble ikke korps sett på som en kul hobby, og man kunne dermed bli ertet for å ha denne fritidsaktiviteten. Jeg vil nok engang understreke at det bare er Fredrik som har blitt ertet og på den måten merket noe til disse negative kommentarene selv. Han brydde seg ikke om det, og de andre har aldri blitt ertet eller følt seg utenfor. Mine informanter forteller derimot om andre grunner til at de etter hvert valgte å slutte i korpset.

5.3.2 Frafall ved flytting

Både Mona og Fredrik oppgir flytting som hovedårsak for å slutte i denne musikalske læringspraksisen. Mona sluttet i en alder av 20 år. Hun hadde da hatt en glidende slutfase i korpsevene hun deltok i, dette på grunn av at hun gikk på folkehøgskole og bare deltok i korpsevene på spesielle arrangementer. Etter at hun flyttet kunne hun tenkt seg å begynne i et nytt korps, men skiftarbeid gjør at hun nå ikke ser muligheten til å kombinere jobb og korps, siden hun vil gå glipp av mange øvelser og seminarer, noe hun ser på som uaktuelt om man først skal være med i et korps.

Fredrik sier også at flytting var hovedgrunnen til å slutte, men han sluttet noen måneder før han skulle flytte, på grunn av russetiden. Etter NM-deltakelsen da han hadde fylt 19 år og skulle være russ, så han ingen grunn til å fortsette fram til sommeren. Han ville ikke være med på marsjoppdragene i mai da dette gikk utover russefeiringen. Valget falt dermed på å slutte etter NM i februar. Grunnen til at han ikke hadde sluttet før var delvis på grunn av ønsket om å være med på denne konkurransen, men også på grunn av fellesskapet.

5.3.3 Korpsfellesskapet – årsak til å bli værende og til å slutte

Fredrik sier at han ikke hadde noen grunn til å slutte tidligere enn han gjorde. Dette kan tolkes som at han trivdes og ikke så noen grunn til å forlate denne læringspraksisen. Utover i intervjuet viser det seg derimot at det var viktig å ha en *gyldig grunn* for å kunne forlate dette fellesskapet. Fredrik sier det slik:

Det var jo ikke at jeg sluttet fordi jeg bare hadde lyst til å slutte. Selvsagt så hadde jeg jo lyst til å slutte, jeg var jo innstilt på å slutte, men jeg hadde jo en for så vidt gyldig grunn da.

Han sier videre: “Hvorfor skal man drive på med noe man ikke synes er morsomt? Det er vel en forholdsvis egoistisk avgjørelse”. Siden han ser på det å slutte som en egoistisk avgjørelse betyr dette kanskje at fellesskapet har mye å si i denne læringspraksisen. Man kan ikke slutte uten å ha en gyldig grunn, for da svikter man resten av korpset.

Niklas forteller også at han hadde en gyldig grunn da han valgte å slutte i korpset. Han hadde nettopp fått tannregulering, og måtte derfor endre på spilleteknikken sin, noe han ikke var komfortabel med. Selv om han oppgir dette som den egentlige grunnen viser det seg at han allerede i en periode før dette hadde syntes det var kjedelig å spille. “Det ble liksom så mye repetisjon av mye, mye av det jeg hadde lært i [navn på korps]. Og da ble det ikke så morsomt, pluss at jeg fikk reguleringen...”. Siden han i denne perioden fikk tannregulering virker det som om dette ga en åpning til å slutte, en gyldig grunn som fellesskapet kunne godta. En annen årsak til at det kan være vanskelig å slutte, og viktig å ha en gyldig grunn, er at andre i korpset ofte prøver å overtale vedkommende til å bli værende i korpset, noe også Handegard (2007) beskrev. Dette har flere av informantene mine opplevd, og i en slik situasjon kan det være godt å ha en ‘gyldig grunn’ å gjemme seg bak.

For Niklas utgjorde også selve fellesskapet, gjennom nivået på medmusikantene, en grunn til å slutte. Siden repertoaret ble preget av mye repetisjon gjorde dette at det ble kjedelig. Han uttaler at det ble “feil å sitte å spille gamle barnesanger og sånn, når jeg hadde vært med og spilt mer ordentlig korpsmusikk i [ungdomskorpset]”. Derfor førte det nye fellesskapet i dette korpset til at nivået ble opplevd som for lavt av Niklas, og han manglet derfor utfordringer som kunne skape motivasjon for videre deltakelse.

Det musikalske nivået på fellesskapet var kanskje også en medvirkende årsak til hvorfor Beate sluttet i korps. Jeg spurte Beate om hvor god korpsmusiker hun syntes hun var da hun sluttet, og fikk til svar:

Beate: Jeg syntes vel egentlig ikke at jeg var noe god.

Nina: Men du hadde ikke problemer med å få til det du skulle spille?

Beate: Nei, ikke etter litt øvelse, men... Uff nei, jeg følte vel egentlig ikke at jeg var så spesielt god.

Beate forteller også at hun ikke likte å spille marsjer, noe hun tror skyldes at hun ikke fikk dem til. Hun sier hun sluttet på grunn av manglende interesse, samt at det kolliderte med andre aktiviteter. Den manglende interessen kan kanskje ha en sammenheng med hvor god hun følte seg i forhold til nivået på resten av musikerne, og hvor godt hun behersket

repertoaret. “Også begynte jeg å bli lei av korpsmusikk rett og slett” sier Beate, noe som selvfølgelig også vil være med på å påvirke interessen.

5.3.4 Når korpsmusikeren mister motivasjonen...

Fredrik gir skylden for manglende motivasjon på at man ikke hadde nok mål i løpet av sesongen. Han sier at de siste årene var det kun NM som motiverte han til videre deltakelse: “Vi hadde jo NM, men om vi hadde sagt at vi ikke skulle til NM så hadde jeg sluttet”. Det året han sluttet ga han seg etter norgesmesterskapet, han spilte som nevnt ikke ut sesongen. Som jeg var inne på skyldes dette delvis at han ikke følte han hadde tid til å være med på maispillingen når han var russ, men på spørsmål om hvorfor han ikke var med resten av våren utenom maispillingen fikk jeg dette til svar:

Men hva er det som skjer etter NM før maispillingen da? Det skjer jo ingen ting. Det å møte opp på korpsøvelse og øve, nå øvde jeg ikke kjempemye på slutten uansett, men det å øve hjemme for så å slutte... Det er litt sånn som å tisse i bukse for å holde seg varm da.

Fredrik hadde med andre ord ikke mye å se frem til i løpet av våren, og manglet dermed motivasjon for videre deltakelse. Vanlige øvelser ble ansett som kjedelige, dermed kan det se ut som enkelte aktiviteter kan påvirke utfallet i valget om å delta eller slutte i korpset. Som sett i gjennomgangen av tidligere forskning viser også Handegard (2007) og Øren (1993) til at enkelte aktiviteter kan føre til frafall, eksempelvis maispilling og konkurranser.

Uniformen, som flere av informantene har negativt syn på, er ikke en grunn de oppgir for å slutte i korps, som også Hjelmbrække og Berge (2010) var inne på, men det kan tenkes at det ikke virket motiverende å bruke den på ulike spilleoppdrag. Som sagt var det bare Niklas som ikke hadde noen negative tanker om uniformen, han syntes det var motiverende med marsjering og uniformsbruk. En mulig årsak til at det kun er han som ikke har negative tanker om dette kan være at han er den eneste som sluttet i korpset like etter at han hadde begynt på ungdomsskolen. De andre tre spilte i korps igjennom hele ungdomsskoletiden, i alle fall nesten, for Beate sluttet i korps på våren i 10. klasse. I følge Beate var det på ungdomsskolen at synet på uniform endret seg. Dette kan være grunnen til at det virker som om uniformen kanskje kunne være med på å dra ned motivasjonen for de tre andre. Ser man på teorier om sosial identitet og det å få innpass i ungdomskulturer (eksempelvis Tarrant et al., 2002; Thornton, 1995) kan det være lettere å forstå at uniformen ikke nødvendigvis gir deg den kapitalen du trenger for å være med i den rette ungdomskulturen, noe som kan virke demotiverende. Eksempelvis spurte jeg Fredrik hvilket forhold han hadde til det å opptre

offentlig med korpset, og fikk til svar: “Jeg likte det som regel ikke. Mest på grunn av uniformen tror jeg. Det å stå der å være flau, med så stygge klær!”.

5.3.5 Tidspress og overflod av aktiviteter

For Beate var det andre fritidsaktiviteter som var hovedårsaken til å slutte i korps. Interessen for disse andre aktivitetene hadde gjort at hun heller prioriterte idretten enn korpset.

Tidsperspektivet kom etter hvert også inn i bildet. Man har ikke tid til å drive med mange aktiviteter i tillegg til skolearbeid. Mona utdyper tidspressaspektet på denne måten:

Også var det veldig mange andre aktiviteter som tok overhånd, for eksempel fotball. Fotball og korps på barneskolen er helt greit, fotball og korps på ungdomsskolen det har du ikke tid til. Fotball har sikkert trening fem ganger i uka. Så de måtte rett og slett velge, vil du være med på en idrett eller vil du være med på korps.

Fredrik tror også at tidspresset kan være en årsak til at andre velger å slutte, han tror at de “rett og slett ikke har tid, de går på skoler og har lekser, de får seg kanskje en jobb eller kjæreste for den del. Alt sånt tar tid. Ting tar tid”. Særlig viktig er det kanskje å ha tid til venner i ungdomsårene. Niklas tror nettopp dette kan være en grunn til at noen slutter i korps, nemlig det at fritiden prioriteres til bruk sammen med venner. Dette er også en årsak som gjør at det ikke er aktuelt for Niklas å begynne i et korps igjen nå, siste året på videregående: “Jeg synes det hadde blitt for mye rett og slett, om jeg både skulle arbeidet i helgene, og liksom ikke hatt noe skikkelig med fritid. Også er det så lange dager [på videregående]”. Av disse kommentarene ser man at tidspresset kan være en viktig årsak til å slutte i korps, akkurat som forskningen til Hjelmbrække og Berge (2010) antydte. Som alle informantene er inne på, har man ikke tid til å gjøre alt man vil, og man må derfor prioritere. Denne prioriteringen går ikke alltid i favør av korpset, men heller i favør av jobb, skole, venner og andre aktiviteter.

5.4 Livet i korps og grunner til å forlate det: En kort oppsummering

Mine informanter valgte fritt å begynne i den musikalske læringspraksisen som korpset utgjør, de var fornøyde med forholdet til dirigenten og de andre i korpset, og synes det har vært veldig lærerikt. På tross av dette har de altså valgt å slutte. Mona sa eksempelvis at det var det gode miljøet som gjorde at hun begynte i korps, men det var ikke mangelen på et godt miljø som gjorde at hun sluttet. Som vi ser igjennom dette kapittelet har mine

informanter litt ulikt utgangspunkt for sin korpshistorie, avhengig av hvor de kommer fra, aktiviteter de har deltatt i og lengde på deltakelse. Likevel viser de til mange av de samme årsakene til å slutte i et korps. Eksterne årsaker som flytting er som vi har sett hovedårsaken til at de to eldste informantene sluttet i korps. For den ene er det nå en annen ekstern årsak som gjør at hun ikke spiller i korps, nemlig jobb. For de tre andre virker det som om interessen og motivasjonen ikke lenger er til stede, og jeg vil påstå at det var mangelen på motivasjon som gjorde at de sluttet på det tidspunktet de gjorde, selv om de oppgir flytting, tannregulering og andre aktiviteter som hovedårsaker selv. Om de hadde vært motiverte ville de nok kunne fortsatt, i alle fall en stund til, på tross av disse årsakene. Hadde Fredrik hatt noen mål å jobbe mot i løpet av våren, hadde han kanskje funnet motivasjon til å være med videre. Det samme gjelder for Niklas og Beate. Hadde de for eksempel fått et annet repertoar som hadde gjort at det ble morsommere å spille, ville kanskje ikke Niklas syntes det var så kjedelig, og han hadde da kanskje fortsatt, på tross av tannreguleringen. Beate hadde også kanskje prioritert annerledes om hun hadde hatt mer motivasjon for å spille i korps. Derfor tror jeg motivasjonen spiller en like stor rolle som de grunnene de selv oppgav.

Ut fra den informasjonen som har kommet frem fra informantene er det grunn til å tro at den generelle holdningen til korps i befolkningen, eller den holdningen korpsmusikantene tror at folk flest har, vil påvirke de andre årsakene noe. Selv om dette i utgangspunktet ikke ser ut til å ha vært avgjørende i mine informanternes valg om å slutte i denne læringspraksisen, tror jeg det kan påvirke motivasjonen. Som ungdom blir du antagelig ikke mer motivert av å tro at vennene dine ser rart på deg om du er med i korps, om man skal gå ut i fra de tidligere nevnte teoriene om musikk og sosial identitet (se eksempelvis Cook, 2000; Tarrant et al., 2002). Den grunnleggende motivasjonen har igjen mye å si for hvordan du prioriterer i forhold til andre aktiviteter og disponerer fritiden. Derfor kan kanskje holdningen til korps være en bakenforliggende årsak til alle de nevnte grunnene mine ungdomsinformanter kan fortelle om, og som de selv oppgir som årsaker til å slutte i korpset.

De mest fremtredende årsakene til å slutte i korps ser i mitt materiale ut til å være andre aktiviteter, tidspress, manglende interesse og motivasjon, konflikt med nivået på fellesskapet og holdningen jevnaldrende og samfunnet antas å ha til korps. Disse årsakene ligner veldig på årsakene som kommer frem igjennom kapitlet om tidligere forskning (Handegard, 2007; Heiling, 2000; Hjelmbrække & Berge, 2010; Kalsnes, 1984; Norbeck, 2002; Pay, 2004; Stene, 1998; Øren, 1993), og kan dermed sees på som svært relevante funn. I kapittel sju vil jeg gjøre en grundigere sammenligning mellom mine funn og det som kom frem i teorikapitlet, noe som mulig kan gi en enda dypere innsikt i disse frafallsårsakene.

6. Hvorfor slutter ungdommer i korps? Ledere og dirigenters oppfatninger

Jeg vil i dette kapittelet se på årsaker som korpsdirigenter og -ledere tror kan være utslagsgivende når det gjelder valget om videre deltakelse i den musikalske læringsarenaen som korps utgjør. Til forskjell fra det forrige kapittelet, kapittelet som omhandler mine ungdomsinformanters syn på ulike frafallsårsaker, vil jeg i dette kapittelet gå direkte inn på de ulike årsakene for å slutte i korps, uten å gå veien om grunner til å begynne eller aktiviteter i korpshverdagen. Jeg velger å strukturere kapittelet på denne måten fordi jeg i de ulike årsakskategoriene likevel kommer innom noe av denne bakgrunnsinformasjonen som utgjør et viktig grunnlag for å forstå og kunne tolke informantenes utsagn. En annen, og kanskje betydeligere grunn til at jeg velger å gå mer direkte inn på årsakene her, er at jeg gjennom leder- og dirigentintervjuene ikke fikk et like fullverdig bilde av den totale korpshistorien til de ungdommene som faller fra. Dermed er det også vanskeligere å gi et helhetlig inntrykk av hvorfor den enkelte slutter i korpset.

6.1 Dirigent- og lederinformanter – en kort presentasjon

Jeg har intervjuet to dirigenter, som jeg kaller Nils og Truls, samt to personer fra korpssstyrene, som jeg har gitt navnene Bente og Britt. I dette avsnittet vil jeg gi en kort beskrivelse av deres korpserfaring og -virkelighet.

Nils dirigerer et generasjonskorps i en bygd på Østlandet. Han har tidligere også dirigert andre generasjonskorps og amatørkorps, og er godt bevandret i den lokale korpskulturen. Medlemstallet i korpset hans har vært ganske stabilt de siste årene, men de sliter med rekruttering og har få personer under 30 år. De fem yngste i korpset går nå i niende klasse, og foruten ett medlem, som er to år eldre enn disse, er det et stort aldersspenn opp til neste aldersgruppe der alle har passert 30 år.

Truls er dirigent for et stort skolekorps i en by, og har dirigert dette korpset i flere år. Han har tidligere også dirigert aspirantkorpset tilknyttet det samme skolekorpset. Britt er leder for det samme skolekorpset som Truls dirigerer. Hun hadde vært leder bare et halvt år da jeg intervjuet henne, men Britt kjenner godt til korpset siden hun selv har barn som går der, og på den måten har fulgt korpset fra sidelinjen i flere år. I korpset til Truls og Britt har de hatt bra rekruttering, men de mister mange medlemmer etter at disse er ferdige med aspiranttiden og har begynt i korpset. Britt sier at medlemstallet de har nå er omtrent likt som

for fem år siden, men de har hatt en topp på cirka ti medlemmer fler i mellomtiden. Særlig er det dem i aldersgruppen rundt den første kritiske frafallsfasen til Hjelmbrække og Berge (2010) som faller fra, altså dem som befinner seg i overgangen mellom barne- og ungdomsskolen.

Bente er leder for en opplæringskomité i amatørkorpset hun deltar i, som befinner seg i en bygd på Østlandet. Denne komiteen har hovedansvar for rekruttering og oppfølging av barn og unge som er tilknyttet dette korpset, enten som aspiranter eller som deltakere i ungdomskorpset eller amatørkorpset. I løpet av de fem siste årene har ti ungdommer valgt å slutte, noe som tilsvarer halve ungdomskorpset deres, og dette har gjort at ungdomskorpset midlertidig er ute av drift.

6.2 Ledere og dirigenters tanker om ulike årsaker til å slutte

Informantene mine viser til flere ulike årsaker til å slutte i korps. Jeg nevnte i kapittelet om tidligere forskning at det kan være vanskelig å skille de ulike årsakene fra hverandre, da det ofte er en kombinasjon av flere årsaker som fører til at ungdommene slutter. For oversiktens skyld vil jeg likevel prøve å skille de ulike årsakene fra hverandre i denne presentasjonen, selv om dette kan føre til at jeg vil måtte komme inn på enkelte temaer og utsagn flere ganger i løpet av kapittelet, fordi et utsagn kan belyse ulike årsaker. Til slutt i dette kapittelet vil jeg kort presentere mine informanters tanker om hvordan frafall kan unngås.

6.2.1 Konkurransen med andre aktiviteter

Alle mine informanter trodde konkurransen med andre aktiviteter kunne være avgjørende for å bli værende eller slutte i korps, en årsak også alle informantene til Hjelmbrække og Berge (2010) nevnte. Ungdommene må ta et valg, og da velger de bort korpset. Bente tror foreldrene påvirker denne situasjonen: “Jeg tror også foreldre har en del å si der. For når vi snakker med dem så går det på at ungene har fått valget: ‘nå er du enten med på det, eller korps’”. Mye tyder derfor på at det er foreldrene som stiller et ultimatum, ungdommene må velge den ene eller den andre aktiviteten, kanskje på grunn av stramme tidsrammer. Hvorfor så mange ungdommer da velger en annen aktivitet enn korpset er det vanskelig å gi et enhetlig svar på. Nils tror noe av grunnen til dette kan være “at vi ikke klarer å gjøre det interessant nok”. Videre svarer han på spørsmål om hvorfor han tror ungdommene slutter at: “Det kan være flere ting som er årsaker, det er selvsagt konkurransen med andre idretter eller

andre fritidsaktiviteter som har større status, for det er litt ulikt tror jeg fra bygd til bygd, hvilken status den aktiviteten har”. Her viser altså Nils til statusen som en mulig årsak til at ungdommene velger andre aktiviteter enn korps når de blir stilt overfor foreldrenes ultimatum. Nils tror statusen vil variere fra sted til sted, men det er tydelig at han tror mange aktiviteter vil ha høyere status enn korpset. Bente uttaler også at det er forskjeller i status når det gjelder ulike aktiviteter, hun sier blant annet at: “Fotball det er... Jeg vet ikke, det er mer status”, og derfor velger ungdommene kanskje for eksempel denne aktiviteten framfor korps. Årsaker knyttet til status vil jeg komme nærmere tilbake til senere i dette kapitlet.

Alle mine dirigent- og lederinformanter kan fortelle om tiltak i korpset sine for å unngå at ungdommene slutter nettopp på grunn av deltakelse i andre aktiviteter. Nils forteller at i hans korps får de jentene som kommer rett fra håndballtrening tillatelse til å reise hjem i pausen på øvelsen, selv om han håper at de etter hvert vil være med hele korpsovelsen. Bente kan fortelle at de endret øvingskveld for å unngå kollisjon med andre aktiviteter: “Vi har gjort det nå da, for å se om vi kunne få til øvelseskvelder som de [korpsetsmedlemmene] ikke hadde noen aktivitet”. Truls sier også at de hører med medlemmene før de fastsetter seminarhelger. Selv om det viser seg å være vanskelig å finne kvelder og helger som ikke allerede er fulle av andre aktiviteter, prøver mine informanter på ulike vis og etter beste evne å unngå at korpsets øvingstider og seminarhelger kolliderer med andre fritidsaktiviteter. Britt sier også at i hennes korps stiller de seg i utgangspunktet positive til at ungdommene skal ha en aktiv fritid også utenom korpset.

6.2.2 Korpsfellesskapet som årsak til frafall

En annen årsak til frafall, som flere av mine informanter nevner, er forholdet til fellesskapet og det sosiale miljøet i korpset. Det korpset Truls dirigerer sliter for tiden med at mange i aldersgruppen 12-13 år slutter, aldersgruppen som Hjelmbrekke og Berge (2010) innlemmet i det første kritiske frafallsfasen. Truls tror dette skyldes at “det er litt få av dem [i denne aldersgruppen], for de er jo liksom helt i midten. De er veldig store de eldste, også er de litt små de som akkurat begynte”. Det er med andre ord et lite sosialt miljø for medlemmene i alderen 12-13 år, derfor tror han at de lett slutter. Bente kan også fortelle om mange i en vennegjeng på denne alderen som sluttet samtidig:

Og så er det at du har venner som slutter, hvis du har en venninne som slutter så velger du å slutte selv også. Det har vært en del av det nå i det siste, at det har forplantet seg voldsomt.

Bente har også hørt korpsmedlemmer si at det ikke er så gøy på øvelsen når vennene ikke er tilstede. Det sosiale miljøet blir forandret. Britt kan fortelle om noe liknende, og det kan se ut som om vennegjenger har lett for å dra med hverandre om først en av dem velger å forlate korpset. Dette fenomenet nevnes også av Norbeck (2002, s. 86-87), som skriver at det er positivt å være i korps når man er sammen med venner, men det er negativt når vennene slutter, dermed velger ofte flere å gi seg samtidig.

Truls kan også fortelle om massefracfall i forbindelse med dirigentbytte. Dette kan tyde på at fellesskapet og forholdet til dirigenten er svært viktig for å bli værende i korpset. Jeg spurte Truls om hvorfor han trodde så mange sluttet da dirigenten sluttet, og fikk dette til svar: “Da føler de kanskje at det går an å slutte? At de kan (...) da er liksom en periode over på en måte, så hvis de hadde tenkt på å slutte så var det en mulighet da” sier Truls. Han viser med dette at det finnes en åpning for å slutte når det foregår et dirigentbytte, fordi det sosiale miljøet i fellesskapet da endrer seg. Heiling (2000) mener at alle korpsmedlemmene har en personlig relasjon til dirigenten. Når dirigenten forlater fellesskapet vil samholdet og det sosiale miljøet dermed endre seg betraktelig for det enkelte medlemmet, og dette skaper kanskje den åpningen for å slutte som Truls viser til. Det at det finnes en mulighet når en periode er over, kan også peke mot at det ikke nødvendigvis føles så lett å skulle slutte i denne læringspraksisen. Som sett gjennom utsagnene til ungdomsinformantene mine, var det viktig å ha en gyldig grunn når man skulle forlate korpset, og det samme kommer til uttrykk i Truls’ betraktninger ovenfor, da sett fra dirigentens ståsted.

Manglende inkludering i fellesskapet kan også være en årsak til at enkelte slutter i korps. Britt kan fortelle om et medlem som følte seg utenfor fellesskapet: “Det var en som opplevde seg selv helt uten venner her”, noe som til slutt førte til at vedkommende sluttet. Mens informantene mine – både ungdommene, dirigentene og lederne – hovedsakelig omtaler fellesskapet i korps med positive fortegn, kan det altså, som vi ser i Britts utsagn, også oppleves negativt av enkelte. Når Britt sier, eksempelvis, at enkelte i korpset hennes har omtalt det som “one big, happy family”, kan det, for den som ikke opplever seg inkludert, kanskje være ekstra hardt å føle seg utenfor, og dermed velger man å slutte.

Truls kan også fortelle om at enkelte har sluttet på grunn av det musikalske nivået fellesskapet befinner seg på. Blant annet forteller han om trommeslagere som har sluttet på grunn av at de har fått for lite utfordringer i korpset. Ønsket var å spille trommesett i korpset, noe de ikke fikk oppfylt på grunn av at det var andre slagverkere i korpset som var bedre enn dem, og disse fikk da spille på trommesettet.

Men det er klart det er ikke det morsomste å spille triangelpling på en totimers øvelse. Men det har de [som sluttet] sagt helt oppriktig da, de har jo fortsatt på musikkskolen, men da spiller de helt andre ting. Kjempette ting på trommesett, men det har de mer glede av da. Så de har sluttet fordi de syntes det var kjedelig.

Disse medlemmene Truls her viser til har ikke mistet interessen for å spille trommer, siden de fortsatte i musikkskolen, men det var konflikten med nivået til medlemmene i fellesskapet som gjorde at de sluttet, slik Stene (1998) og Hjelmbrække og Berge (2010) også viser til i sin forskning. Britt forteller også om at interessen er avhengige av hvem som er med i fellesskapet, og hvilket nivå det er på de andre medlemmene:

Jeg har liksom inntrykk av at det endrer seg veldig, sammenfatningen av korpset fra år til år, om det er mange småunger. Jeg tror det kan bli litt kjedelig i de bølgedalene da, når man liksom må bygge opp igjen korpset, og kanskje spille litt kjedelig musikk.

Fellesskapet, eller kanskje rettere sagt sammensetningen av korpset, kan altså gjøre at repertoaret og nivået blir lavere i perioder enn det som passer for de eldre og mer erfarne musikerne, og de kan da oppleve at det blir kjedelig å spille i korpset. Dette er kanskje et mest typisk problem i skolekorpset, da de får inn relativt ferske musikanter hvert år og dermed må legge nivået lavere igjen hver høst. I et generasjonskorps eller amatørkorps vil man ikke nødvendigvis merke forskjellen hvert år fordi man har en mer stabil medlemsmasse av erfarne musikere, og man unngår de årlige bølgedalene som Britt her snakker om. Likevel kan også nivået på medlemmene i generasjonskorps skape en utfordring, særlig når det gjelder repertoarvalg. Nils forteller at dette er noe han har tenkt på flere ganger når han skal velge ut noter til korpset:

I og med at du har så stort spenn på musikantene, fra den som er svak, for å si det rett ut, til den som er jævlig god, så kan det bli en utfordring å få dem til å være i samme korps (...) det går jo utover det du skal presentere, legger du det opp for vanskelig så det bare er de beste som får det til, så henger det ikke sammen, og motsatt så yter de ikke maks, de som er gode.

Velger Nils et repertoar som er for vanskelig, vil han altså ha mange medlemmer som sitter på øvelsen uten mestringsopplevelser, og som da lett kan miste motivasjonen. Om han velger et repertoar som er lett, slik at alle får det til, vil noen av de beste musikerne kjede seg fordi de mangler utfordringer, noe som igjen kan føre til at *de* slutter. Her ser vi at det Norbeck (2002) skriver, om at korpset har en utfordring i å gjøre det like interessant for alle, gjør seg gjeldende også i korpset til Nils.

Om det er at ungdommene ikke får nok utfordringer, eller om det er det at de føler at de ikke behersker nivået som er grunnen til at de slutter, har informantene mine delte meninger om. Truls sier at “de som var de dyktigste, de er med”, underforstått at det er de

mindre dyktige som har sluttet. Bente sier derimot at hun synes det har vært et bra nivå på dem som har valgt å slutte, og hun tror derfor ikke at det var følelsen av å ikke beherske nivået som var utslagsgivende i dette valget. Britt nyanserer dette ved å si: “Det er litt sånn begge deler”, dermed kan det synes som at både det at du er bedre og dårligere enn det gjennomsnittlige nivået på fellesskapet kan føre til at man forlater denne læringspraksisen, et funn som stemmer godt overens med forskningen til for eksempel Handegard (2007), Heiling (2002) og Norbeck (2002).

6.2.3 “Uniformen er teit”

Hjelmbrekke og Berge (2010) tror at mange kan oppfatte uniformen som selve symbolet på korpsfellesskapet, men den kan, som vi har sett gjennom tidligere forskning (se eksempelvis Pay, 2004) og ungdomsinformantene i det forrige kapitlet, føre til en endret oppfatning av korps. Jeg spurte mine informanter om hvordan de tror ungdommene ser på bruken av uniform i korpset og fikk veldig ulike svar. Nils sier “vet du, at det har jeg aldri spurt dem om. Det har jeg aldri tenkt på”, og det tolker jeg som at det ikke har vært problemer med uniformsbruk i korpset hans. Derimot har de tre andre informantene merket litt motstand mot dette antrekket. Truls har eksempelvis hørt *mye* negativt om uniformen, likevel sier han:

Truls: Jeg tror de liker det [å bruke uniform], men de sier noe annet.

Nina: Hva sier de da?

Truls: Nei, de sier at det er dumt å ha den på, at det er teit. Og den luen, sånn seilerlue eller noe, det er jo helt ut å bruke.

Nina: Men du tror de synes det er greit å ha på seg, når de først har fått det på?

Truls: Ja, jeg tror det. Det er alltid de yngste som liker det veldig godt, da. De liker jo å ha på seg uniformen.

Nina: De eldste da?

Truls: Nei, om de slipper lua tror jeg de synes det er helt greit, men de synes det er vonde jakker og vil heller spille i skjorta fordi de sier det er bedre.

Videre sier Truls at de eldste i korpset ikke liker så godt å spille på 17. mai. Han sier at “de [ungdommene] vil gjerne være med om de kan få gå i bunad”, men de vil helst slippe å ha uniform på seg. Dette sier litt om ungdommenes oppfatning av uniform.

I korpset til Bente sier hun at synet på uniform har variert litt, men det er særlig jentene som er imot uniformen, da jakkene og buksene ikke har fasonger som passer, og “hatten er teit”. Problematikken rundt uniformen er noe de i komiteen har tenkt på. De har

likevel ikke turt å spørre ungdommene i korpset om dette, da de er redde for svaret og ikke vet hvordan de eventuelt skal følge det opp:

Men hva skal vi velge da? Skal vi si at det er greit at du går i ei svart bukse og en svart genser eller ett eller annet, eller. Nei, jeg tror ikke vi helt har turt å tenke tanken.

Hatten har også vært et problem i korpset til Britt. Uniformen i seg selv var grei nok, bare korpsmedlemmene fikk gå uten lua. Derfor har det vært mange som 'tilfeldigvis' har glemt igjen luen hjemme når de skulle på marsjoppdrag. For å få bukt med dette problemet foreslo Britt å kutte ut luen i uniformen, men dette kom hun ingen vei med:

Så jeg foreslo det helt til å begynne med når vi overtok i styret også jeg da, jeg sa at vi kunne bestemme at de aldri skulle gå med lue, men det var liksom 'nei', det var liksom helt umulig. Men jeg tenkte at hvorfor ikke, på en måte, hvis det å gå med den lua er helt avleggs (...) jeg tror det er verdt å tenke litt nytt.

Kanskje er Britt inne på noe her. Om uniformen fører til mange negative tanker og følelser rundt ulike spilleoppdrag og fellesskapet som sådan, bør man kanskje tenke nytt. Selv om uniformen ikke alltid blir omtalt med positive fortegn er det verdt å få med at utover negative kommentarer til uniformen virker det som mine informanter tror at ungdommene liker å marsjere, særlig på steder de tilhører. Truls sier at han har hørt at flere begynte nettopp på grunn av maispillingen og marsjeringen som følger med dette, og Britt kan fortelle om et medlem som har sluttet, men som kunne tenke seg å være med på maispillingen likevel. Dermed tyder det på at marsjering i seg selv kan være positivt, i hvert fall sett fra dirigenters og lederes hold, men at det er uniformen som ødelegger oppfatningen av denne aktiviteten.

6.2.4 Andres holdninger – en mulig påvirkningsfaktor?

Da jeg spurte Bente direkte om hvorfor hun tror en del ungdommer velger å slutte i korps, fikk jeg dette til svar:

Jeg tror det går noe på hvordan korps er verdsatt i samfunnet rundt deg, jeg altså. For om det ikke er 'nerdete' for å si det slik, så er det på en måte litt spesielt. Et inntrykk av at det er spesielle folk som er i korps, på en måte. Det er i alle fall det man opplever at folk synes.

Med andre ord har holdningen til korps i samfunnet antagelig noe å si for hvorfor ungdommene velger å slutte i korps. Det at man blir oppfattet som 'spesiell' om man er med i korps kan virke avskrekkende for mange. Bente utdyper dette ytterligere og sier at:

[Det går] nok litt på det om det er tøft å være i korps eller ikke, og om du klarer å stå imot kamerater og venninner, og si at 'dette er en aktivitet jeg liker'. På en måte 'om du ikke synes noe om det, så gjør

i alle fall jeg det'. I den alderen der er du kanskje ikke sterk nok til å stå for det du liker selv. Det er lett å bli påvirket av andre. Så jeg tror det går mye på venner og slike ting altså, at de ikke fortsetter.

Det å tørre å stå i mot presset fra venner kan være vanskelig i en ungdomsperiode. Særlig om jevnaldrende i tillegg ser på denne aktiviteten som 'nerdete', slik som en tredjedel av ungdommene i undersøkelsen til Respons (2009) mente. Som nevnt ovenfor, tror Nils at konkurransen med andre fritidsaktiviteter som har høyere status, kan være en årsak til å velge disse aktivitetene fremfor korpset. Til sammen viser disse utsagnene at holdningen til korps på denne måten kan være avgjørende i valget om å slutte.

Britt mener, i motsetning til Bente, at holdningen til korps i byen hennes er ganske bra. Jeg spurte henne om hvilken status hun synes korpset har i byen, og fikk dette til svar:

Jeg tror ikke det har så dårlig status egentlig, det er liksom ikke bare utskuddene som går her, egentlig, det har vært en del av de du ser sosialt er veldig oppegående også, jeg har inntrykk av at det egentlig ikke har noen dårlig status.

Selv om Britt her sier at hun ikke tror korps har en lav status i hennes by, kan utsagnet hennes, gjennom å se på ordvalget, tolkes i en annen retning. Det ligger i alle fall en del generelle holdninger mot korps i dette utsagnet. Selv om Britt ikke selv synes korps er negativt, viser hun at det er vanlig i samfunnet å tenke at det er mennesker som står litt utenfor det sosiale fellesskapet, som er delaktige i korps. Hun benytter ordet 'egentlig' flere ganger i sitt utsagn, dette ordet understreker etter min mening at hun sier noe som går på tvers av samfunnets generelle meninger. Hun forsvarer også korpset status ved å si at de også har medlemmer som er sosialt oppegående, noe man ut fra hennes utsagn kan tenke seg at andre korps ikke har. Som jeg viste i teorikapitlet, kan det være spesielt viktig for ungdommer å ikke bli avskåret fra fellesskapet, slik det å høre på enkelte typer musikk i følge Ronström (1992) og Tarrant et al. (2002) kan føre til. For å forstå hvorfor ungdommene velger å forlate denne læringspraksisen tror jeg det er veldig viktig å kjenne til nettopp denne faren ved at korpsmusikk kan virke avskjærende fra ungdomsfellesskapet.

Bente tror at mangelen på informasjon om hva korps *er*, fører til at holdningene til korps blir deretter. Hun sier at korps "er på en måte noe som er der, men det er uvirkelig. Altså, de vet ikke hva vi driver med ellers". Nils uttrykker også dette, og sier at man ofte hører argumenter for å passe på korpset "for hva er vel 1. og 17. mai uten korps". Han sier videre at det er maispillingen folk forbinder med korps, "men du vet, aktiviteten er jo mye høyere enn det, da, så det er mulig at statusen gjenspeiler det. At korps er viktig 1. og 17. mai, men bortsett fra det, nei...".

Man *snakker* heller ikke mye om korps i følge mine informanter. Bente sier: “Det er på en måte ikke en aktivitet du snakker så mye om. Og det er på en måte vanskeligere å snakke om enn en dribling eller en scoring, for eksempel”. Nils tror at det at man ikke snakker om korps “kan nok være et poeng som gjør at det blir litt lavstatusaktivitet også, da, at man ikke snakker om det. Så det kan hende det hadde hjulpet å snakke”. Det å snakke sammen om korps, og på den måten få spredd informasjon om korps, kan, i følge Nils, kanskje gjøre noe med de generelle holdningene til denne læringspraksisen. Av samme grunn har de i korpset til Bente laget en informasjonsbrosjyre til både eksisterende og potensielle nye medlemmer for å spre informasjon om hva korpset kan tilby:

Vi ordnet i stand informasjonsbrosjyrer, da, både til aspiranter og til [navn på ungdomskorps], for på en måte å vise hvilket tilbud det er vi har, hva koster det å være med i forhold til å være med i kulturskole, for det er stor forskjell, og om en del aktiviteter som aking og grilling og slike ting.

Bente håper at denne informasjonen “kan være en måte å ufarliggjøre korpsspilling” på. Gjennom en slik informasjonsbrosjyre kan de blant annet vise dem som ikke allerede har en fot innenfor korpsbevegelsen hva denne læringsarenaen kan tilby, noe som muligens kan endre enkeltes holdninger, og de kan kanskje trekke til seg medlemmer som ikke før har tatt interesse for korps.

Britt påpeker at de nye aspirantene de får inn i korpset ofte er søsken eller venner til personer som allerede er medlemmer i korpset. Dette samstemmer med det Finnegan (2007) uttalte om lokalkorpsene hun studerte, at det ofte var slektsbånd mellom medlemmer. Heiling (2000) nevner også familietradisjonen som en særlig viktig grunn til å bli medlem, i forbindelse med sin musikalsk-sosiale kategori som en årsak til å bli med i et brassband. Dette viser at det ofte er de som har litt kjennskap til korps fra før, og det opplevde fellesskapet i korpsene, som blir medlemmer. Bente sier også noe av det samme, og synes derfor det er fint at de har fått korps inn i den lokale skolen, for på den måten virker skolen som en port inn i korpsbevegelsen for dem som ikke har familie eller venner som allerede deltar i læringspraksisen. Gjennom dette samarbeidet får man også spredd informasjonen om korps, noe som i neste omgang kanskje kan ha innvirkning på korpsets status.

6.2.5 Tidsperspektivet – nok en gang

Jeg spurte Britt hvorfor hun tror en del ungdommer velger å slutte i korps, og fikk til svar: “Jeg tror det er tidkrevende”, noe Handegard (2007) og mine ungdomsinformanter også uttaler. I dette utsagnet til Britt ligger det at ungdommene rett og slett ikke har tid til denne

fritidsaktiviteten lenger, og derfor må slutte. Nils kan fortelle om at enkelte ungdommer har sluttet nettopp på grunn av tidspress. Kravene i den videregående skolen, i tillegg til å være aktiv i idrett, lot seg ikke kombinere med korps. Han sier, koblet til en bestemt, tidligere korpsdeltaker: “Så det tror jeg har med det å gjøre altså, at det rett og slett ble for mye, at hun måtte prioritere”. Britt kan også fortelle om yngre musikanter som har sluttet på grunn av tidsperspektivet, men på et litt annet grunnlag:

Det var en hel gjeng som begynte samtidig, for fire år siden, fem-seks-sju gutter kanskje. Og så slutta en av dem, og det merket vi var litt smittsomt, altså. Plutselig så var det :“Å, han har fått så mye bedre tid til å spille fotball og PlayStation”.

Da de andre så hvor mye bedre tid den som hadde sluttet i korpset fikk til andre interesser, virket dette attraktivt, noe som førte til at flere etter hvert sluttet.

6.2.6 Når interessen ikke lenger er tilstede

Det vil også finnes ungdommer som slutter på grunn av manglende interesse, mener mine informanter. Truls tror blant annet en årsak til at ungdommene velger å slutte er at de ikke har interesse og tålmodighet til å øve. Han tror de synes det er morsommere med håndball og fotball fordi man der slipper unna øvingen på en annen måte:

Du trenger ikke de øvegreiene altså [i håndball og fotball]. Det er det de [ungdommene] ikke fikser, å stå stille og øve. Og da står du jo på stedet hvil, og da blir det jo ikke så gøy da, om man aldri får det til.

Siden ungdommene ikke har tålmodighet til å øve, blir fremgangen deretter, man opplever ikke mestring, og man mister dermed etter hvert motivasjonen og interessen for å spille i korps. Som Truls sier, det blir ikke gøy når man ikke får det til.

Nils tror også at manglende interesse eller motivasjon kan være en frafallsårsak. Han mener, som vi har sett ovenfor, at man ikke klarer å gjøre det interessant nok for ungdommene slik at de fortsetter. Britt er for så vidt enig i at man skal prøve å gjøre det interessant, men hun sier også at:

Det blir slitsomt om man hele tiden skal streve etter å gjøre alt så fryktelig kult og moro at man liksom skal lokke folk inn også. For man må jo være interessert i å spille hvis man skal inn i korpset, men det er noe med å i alle fall sørge for at det er så hyggelig i korpset at man fremstiller det som allright, da.

Dette tolker jeg i retning av at det er viktig å finne en balansegang. Man kan ikke lokke til seg medlemmer som ikke har den grunnleggende interessen for å spille i korps, samtidig må

man gjøre det interessant slik at medlemmene som er interesserte finner en grunn til å fortsette å øve og spille i korpset.

Ungdommenes syn på læringsarenaen kan være med på å påvirke deres interesse og motivasjon. Det er stor forskjell på hvordan mine leder- og dirigentinformanter ser på korpset som læringsarena. Eksempelvis sier Britt at det er en formell læringsarena fordi: “Jeg føler det er veldig voksenstyrt, og at det dermed blir formelt. Dirigenten har bestemt hva de skal øve på, og når, og hva som skal spilles”. Det hun her sier, samstemmer med Folkestad (2006) sin definisjon på hva som gjør en læringssituasjon formell, nemlig at det finnes noen – i dette tilfellet dirigenten – som har en intensjon med det som spilles, som bestemmer hva og når det skal spilles, og som dermed sitter med eierskapet. Bente derimot tror at det oppleves som en uformell læringsarena: “Slik jeg oppfattet det på det møtet vi hadde med de [ungdommene i korpset], så tror jeg ikke de oppfatter det som veldig formelt”. Dermed kan det virke som om informantene ikke er enige om hvordan denne læringspraksisen kan oppfattes. Heller ikke hvor frivillig det oppleves å delta i korps har de et klart svar på. Alle er enige om at det er frivillig å bli medlem, men som Nils sier: “Det er jo frivillig å melde seg inn, men hvor frivillig det er når du først er kommet inn, da blir det jo forventet at du skal følge det som er blitt bestemt”. Siden det blir forventet noe av deg som medlem vil dette være med på å prege ditt forhold til hvor frivillig det oppleves, mener altså Nils. Bente nevner blant annet at det forventes at du øver til konkurranser, og at dette kanskje ikke blir oppfattet som så veldig frivillig. Britt påpeker også at enkelte blir presset fra foreldre og venner, og derfor blir det kanskje ikke så frivillig:

Det er nok litt sånn både/og. Jeg hører jo foreldre som sier at ungene, i alle fall i perioder, har spurt om å få slutte, men der foreldrene har sagt at de skal holde på i alle fall til jul, eller i hvert fall til sommeren. Så det er nok noen som går her under press. Og så kan det være press fra kamerater og sånn, det tror jeg nok.

Det at noen kan føle seg presset til videre deltakelse, enten fra venner eller foreldre, vil antakeligvis påvirke hvordan de ser på læringspraksisen som frivillig eller ikke. Kanskje vil dette i neste omgang igjen påvirke deres motivasjon.

6.2.7 Hvordan unngå frafall?

Alle dirigent- og lederinformantene har tenkt igjennom hva man kan gjøre for å unngå frafall i korps, men de har ikke noe klart svar på dette. Likevel er motivasjon en gjenganger i mye av det de har tenkt på. Bente har eksempelvis i korpset sitt hatt et møte med ungdommene for å høre hva disse mener skal til for at de skal bli værende i korpset. Komiteen hun er leder

i var redd for at det var manglende interesse for musikk som gjorde at mange var fraværende på øvingene, men de fant ut at ungdommene fortsatt syntes det var morsomt med musikk.

Forslag til forbedringer som kom frem under møtet gikk særlig på repertoarvalg.

Ungdommene ønsket å spille mer kjent musikk, og da særlig filmmusikk som ‘Pirates of the Caribbean’ og lignende. Da de på øvelsen en stund etter dette møtet fikk utdelt akkurat denne sangen, var ungdommene veldig fornøyde, og ble tydelig motiverte av å se at de ble hørt. Det å få oppfylt repertoarønskene sine kan i det lange løp være viktig for å unngå frafall, om man sammenligner denne situasjonen med det Kalsnes (1984) fant i forbindelse med forskning på repertoarvalg i kulturskolen. Nils tror også at man gjennom å velge repertoar tilpasset ungdommene kan skape litt mer motivasjon som gjør at ungdommene blir værende lenger.

Det å bli hørt og ha medbestemmelsesrett tror også Britt kan være svært vesentlig for å unngå frafall. I hennes korps har de derfor valgt å ha to tillitsvalgte fra skolekorpset i styret. “Så vi prøver veldig på det da, å inkludere dem og finne ut hva de vil. Nå er de med i komité som skal planlegge korpstur til neste år (...) og julebord” sier Britt. Gjennom å inkludere ungdommene i større grad, tror de at de vil unngå en del frafall. Nils tror også at følelsen av å bli tatt vare på og være med, er veldig viktig, “at de får en forståelse for at de betyr noe”. Dette er også noe Hjelmbrække og Berge (2010) skriver om. Det er viktig å se enkeltindividet i korpsfellesskapet.

Det at de eldste kan bli brukt som instruktører for de yngste kan også være med på å vise at de er verdsatt, og gi ungdommene mer motivasjon, mener Britt. Det å bli sett og verdsatt som enkeltpersoner, og ikke bare som del av et fellesskap, er viktig for å bli værende i korpset. Dirigentene har kanskje et ekstra ansvar her. Eksempelvis tror Britt at det er bra å være ungdom i korpset hennes fordi “dirigenten er veldig flink til å snakke med ungdommene”, noe som skaper et godt forhold mellom ungdommene og dirigenten. Hvilket forhold ungdommene har til dirigenten og fellesskapet vil antakelig være med på å bestemme hvilket eierforhold de har til korpset, noe som kanskje vil påvirke deres motivasjon.

Truls tror turene og julebordet er svært viktig for å unngå frafall. “For ungdomsskolen og oppover er det [turer og julebord] noe av det gjeveste. De trenger ikke [dra] til utlandet en gang, bare de får sitte på en buss og ha tur, så er det bra”, sier Truls. Jeg spurte Truls hvordan han tror det er å være ungdom i korpset hans, og fikk til svar: “Nei, jeg tror det er gøy. De gleder seg til å fortsette, de vet hva som kommer. Det pleier å være en tur til sommeren også, og de gleder seg alltid til å dra på korpstur”. Det kan dermed se ut som

det er fokuset på det sosiale miljøet og fellesskapet, blant annet gjennom å dra på tur, som her er stikkord for holde oppe motivasjonen.

Britt tror også at det å ha fokus på det sosiale, og kanskje også utenommusikalske aktiviteter, kan hindre at enkelte slutter. I korpset hennes synes hun de lenge har hatt hovedfokus på det musikalske, og dermed mindre fokus på det sosiale, noe hun har lyst til å endre på mens hun er leder. Nettopp fokuset på det sosiale miljøet og på utenommusikalske aktiviteter tror Bente er en grunn til at mange velger korpset hennes:

Disse fotballkampene som vi har hatt, voksne mot ungdommer, det var positivt. Og nå var de på gokartkjøring i [stedsnavn] nå i høst, og det var det også et ønske om at vi skulle gjøre til våren igjen. Det er på en måte slike ting som gjør at de velger det [korpset hennes], da.

Truls kan også fortelle om at de i skolekorpset feirer 18-årsdagene til de eldste, der også tidligere, eldre, medlemmer blir invitert. Dette er noe de eldste i korpset ser frem til.

Som vi ser synes lederne og dirigentene at det er viktig å skape motivasjon, enten det er ved utenommusikalske aktiviteter eller musikalske aktiviteter, men det kan også være gjennom, som Nils vektlegger, positive tilbakemeldinger. Nils synes det er viktig å gi ros og gode tilbakemeldinger til ungdommene. Han tror dette kan være vesentlig for å unngå at de slutter: “Skryte litt av dem, gi litt ros, samtidig som du gir dem noe de får strekt seg litt på. Og at de oppnår mestring, da”, sier Nils.

Et annet tiltak for å holde oppe motivasjonen er å ha flere seminarer, tror Truls. Som nevnt tror han at ungdommene ikke har tålmodighet til å øve hjemme. Dette gjør at de ikke får så stor fremgang, og dermed mister motivasjonen etter hvert. Han tror derfor det å holde flere seminarer kan være et tiltak som gjør at færre slutter, siden seminarene gir ungdommene en ekstra anledning til å øve, og dermed opplever de raskere fremgang og mestring. Repertoarvalget kan også være avgjørende. Som vi så ovenfor, kan repertoarvalget bidra til økt motivasjon som ikke bare gjør seg gjeldende i valget om å fortsette eller å slutte i korps, men også kanskje til å øve mer hjemme. Britt understreker også dette med motivasjon, og tror man må prøve å tenke nytt for å beholde motivasjonen til ungdommene. “Nå skal ikke jeg si at det er kjedelig å sitte og øve hver onsdag, for det er jo en del av det å spille i korps, men kanskje utvide repertoaret, og kanskje finne andre arenaer”, sier Britt.

Selv om mestringsfølelse og positive tilbakemeldinger er viktige for motivasjonen tror Bente at det skal mer til for å holde på musikantene. Man må ha større mål i sikte for å bevare motivasjonen:

Vi har tenkt at vi må ha noen sånne gulrøtter framme der, som sier at når vi har vært med så lenge så skal vi gjøre dette, og så har du enda en lengre fremme, senere igjen. Hvis ikke så er det ikke noe

spennende som skjer. Og slik som jeg synes samfunnet har blitt, så skal det skje noe alltid. Det skal være noe der som på en måte er spennende, og nesten skal gi et kick. Det er helt noe annet enn når jeg begynte som aspirant.

Bente sammenligner sin aspiranttid med dagens samfunn, og sier at vi i vårt samfunn trenger at det skal skje noe hele tiden, noe som gir mer pågangsmot. Truls tror også dagens samfunn kan være 'medskyldig' i at så mange slutter i korps: "Kanskje er det veldig, veldig, veldig lite press egentlig i dag, da, for det er jo ikke så farlig hva du er med på i dag. Du kan bare bytte, slutte, komme og gå...". Han viser her til de store valgmulighetene, og at man fritt kan velge mellom disse. Disse samfunnsbeskrivelsene vi her får igjennom Bente og Truls' utsagn minner mye om kjennetegnene på det postmoderne samfunn, slik blant annet Barker (2008) beskriver dette (se kapittel 3).

Bente viser også til at det skal mer enn en 'vanlig' korpskonsert til for å motivere den yngre garde. "Det er nok mer den konkurransespillingen og turene som er større gulrøtter, ja, og aktiviteter som vi finner på". Korpset hennes arbeider derfor med å gjøre de vanlige konsertene mer attraktive for ungdommen ved å bruke temaer som film- og tv-musikk, samt kostymer for å gjøre noe mer ut av konsertene, noe som har fungert fint i forhold til motivasjonen. Nils sier også at korpset hans tenker på noe liknende i forbindelse med å arrangere konserter:

Det skal være interessant, det skal være kult da vet du. Og da er kanskje det en grunn til at man prøver seg på annet repertoar for å prøve å gjøre det mer interessant da, og kalle inn andre krefter og kjøre litt prosjekter og slik.

Det å tenke annerledes kan kanskje være med på å holde motivasjonen oppe, og man unngår dermed frafall.

6.3 Frafallsårsakenes innbyrdes relasjon og avhengighet

Sett igjennom dette kapittelet er det andre aktiviteter, forholdet til fellesskapet, holdningen til korps, tidspress og manglende interesse som er grunnene mine informanter oppgir som årsaker til at ungdommer velger å forlate denne musikalske læringspraksisen. Dette ser ut til å være grunner som går igjen, både i tidligere forskning og hos mine ungdomsinformanter. Ofte er det kanskje ikke bare *en* av disse, men en sammensmelting av flere årsaker som gjør at korpsmedlemmer slutter. Eksempelvis vil ungdommene oppleve tidspress og må derfor velge mellom de ulike aktivitetene de er med på. Hvilken aktivitet de prioriterer vil selvfølgelig avhenge av hvor motiverte de er til å fortsette med den aktuelle aktiviteten, og motivasjon kan igjen henge sammen med hvilken status de ulike aktivitetene har, eller hvilke aktiviteter vennene deres er med på. I dette tenkte tilfellet vil flere av årsakene informantene

nevner være avgjørende i valget om å slutte. Dette er grunnen til at jeg i innledningen til dette kapittelet skrev at det kan være vanskelig å skille de ulike årsakene fra hverandre, de er trolig gjensidig avhengig av hverandre. Likevel danner denne inndelingen en oversikt over ulike komponenter som er avgjørende i dette valget, grunner det er lurt å være bevisst på, og som man må prøve å gjøre noe med for å unngå et stort frafall.

Som sett igjennom dette kapittelet tror dirigentene og lederne jeg har intervjuet at statusen til korps kan være en viktig årsak til frafall, både fordi ungdommene velger aktiviteter som har mer status, og fordi de generelle holdningene til korps kan føre til minsket motivasjon. Informantene tror ikke det blir snakket nok om korps, og de mener at mennesker utenfor korpsbevegelsen kjenner for lite til korps og hva det innebærer å være et korpsmedlem. Som vi har sett lagde korpset til Bente informasjonsbrosjyrer nettopp for å vise hvilket tilbud som finnes i korpset, og vise positive sider ved korps som kanskje ofte blir glemt. Nils dro også frem dette under intervjuet: “Det er kanskje ikke det jeg skal svare på nå, men de positive sidene ved å drive i korps da?”. Dette er grunnen til at jeg velger å avrunde dette kapittelet med Nils sin mening om hva som er de positive sidene ved korps:

Det er plass til alle, det er plass til alle i det samme korpset. Ingen blir utvist, det skal mye til, det er plass for alle. Du har det sosiale også da, men det kan du finne andre steder. Det å innordne seg i et system, ta ansvar for stemma di, ingen er bedre enn det svakeste leddet, også er det felles opplevelse når det går bra. Også lærer du mye musikk. Du lærer deg faktisk å lese noter, du lærer deg å bli kjent med forskjellig musikk, det er innfallsvinkel for å bli kjent med mange sjangre. Det vet jeg for min egen del, plutselig så oppdaget man en komponist eller en type musikk du aldri har hørt om, så får du interesse for det. Ja, også får du disiplin, orden, ikke sant, du må faktisk sitte på en stol og du må tie stille når du skal tie stille, det er sånne ting som også er veldig oppdragende, mener jeg. For det er mange sider ved [korps] som du på en måte ikke får til på andre arenaer da. Også har du ikke gærne foreldre som står på sidelinjene og hyler og skriker...

7. Frafallsårsakene sett i lys av studiens teoretiske utgangspunkter

I de to resultatkapitlene har jeg funnet mange årsaker til å slutte i korps, årsaker som gjør at ungdommer kanskje ikke lenger har motivasjon til å fortsette i denne læringspraksisen. Det kan være at det musikalsk-sosiale fellesskapet endrer seg ved at venner slutter i korpset, eller at man ikke trives sosialt. Det kan være musikalsk-kunstneriske grunner som gjør at motivasjonen ikke lenger er tilstede, som for eksempel at man opplever at det musikalske nivået på korpset ikke passer vedkommende. Holdningen man tror samfunnet rundt har til korps kan også påvirke motivasjonen. Det kan også være at man ikke opplever korpset som en spennende nok hobby, kanskje er man ikke fornøyd med aktivitetene i denne læringspraksisen, repertoaret som blir spilt, eller hvordan denne læringsarenaen oppfattes. Mulig prioriterer man andre aktiviteter, og har dermed ikke tid og motivasjon til å være med i korpset lenger. Jeg tror det er mulig å se alle disse årsakene i et felles perspektiv som bunner i ungdommenes manglende motivasjon. I det følgende vil jeg diskutere disse ulike årsakene i lys av de teoretiske perspektivene som jeg har referert tidligere, og også i relasjon til den tidligere forskningen på området, dette for å få en bedre forståelse av hvorfor disse enkeltårsakene kommer til å bli utslagsgivende.

Jeg vil drøfte resultatet ved å fokusere på fire teoretiske hovedområder. Disse områdene gjør det mulig å se enkelte spenningsfelt i materialet, og å granske disse mer inngående. I teorikapitlet trakk jeg frem teoretiske perspektiver som kunne belyse frafallsårsakene jeg hadde sett i den tidligere forskningen. Disse perspektivene viser seg også å være relevante i forhold til mine resultater, og jeg velger derfor å komme tilbake til dem i dette kapitlet. Det første området jeg vil belyse er hvordan trekk ved det postmoderne samfunnet innvirker på hvordan man oppfatter korps. Deretter vil jeg se på ungdommenes eierforhold til denne læringsarenaen. Fellesskapets betydning for motivasjonen har vist seg å være relevant å se nærmere på, derfor vil dette utgjøre mitt tredje hovedområde. Hvilken rolle korpset spiller i forhold til identitet og ungdomskultur vil være det siste, og mest omfattende, området for min drøfting. Som en forlengelse av dette siste, diskuterer jeg også kommunikasjonen av og omkring korps i samfunnet generelt, da flere av mine informanter var svært opptatt av dette.

Til slutt i dette kapitlet kommer jeg med noen avsluttende betraktninger, noen tanker om hvordan vi kan benytte oss av kunnskapen som har blitt utviklet i denne masteroppgaven, samt noen forslag til videre forskning på feltet.

7.1 Korpset og det postmoderne samfunnet

Den postmoderne hverdagen er, som jeg har beskrevet i teorikapittelet, å forstå som kompleks, full av valgmuligheter, tvil og risiko (Barker, 2008; Karlsen, 2004). Gjennom studien har jeg fått innblikk i at ungdommene ofte velger andre aktiviteter i stedet for korps. Det finnes så mange valgmuligheter, og ungdommene har ikke tid til å være med på alt de har interesse for. Hvorfor velger mange da andre aktiviteter i stedet for korps?

Bente sier at hun synes samfunnet har utviklet seg slik at det alltid skal skje noe, dette samstemmer med Barker (2008) sitt utsagn om høyere levetempo i det postmoderne samfunnet (ibid., s. 200), og som vi har sett synes flere av ungdommene at det var for lite som skjedde i korpset. Gjennom mine informanter får jeg inntrykk av at det ikke er nok med kun de musikalske utfordringer på øvelsene. Konserter, konkurranser, korpsturer og de utenommusikalske aktivitetene man tilbød var viktigere, da det var slike hendelser som ble sett på som de artigste korpsminnene til ungdommene.

Ungdommene har vokst opp i det postmoderne samfunnet og de *forventer* og kanskje til og med *krever* eller føler at de *behøver* kompleksitet og et høyt levetempo i sin hverdag. De trenger mange utfordringer og aktiviteter for at det ikke skal oppleves som kjedelig. Det ser ut til at ungdommene mestrer det høye levetempoet godt, eksempelvis sier Truls at ungdommene bytter fritidsaktivitet ofte i dagens samfunn. Derimot kan det virke som om ungdommene ikke er like mottakelige for en langsommere samfunnsversjon, eller aktiviteter som krever gjentakelser og som gir resultater gjennom en langsom utvikling, slik korps ofte gjør.

For å møte utfordringene i det postmoderne samfunnet, kan det dermed se ut som om korpsbevegelsen må ta opp konkurransen med andre fritidsaktiviteter ved å ha et mer aktivt program – skru opp tempoet og ha flere hendelser – slik at man opprettholder motivasjonen. Utfordringen er at de fleste amatørkorps trenger en viss øveperiode for å kunne stille med et konsertklart program for å fylle eller skape en slik 'hendelse'. Det tar også lang tid å bli god på instrumentet sitt, noe som ofte er en forutsetning for å kunne spille ønsket repertoar, slik som filmmusikk og lignende. Tiden det tar å øve inn et program man kan spille på konsert står ikke nødvendigvis i stil med det høye levetempoet som ungdommene forventer, og muligens mister de derfor motivasjonen.

Stene (1998) nevner også en annen, relatert utfordring i sin forskning, det at korpsbevegelsen krever mye av personene rundt korpsmedlemmet, slik at byrden på foreldre kan bli for stor om man setter opp aktivitetsnivået i et korps. Dette kan muligens føre til

mindre støtte hjemmefra, og motivasjonen vil kanskje dermed være synkende, noe som vil føre til at ungdommen slutter. Som Handegard (2007) så i sitt materiale, var det ungdommene med uengasjerte foreldre som sluttet først. Engasjerte foreldre motiverte barna sine til å være med lengre i denne læringsarenaen.

En annen side ved det postmoderne samfunn det kan være verdt å stoppe opp ved er tankene om anerkjennelse av kulturelle forskjeller, og at grenser mellom lav- og høykultur blir utvisket (Barker, 2008, s. 202). Mangset (2012) skriver at det ble innført en ny kulturpolitikk i Norge på midten av 1970-tallet for å demokratisere kulturen. "Hovedgrepet besto i å demokratisere kulturen ved å oppvurdere kulturaktiviteter som tidligere hadde hatt ganske lav kulturell status: Folks egen kultur, dagliglivskultur og egenaktiviteter skulle anerkjennes mer eller mindre på linje med de tradisjonelle høykulturelle aktivitetene" (ibid., s. 12). En slik demokratisering av kulturlivet gikk dermed ut på å utjevne statusforskjellene mellom de ulike kulturformene. Man kan spørre seg om denne demokratiseringen har blitt gjennomført, og om det postmoderne samfunnet har brutt ned de kulturelle forskjellene. Har korps en høyere status i dagens samfunn, eller blir det fortsatt stemplet som lavkultur slik Norbeck (2002) mente? Mangset (2012) konkluderer med at "selv om samfunnet endrer seg, har viktige sosiale forskjeller i kulturbruk en tendens til å bestå" (ibid., s. 49), derfor ser det ikke ut til at skillene mellom høy- og lavkultur er utvisket. Også etter mine informanternes utsagn å dømme blir fortsatt korps sett på som lavkultur, derfor er kanskje ikke disse grensene så utvisket som vi tror eller kunne ønske. Jeg vil komme tilbake til dette i forbindelse med min diskusjon av korps, identitet og ungdomskultur.

7.2 Ungdommenes eierforhold til korpset

I teorikapittelet så jeg på hvordan korps kan forstås som en frivillig læringsarena, i lys av Folkestad (2006). I denne delen fortsetter jeg denne diskusjonen og ser på hvilket forhold ungdommene har til denne læringsarenaen og hvordan de opplever den. Jeg vil drøfte ungdommenes opplevelse av eierforhold til korpset fordi jeg mener mye av motivasjonen er knyttet til denne opplevelsen. Jeg tror at det er vanskeligere å miste motivasjonen til, og dermed forlate, en læringsarena som man har et sterkt eierforhold til, og som man føler seg nært tilknyttet.

Hvilket eierforhold man har til korpset vil ha sammenheng med flere faktorer. Da jeg innhentet det teoretiske rammeverket for oppgaven mente jeg at å få klarhet i hvilken type læringsarena man oppfattet korpset som, ville bli et viktig utgangspunkt for videre drøfting.

Det viste seg imidlertid at hvorvidt man så på læringsarenaen som formell eller uformell var et mindre viktig spørsmål. Ingen av informantene mine hadde gjort seg opp noen meninger om dette. Inntrykket jeg fikk gjennom mine informanter tyder på at det er vanskelig å klassifisere et korps som enten en formell eller uformell læringsarena, noe som underbygger Karlsen et al. (kommende) sin påstand om at community music-aktiviteter i Norden ofte befinner seg midt i mellom en formell og en uformell kontekst. Dermed viser det seg at det viktigste punktet i forhold til læringsarenaen er at alle ungdommene så på dette som *frivillig*, noe som etter mine antagelser påvirker deres eierforhold. Dette er ikke noe de blir tvunget til å gjøre, det er et fritt valg, noe som er svært vesentlig i en fritidsaktivitet (Klepp, 2003).

Som Aagre (2003) påpekte vil en aktivitet oppfattes svært forskjellig i forhold til om den er organisert eller en del av den frie fritiden, man kan dermed også anta at eierforholdet til aktiviteten vil oppfattes annerledes. Siden korps er organisert vil dermed forholdet til dirigenten være avgjørende for eierforholdet, siden dette er den personen som bestemmer hva som skal skje på det musikalske området til enhver tid. Heiling (2000) understreker det personlige forholdet alle musikerne har til dirigenten. Hvordan dette forholdet er, vil igjen ha sammenheng med ungdommenes opplevelse av eierforhold.

En annen faktor som virker inn på opplevelse av eierforhold er hvilke tilbud denne læringsarenaen kan gi ungdommene, som ledere og dirigenter påpeker. Særlig understreket ledere og dirigenter at man kunne unngå frafall ved å gi ungdommene medbestemmelsesrett og ansvar eksempelvis i forbindelse med instruksjon. Likedan understreket Nils hvor viktig det var at ungdommene opplevde mestring og fikk positiv tilbakemelding. Føler man seg flink i aktiviteten vil dette antagelig ha innvirkning på personens eierforhold. På samme måte tror jeg det å få være med på å bestemme repertoaret vil påvirke eierforholdet, jamfør resultatene til Kalsnes (1984) og Pay (2004). Jeg mener også det er nære sammenhenger mellom opplevd eierforhold og de musikalsk-sosiale og musikalsk-kunstneriske grunnene som Heiling (2000) skriver om. Eksempelvis vil en korpsmusikants sosiale relasjoner innenfor korpset og vedkommendes personlige utvikling ha betydning for hans eller hennes følelse av eierskap til korpset.

7.3 Fellesskapets betydning for motivasjonen

Eierskapet kan være en vesentlig motivasjonskilde til å bli værende i et korps, men som Aagre (2003) påpekte er ofte det essensielle ved å være en del av et organisert fritidstilbud det å høre til i en større sammenheng. Derfor er fellesskapet i korpset også svært vesentlig

når det gjelder motivasjonen, og det å bli værende (se Handegard, 2007; Heiling, 2000; Hjelmbrække & Berge, 2010). En av ungdomsinformantene, Niklas, mente for eksempel at det var fint å være en del av et større fellesskap med så store forskjeller. I slike 'community music-aktiviteter' får man, som Finnegan (2007) var inne på, ofte stor spredning i både alder og nivå, noe både Beate og Niklas opplevde som et rikt fellesskap.

7.3.1 Musikalsk-sosiale grunner for videre deltakelse

De sosiale relasjonene innenfor korpset – de musikalsk-sosiale grunnene for deltakelse (Heiling, 2000) – er avgjørende for å være med videre. Særlig er de 'signifikante andre' viktige her. Lederne og dirigentene påpekte at om en musikanter sluttet, dro vedkommende ofte med seg flere musikanter i samme alderen. Grunnen til at frafallet ofte involverte flere kunne være at vennene så at den som sluttet fikk bedre tid, eller fordi det sosiale miljøet i korpset ble forandret når vedkommende sluttet. Informantene mine understreket også at det var viktig å bli inkludert i dette fellesskapet. Britt hadde, som sett, opplevd at noen hadde sluttet på bakgrunn av manglende inkludering. Likevel er hovedinntrykket fra intervjuene at alle opplevde fellesskapet i korpset som svært positivt, og Mona fremhevet fellesskapet i korps i forhold til andre aktiviteter. Det som er negativt med fellesskapet i korps viser seg å være i den grad dette fellesskapet skaper et skille mellom dem som spiller i korps og dem som ikke gjør det. Musikken fungerer på denne måten avgrensende i forhold til omverdenen (Ronström, 1992). I teorikapitlet omtalte jeg 'det forestilte fellesskapet' (Anderson, 1996), og som vi har sett gjennom resultatkapitlene er det et sterkt fellesskap mellom korpsmusikanter. Det er også et markant skille mellom korpsmedlemmene og de som står *utenfor* korpsbevegelsen. Det finnes en tydelig forestilling blant korpsmedlemmer om hva de utenfor korpsfellesskapet mener om korps, på sett og vis kan man si at korpsmedlemmene 'forestiller seg et meningsfellesskap' utenfor korpsbevegelsen. Mine informanter tror ikke de som står utenfor korpsbevegelsen ser så positivt på korps, derfor snakker de heller ikke med dem 'utenfor' om det som skjer i denne læringsarenaen. Dette er kanskje med på å definere korpsets status i samfunnet, der det langt på vei er fellesskapet utenfor korpsbevegelsen som sitter med definisjonsmakten. Dette vil jeg komme tilbake til senere i kapitlet.

Fredrik understreker hvor viktig det sosiale samholdet innad i korpset er idet han sier at det sosiale miljøet er viktigere enn hvor bra man presterer musikalsk. Han sier også at kaffepausene er vel så viktige som selve øvingen. Dette tyder på at det sosiale fellesskapet er av stor betydning, akkurat som Finnegan (2007) så i sin studie. I den forbindelse er det svært

interessant å se på det faktum at dette sosiale samholdet tilsynelatende kun er å finne på korpsarrangementer og i korpskonteksten. Som Mona påpekte snakket hun ikke med korpsmedlemmer i hverdagen ellers, utenom dem hun gikk på skole med. Dette viser at det eksisterer et skille mellom fellesskapet innenfor korpset og fellesskapet utenfor. Fellesskapet mellom korpsmedlemmene finnes *i* selve korpssituasjonen, men utenfor er dette et 'taust fellesskap'. Som nevnt i innledningen av denne oppgaven etterlyser Festervoll (2007) kunnskap om frivillige kulturorganisasjoner. Hun vet at kunnskapen finnes, men kun *innenfor* de ulike organisasjonene, ikke utenfor eller på tvers av disse. Det samme gjelder fellesskapet innenfor korpsbevegelsen. Det finnes der, men det kommer som oftest ikke til uttrykk utenfor korpsfellesskapet. Dette vil jeg komme tilbake til mot slutten av kapittelet.

Selv om korpsfellesskapet på mange måter er et taust fellesskap man ikke snakker om, kan man forestille seg at dette fellesskapet er svært sterkt, siden man føler sterk lojalitet på tross av at fellesskapet kun er noe man er en del av noen timer hver uke, og har en pause fra to måneder hver sommer. Lojaliteten viser seg blant annet i at det var viktig å ha en gyldig grunn for å tre ut av dette fellesskapet, slik både Fredrik, Niklas og Truls var inne på. Man skulle tro at det ikke var så vanskelig å slutte i korpset siden man kun omgikk disse menneskene på øvelsene, men mulig spiller også lojaliteten til lokalsamfunnet inn her, som sett hos både Aagre (2003) og Finnegan (2007).

7.3.2 "Vi spiller så kjedelig musikk"

I tillegg til de musikalsk-sosiale grunnene for å bli værende eller slutte i korps vil også de musikalsk-kunstneriske grunnene gjøre seg gjeldende (Heiling, 2000). Tidligere forskning (Handegard, 2007; Heiling, 2000; Norbeck, 2002) og mine informanter viser at en personlig konflikt i forhold til det musikalske nivået i korpset kan føre til frafall. Om man ikke synes det musikalske nivået i korpset passer til eget ståsted føles dette kanskje som et hinder for individuell fremgang. Hjelmbrække og Berge (2010) sammenlignet korpssituasjonen med idrettsfeltet, og så at individuelle grener ikke hadde like stort frafall som laggrener.

Hjelmbrække og Berge (2010) viser til forskere som mente at det var større motivasjon for å drive individuell idrett, og dermed vise frem egne prestasjoner, enn å være en del av et lag og dermed være avhengig av fellesskapet. Mulig finnes samme grunn i korpsbevegelsen. Er det musikalske nivået i korpsfellesskapet lavere enn nivået man selv innehar, mister man kanskje motivasjonen fordi repertoaret oppleves som kjedelig og utfordringene uteblir, slik Niklas forteller. Motsatt, om det musikalske nivået er høyere enn den musikalske

prestasjonen til enkeltindividet, vil dette antagelig føre til synkende motivasjon og mulig også dårligere selvbilde, siden man føler seg mindre dyktig enn de andre medlemmene.

7.4 Identitet og ungdomskultur – hvilken rolle spiller korpset?

I teorikapitlet kom jeg inn på hvordan særlig den sosiale identiteten vil være svært viktig i ungdomsårene (Lamont, 2002; Tarrant et al., 2002). Hvilket bilde du tror andre har av deg vil dermed være vesentlig for din egen identitetskonstruksjon. Innenfor korpskulturen vil det være avgjørende om de andre korpsmedlemmene anser deg for å være en god eller en dårlig korpsmusiker, da dette vil påvirke ditt selvbilde. Mestringshistorier vil antagelig også virke positivt inn på selvbildet, slik som episoden der Niklas følte han behersket musikken godt på en konsert, eller der Beate fortalte om en konsert der instrumentgruppen hennes ble fremhevet og de sto på scenen og spilte solo.

Siden de fleste av informantene mine viser til trivsel innad i korpset kan det tyde på at flertallet er fornøyde med sin posisjon i korpsfellesskapet og dermed også fremstillingen av den sosiale identiteten innenfor korpsets vegger; utfordringene når det gjelder den sosiale identiteten ser ut til å være størst i forhold til dem som *ikke* er en del av denne kulturen, altså dem som tilhører ‘det forestilte meningsfellesskapet’ *utenfor* korpskulturen.

7.4.1 ‘De forestilte andre’

Alle informantene mine hadde utsagn som viser at de tror mennesker utenfor korpskulturen ikke ser på korps som veldig attraktivt. De tror at utenforstående synes det er bra at man har korps på 17. mai, men utenom det tror informantene at korps er noe resten av befolkningen ikke ofrer så mange tanker. I den grad informantene tror andre mennesker utenfor denne læringsarenaen tenker om, og på, korps, er det ofte med negativt fortegn. De jeg intervjuet mente at det var mange andre aktiviteter som hadde høyere status enn korps, og at korps ble sett på som ‘teit’. Det virker som om medlemmer i korpsbevegelsen har et meget sterkt bilde av hvordan utenforstående ser på korps. I det kommende vil jeg omtale dette bilde som ‘de forestilte andre’, altså forestillinger om hva korpsmedlemmer tror utenforstående mener om korps og korpsmedlemmer. Ved å betone dette som usikre forestillinger får jeg fram et sentralt poeng som har avtegnet seg: Nesten ingen av informantene *snakker* med andre om korps, og ingen av ungdomsinformantene hadde opplevd negative kommentarer selv, utenom

den relativt ubetydelige ertingen Fredrik fortalte om, likevel virker det som de har sterke forestillinger om 'de forestilte andre'. Denne motsetningen vil jeg derfor se nærmere på.

Informantene tror at utenforstående ser ned på korpsmusikere, og synes det er rart å være en del av denne læringsarenaen. Som Fredrik påpekte under intervjuet så handler det kanskje mye om at korpsmedlemmer *tror* at andre bryr seg om ens egen korpsdeltakelse, det er ikke sikkert at de utenfor korpsset faktisk tenker på dette. Uansett hvilke korpsbilder som er i omløp virker det for meg som om korpsmedlemmer har lett for å danne seg forestillinger om hva andre mener. Som nevnt ovenfor bruker jeg benevnelsen 'de forestilte andre' på slike prosesser. Bildet av at 'de forestilte andre' ser negativt på korps er fremtredende hos mine informanter, dette til tross for at kartleggingen som Respons (2009) gjennomførte om korps sitt omdømme viste at to tredjedeler av de voksne og tenåringene som ble spurt tenker på positive begreper når det er snakk om korps. Hvorfor sitter informantene likevel med denne forestillingen? Og hva gjør denne forestillingen med korpsungdommene?

Bourdieu's teorier om smak og avsmak kan kanskje bidra til å kaste lys over denne problematikken: "Smak är [...] alltid också avsmak, nämligen för andras smak" skriver Broady og Palme (1989, s. 188) om Bourdieu sitt smaksbegrep. "Smakens fördelning i det sociala rummet är för Bourdieu resultatet av ständigt pågående strider om vad som ska räknas som värdefullt, vackert och önskvärt" (ibid., s. 189). For å bevare en kultur som høyverdig er det viktig å uttrykke avsmak for annen, 'mindre viktig', kultur. Korpsungdom tror at korps som aktivitet ikke er verdifullt og gir like mye status som fotball. De tror heller ikke at korpsmusikk er noe 'de forestilte andre' ønsker å omgi seg med. Dette viser at mine informanter tror andre har avsmak for korpskulturen. Hva gjør det med korpsungdommene at de *tror* andre har avsmak for deres kultur? Broady og Palme (ibid.) skriver videre at jo større smaksforskjellene er, jo større vil den sosiale og kulturelle avstanden være mellom disse gruppene (ibid., s.189). Siden det virker som om ungdommene tror det er et stort smaksskille mellom dem innenfor og dem utenfor korpskulturen, vil det antakelig tilsi at de føler at den sosiale avstanden mellom dem er stor, noe som har betydning for mulig inkludering i en ungdomskultur for korpsungdommene. Jeg vil nå se nærmere på hva korpsmusikken kan ha å si for dette forholdet, for så å diskutere korps i relasjon til ungdomskultur.

7.4.2 Hva gjør korpsmusikken med ungdommene?

I følge Cook (2000) kan vi gjennom musikken vi velger å høre på annonsere til omverdenen hvem vi er. Hva har dette å si for ungdommene i korps sitt forhold til korpsmusikk? Mona

og Beate uttaler at de ikke liker så godt å høre på denne typen musikk. Gjennom Fredrik sine utsagn kan vi også forstå at han ikke er særlig begeistret for korpsmusikk, han tror i alle fall ikke at 'de forestilte andre' liker å høre på korpsmusikk under handlerunden. Kan dette være fordi korpsungdommene tror andre ungdommer føler avsmak overfor deres musikkvalg? Kan dette igjen ha en sammenheng med funnet i Tarrant et al. (2002) sin forskning om at man står i fare for å ikke få innpass i ungdomskulturen om man hører på feil type musikk? Eller at man ved å høre på korpsmusikk kan bli plassert i en tilsvarende bås som Adorno sin 'alone in the bedroom'-kategori (Negus, 1996)?

Siden mine ungdomsinformanter ikke liker å høre på korpsmusikk kan man kanskje anta at størsteparten av ungdommene som ikke er en del av korpsbevegelsen også har samme oppfatning. Om jeg støtter meg på Tarrant et al. (2002) sin forskning betyr dette at ungdommene som blir assosiert med korpsmusikk også blir assosiert med at de er kjedelige og ikke har mange venner, noe som igjen kan tolkes som at de ikke er en del av den 'kule' ungdomskulturen. Dette kan igjen ha store konsekvenser for ungdommenes forming og forståelse av sin selvidentitet. Korpsmusikken kan dermed plassere ungdommen utenfor en ungdomskultur som de fleste svært gjerne vil være en del av. Tarrant et al. (2002) så også i sin forskning at ungdommene ikke nødvendigvis oppga sin egentlige mening om ulike musikkjangre når de var omgitt av mange jevnaldrende. Det at korpsungdommene ikke snakker om korps og korpsmusikk kan dermed være en mer eller mindre bevisst strategi for å skjule sin interesse for korpsmusikk, nettopp for å unngå denne stigmatiseringen.

Som nevnt i teorikapittelet (se for eksempel Campbell, 1998; Keil & Feld, 1994; Shuker, 2008) kan man ikke vite med sikkerhet hva andre legger i musikken. Dette betyr at ungdommene heller ikke kan vite hvilke konnotasjoner deres jevnaldrende har til korpsmusikk, eller om de faktisk føler avsmak overfor denne musikken. Selv om mine informanter hadde en bestemt mening om hvordan deres jevnaldrende så på korps og korpsmusikk, kan de ikke vite dette sikkert, særlig ikke når det i tillegg viser seg at man ikke snakker sammen om korps.

7.4.3 Korpskultur og ungdomskultur – total kulturkollisjon?

Sett gjennom mine informanters utsagn virker det som om korpskulturen fortsatt blir sett på med en viss 'avsmak' og at den blir ansett som lavkultur, på tross av postmodernismens tendenser til å viske ut skillene mellom høy- og lavkultur (Barker, 2008). Særlig i ungdomskulturen tror mine ungdomsinformanter at korpskulturen har en svært lav status.

Som Mona sa: Du får ikke status noe sted om du sier du er med i korps. Beate sier også at man kan føle seg som den nerdete i vennegjengen om man er med i korps. Dette kan tyde på at korpskulturen ikke gir ungdommen den subkulturelle kapitalen de trenger for å få en legitim plass i ungdomskulturen (Thornton, 1995).

Som jeg nevner i teorikapitlet, kreves det kapital for å få innpass i ulike sosiale felt. I følge Aagre (2003) kan kulturell kapital blant annet handle om å beherske adferdsregler, ha riktige klær og høre på riktig musikk. Har du den riktige kapitalen kan du 'kjøpe' deg tilgang til feltet, eller den spesielle ungdomskulturen. I forhold til korps og korpsmusikk blir det her interessant å diskutere hva slags kapital ungdommene erverver seg gjennom å være en del av korpskulturen, og også hvilken kapital de dermed går glipp av. Det Green (2010) kaller musikkens 'delineated' mening er viktig i denne diskusjonen. Hvilke utenommusikalske fenomener assosierer ungdommene utenfor korpskulturen med korpsmusikk? Har korpsungdommer spesielle klær, et spesielt språk eller en annerledes livsstil? De fleste ville svare nei, korpsungdom skiller seg ikke tydelig fra ungdom som ikke er med i korpskulturen. Ungdommene i korps har riktignok som regel en korpsuniform, men dette er ikke et plagg de bruker daglig. De fleste korpsungdommer vil kle seg likt som andre jevnaldrende, de vil høre på den samme populærmusikken og de vil bruke den samme 'slengen' i språkveien som andre ungdommer. Likevel er det noe i korpskulturen som gjør at eksempelvis Beate sier hun tror korpsungdom føler seg utenfor vennegjengen.

Jeg vil i den forbindelse spørre: Går det an å få minus på 'kulturell kapitalkontoen'? For meg virker det som om korpsungdom, som annen ungdom, stort sett har det som kreves for å få innpass i ungdomskulturen, men kanskje har de også noe som ødelegger for dem. Uniformen har vi gjennom både tidligere forskning (eksempelvis Hjelmbrække & Berge, 2010; Pay, 2004) og gjennom mine informanter sett er noe som blir oppfattet som flaut og lite attraktivt å gå med. Kan det være slik at det å vise seg offentlig i uniform har negativ virkning på den subkulturelle kapitalen ungdommene trenger for å komme inn i ungdomskulturen? Mister man kapital? Med andre ord, kan det å bruke uniform ødelegge ungdommenes 'image', og dermed gjøre at man ikke kommer inn i den 'kule' ungdomskulturen? Mulig kan det å høre på korpsmusikk også virke så negativt på den subkulturelle kapitalen man trenger for å komme inn i ungdomskulturen, slik at det ikke spiller noen rolle hvor mye av den godtatte musikken man ellers hører på for å utjevne dette. Kanskje veier uniform, korpsmusikk og en generell assosiasjon til korpskulturen så tungt at man aldri får balansert denne vekta, og man kommer dermed ikke på plussiden når det gjelder den subkulturelle kapitalen.

Om man går ut fra påstanden min om at man ikke tilegner seg den rette kulturelle kapitalen gjennom korpskulturen for å få tilgang til ungdomskulturen, kan det være interessant å fabulere rundt hvor korps *kan* skape ‘pluss på kontoen’, for å bruke et mer muntlig uttrykk. Gjennom tidligere forskning og mine informanter får man et inntrykk av at korps er lærerikt og positivt, og at man kan tilegne seg ulike kunnskaper gjennom denne læringsarenaen. Spørsmålet blir i hvilken situasjon det man tilegner seg gjennom korps vil oppfattes som noe positivt. Mona påpeker at hun har fått mange gode holdninger gjennom denne læringsarenaen. Nils understreket, som vi har sett, flere positive sider ved korps, eksempelvis at du lærer disiplin og orden. Disse ferdighetene, og flere til, vil korpsmedlemmene kunne dra nytte av senere i livet. Mer spesifikt vil mangeårig korpsdeltakelse gi ungdommene rett kapital for å kunne komme inn på musikklinje på videregående skole, eller det kan gi innpass på høyere studier innenfor musikk. Kanskje har også ungdommene fått ansvar og hatt styreverv igjennom sin korpsdeltakelse, noe som kan virke positivt på en jobbsøknad, uansett yrke. Jeg kunne kommet med mange flere eksempler der jeg mener at korpsdeltakelsen gir kapital for å få innpass i ulike sosiale felt, men det virker som at et fellestrekk er at dette ikke har særlig betydning når det gjelder å få innpass i ungdomskulturen. Hva kan man så gjøre for at ferdighetene og kunnskapene man tilegner seg gjennom korpset kan få verdi – også i en ungdomskultur?

Det finnes også et annet perspektiv som det er viktig å ta med i denne diskusjonen. Kan det være at det er korpsungdommene selv som stenger seg ute fra ungdomskulturen, fordi de *tror* at de ikke har den rette kapitalen til å bli godtatt? I følge mine ungdomsinformanter har ingen av dem følt seg utenfor, og dermed har de egentlig ikke opplevd disse problemene i stor grad, men alle informantene mine tror at *andre* ungdommer opplever disse problemene. Det virker for meg som at det trengs mer informasjon for å kunne forstå denne problematikken bedre.

7.5 Informasjon om korps – må vi snakke mer?

Flere av informantene mine understreker sin tro på at mennesker utenfor korpsbevegelsen har for lite kjennskap til hva korps som læringsarena innebærer. Nils og Bente var opptatt av å løfte frem de positive sidene ved korps som man kanskje ikke tenker over, og Beate var veldig opptatt av at man må snakke mer sammen for å vise hva korps *er*. Hun tror mange hadde sett mer positivt på korpskulturen om de hadde kjent bedre til hva et korpsliv innebærer, noe hun tror ville gitt korpsmusikere en høyere status i ungdomskulturen.

Om det er slik at korpskulturen ikke 'passer inn' i ungdomskulturen er kanskje veien å gå nettopp gjennom å informere om korps til mennesker utenfor korpskulturen. Kjenner ikke ungdommene til denne kulturen kan den heller aldri bli godtatt som en del av ungdomskulturen. Beate foreslo at man må snakke mer om korps, men som Bente sier er ikke korps nødvendigvis like enkelt å snakke om som andre aktiviteter, som for eksempel fotball. Dette kan kanskje begrunnes med holdninger vi har til 'de forestilte andre'. Eksempelvis er fotball allment godkjent i vårt samfunn, vi blir omgitt av det på alle kanter, enten det er gjennom TV, avisene, radio, serveringssteder eller i skolegården. Det er et trygt tema å snakke om fordi vi vet vi ikke blir uglesett om vi drar det frem i en samtale. Å snakke om korps og korpsmusikk virker ikke like 'trygt', det kan som nevnt over føre til at man blir satt i en bås man ikke vil være i, noe som kanskje er grunnen til at mine informanter ikke ser på det som et potensielt samtaleemne.

Som nevnt i innledningen påpekte Festervoll (2007) at kunnskapen om de frivillige kulturorganisasjonene ofte er usynlig kunnskap for omverdenen, dette er ikke kunnskap man kommuniserer og deler med andre. Stavrum (2007) har forsket på danseband, og har funnet at denne musikkjangeren er utsatt for både offentlig og akademisk taushet, til tross for at sjangeren har ganske stor utbredelse (ibid., s. 2). Jæmfør Festervoll (2007) ser jeg likhetstrekk mellom danseband og korpsbevegelsen. Både musikken som spilles av danseband og korpsmusikk er relativt utbredte musikkstiler (som tidligere nevnt er korps i følge NMF (s.a.) den nest største barne- og ungdomsaktiviteten i Norge), men begge musikkstilene er underlagt taushet i den offentlige diskursen. I likhet med mine informanter så heller ikke informantene til Norbeck (2002) på korps som et samtaleemne. Som nevnt har man mange tanker om hva 'de forestilte andre' mener om korps, men så lenge vi ikke snakker om korps med dem utenfor korpskulturen kan vi ikke vite om denne forestillingen er riktig. For meg ser det ut til at det behøves en endring på dette området.

"Language has become perhaps the primary medium of social control and power" skriver Fairclough (2001, s. 2). Siden man ikke kommuniserer om korps, kan man spørre hva dette gjør med korpsmusikere og korpskulturen generelt. Hva signaliserer dette? Særlig massemedia sitter med mye skjult makt på dette området (Fairclough, 2001). Denne makten kan de bruke til å bestemme hva som er inkludert og hva som er ekskludert fra det offentlige rampelyset (ibid., s. 42). Er en type aktivitet ekskludert fra medieoppmerksomheten vil jeg påstå at dette påvirker hvordan mennesker ser på denne aktiviteten. Siden korpskulturen ikke ofte er å finne i massemedia, vil dette antagelig signalisere at den ikke er like mye verdt som

andre fritidsaktiviteter som får betraktelig mer oppmerksomhet, slik som for eksempel fotball og håndball.

Gjennom mine informanter får jeg innblikk i at korpsene prøver å nå ut til dem utenfor korpskulturen, eksempelvis ved å få aspirantopplæring inn i skolen eller ved å lage informasjonsbrosjyrer som forteller mer om korpset og hva man kan vente seg. De prøver å bryte barrieren for kommunikasjon utad hva korps angår, en handling man kan se på som en motarbeidelse mot massemedias 'stillhet' om emnet. Det at korpsene prøver å spre informasjon vil være med på å bidra til å gi mennesker mer kunnskap om korps, og kanskje vil man også få flere aspiranter som ikke hadde kjennskap til korpskulturen gjennom familie og venner før de selv begynte. Dette vil på sikt skape mer kunnskap om korps over et bredere lag av folket, noe som muligens kan endre synet korpsmusikanter har på 'de forestilte andre' og åpne opp for å kunne kommunisere sammen om korps.

7.6 Avsluttende betraktninger

De fire hovedområdene jeg har diskutert vil på hver sin måte påvirke motivasjonen for videre deltakelse i denne læringsarenaen. I hvor stor grad de ulike perspektivene gjør seg gjeldende vil variere, men jeg vil påstå at perspektivet som gjelder korpskultur i forhold til identitetsutvikling og ungdomskultur vil kunne gjennomsyre korpstilværelsen for ungdommer, og ha innvirkning på hvordan de ser på sitt eierforhold til, og fellesskapet i, korps. Jeg tror også dette vil påvirke hvordan man sammenligner denne fritidsaktiviteten med andre aktiviteter i det postmoderne samfunnet.

Jeg har vist at det finnes flere spenningsfelt og motsetninger i mitt materiale, noe som gjør at det ikke er lett å identifisere én grunn, eller foreslå én løsning, når det gjelder frafallsproblematikken. I forhold til korpset i det postmoderne samfunnet så vi eksempelvis at samfunnets høye levetempo ikke nødvendigvis er forenelig med korpsaktiviteten, som krever mye øvelse for å mestre et konsert- eller konkurranseprogram. En mulig løsning er her å legge opp til utenommusikalske aktiviteter for å dekke ungdommenes aktivitetsbehov. Likevel er ikke dette bare enkelt, siden et slik tiltak endrer en av grunntankene i korpsbevegelsen, det at korpset skal bygge på musisering i et fellesskap. Det er *musikken* som er det sentrale i denne læringsarenaen. Hva skjer når musikken og musiseringen i korpset ikke lenger er nok? En annen motsetning jeg har vist til er det sosiale korpsfellesskapet som er svært viktig for korpsmedlemmene, men som ikke er å finne *utenfor* selve korpskonteksten.

Som vi har sett finnes det også et spenningsfelt når det gjelder forestillingene korpsmedlemmene synes å ha om 'de forestilte andre'. I denne forbindelse viste det seg å være svært interessant å se på subkulturell kapital. På den ene siden kan man spørre hva som må til for at et korpsmedlem skal få den rette subkulturelle kapitalen for å komme inn i ungdomskulturen, på den andre siden er det ikke sikkert kapitalproblematikken er et reelt problem. Den eneste måten å få klarhet i dette er å kommunisere mer om korps, noe som vi har sett ikke nødvendigvis er så enkelt siden massemedia sitter med mye makt når det gjelder hva som blir inkludert og hva som blir ekskludert fra det offentlige rampelyset.

Selv om jeg ikke har løsninger på disse motsetningene og spenningsfeltene mener jeg likevel at jeg ved ta opp disse temaene har vært med på å tette det kunnskapshullet som Festervoll (2007) beskrev. På bakgrunn av dette arbeidet vil jeg også komme med enkelte forslag til hvordan man kan motarbeide frafallsproblematikken i korps.

7.7 Hvordan kan vi benytte oss av denne kunnskapen?

Som jeg har skrevet tidligere, mener jeg at motivasjon kan være en bakenforliggende årsak til den korpsrelaterte frafallsproblematikken. Hvordan man oppfatter korpset i et postmoderne samfunn, hvilket eierforhold man har til aktiviteten, hvordan man oppfatter fellesskapet i korpset og ikke minst hvordan korps er forenelig med ungdomskulturen og egen identitetskonstruksjon, mener jeg er svært vesentlig når det gjelder ens egen motivasjon. Er man ikke motivert, er det ikke rart at man velger å slutte i den musikalske læringsarenaen som korpset utgjør.

De fire hovedområdene som jeg har berørt ovenfor mener jeg kan gi utfyllende kunnskap om hvordan de ulike årsakene mine informanter oppgir til sammen fører til frafall. Jeg mener også at dette gir informasjon om hvor man som korps kan legge inn en ekstra innsats for å unngå, eller i hvert fall minske, dette frafallet. Ikke alt er like enkelt å gjøre noe med, eksempelvis vil kanskje ikke ett korps alene kunne gjøre noe med problematikken rundt identitet og ungdomskultur. Som flere av informantene mine nevnte er kommunikasjon en mulig løsning på statusproblemet til korps, man må bryte den 'offentlige stillheten'. Ved å kommunisere og gjøre korps mer tilgjengelig kan dette føre til at de utenfor korpset ikke har så mange fordommer, eventuelt kan kommunikasjonen avdekke at de utenfor korps ikke har så mange fordommer til korps som korpsmedlemmer har lett for å tro. Dette kan gjøre at man lettere kan forene ungdomskultur og korpskultur, og jeg vil tro at ungdommenes motivasjon for videre deltakelse blir noe høyere enn tidligere.

De andre områdene, derimot, kan korpset selv arbeide bevisst med for å unngå fremtidig frafall. For å sørge for at korpsaktiviteten skal være en attraktiv aktivitet må man kanskje tenke litt nytt, og legge til rette for andre hendelser enn man har gjort tidligere. Siden man har så mange valgmuligheter i et postmoderne samfunn, må korpset fremstå som minst like attraktivt som andre aktiviteter for å kunne beholde medlemsmassen. Ungdommene krever et høyt levetempo, noe korpset må være bevisst på. Dette kan man til en viss grad kompensere for ved å oftere ha små konserter som ikke trenger like mye forberedelse og øvelse, samt flere utenommusikalske aktiviteter. Slike aktiviteter vil bidra til å gjøre korps mer motiverende og tilpasset til en postmoderne hverdag.

Korpset kan også aktivt arbeide for at ungdommene skal få et godt eierforhold til korpset. Gir man ungdommene ansvar og medbestemmelsesrett kan dette påvirke eierforholdet, som igjen kan ha mye å si for motivasjonen. Ansvar i forbindelse med styreverv og instruktørroller var forslag som ledere og dirigenter kom med, i tillegg til å la ungdommene få være med på å bestemme repertoar og ulike hendelser i løpet av et korps-år. Føler ungdommene at aktiviteten er tilrettelagt på deres premisser vil man føle seg mer inkludert i fellesskapet, og ha et sterkere eierforhold til aktiviteten. Dette vil også gjøre at man lettere finner sin posisjon i fellesskapet og føler seg verdsatt, noe som vil være avgjørende med tanke på de musikalsk-sosiale årsakene for å bli værende i korpset. Man kan ikke unngå at enkelte medlemmer faller fra, men for å unngå masseframment blir utfordringen å skape et så godt miljø i korpset at selv om en av de signifikante andre for korpsungdommen slutter, må det være flere gode grunner for å bli værende i korpset.

Sett både gjennom tidligere forskning og gjennom mine informanter kan det utgjøre en frafallsårsak når enkeltindividet føler at det musikalske nivået ikke passer overens med det musikalske nivået på fellesskapet. Det kan tenkes at man kan gjøre noe med disse musikalsk-kunstneriske frafallsårsakene ved å tilrettelegge bedre slik at alle får utfordringer på sitt nivå en gang i blant. Mye av dette kan styres av repertoaret, men som Nils påpekte er det ikke en lett jobb å finne passende repertoar til alle. I følge mine informanter kan en vei her være å tenke mer kreativt. Å finne på andre utfordringer kan være en løsning på dette problemet. Eksempelvis vil man kunne spille noen lettere sanger slik at alle behersker dette, og tildele solostykker til de medlemmene som trenger litt mer utfordring. Jeg vil presisere at jeg ikke sitter med alle svarene her, men dette er kun noen forslag som jeg tror kan fungere positivt, og skape mer motivasjon blant medlemmene i korpset. Til slutt i denne oppgaven synes jeg også det er viktig å løfte frem kompleksiteten i dette materialet, det er viktig å vite

at det ofte ikke er en enkeltstående grunn som fører til frafallet, det er heller mer sammensatte årsaker.

7.8 Veien videre

Det kunne vært interessant å fått et bedre bilde av hvilke holdninger mennesker *utenfor* korpskulturen egentlig har til korps og korpsmusikk. Særlig interessant for denne frafallsproblematikken er det da å se hva ungdommer utenfor korpskulturen synes om denne, for å kunne se nærmere på forholdet mellom korps og ungdomskultur. Er bildet mine informanter har av 'de forestilte andre' korrekt, eller er dette et resultat av manglende kunnskap fordi man ikke snakker sammen om korps?

Det kunne også være svært interessant å se nærmere på hva man kan gjøre for å få mer kommunikasjon om korps. Både tidligere forskning og mine resultater tyder på at det er svært få som snakker sammen om korps, man snakker i alle fall ikke om korps med mennesker som ikke er en del av denne læringsarenaen. Også 'den offentlige samtalen' om korps i media er liten. Korps og korpsaktivitet får sjelden oppmerksomhet i det større musikalske mediebildet. Hvorfor det er slik, og hva som kan gjøres med dette hadde det derfor vært svært interessant å vite mer om.

Som vi har sett er lojalitetsbåndet til korpsset svært sterkt, noe som eksempelvis kommer til syne ved at man må ha en gyldig grunn for å slutte i korps. Fellesskapet virker svært viktig for korpsmedlemmer til tross for at dette fellesskapet kun viser seg i korpskontekster, og ikke i hverdagen ellers. Dette lojalitetsbåndet kunne det også vært interessant å se nærmere på, særlig i lys av den postmoderne hverdagen, der man får inntrykk av at tvil og kaos hersker, og at man ikke trenger å være bundet til en aktivitet over lengre tid, men har anledning til å komme og gå mellom ulike aktiviteter.

Som Festervoll (2007) skriver, er det et stort kunnskapshull når det gjelder den frivillige kultursektoren. Denne oppgaven er mitt bidrag til å være med på å tette dette kunnskapshullet, men det behøves fortsatt mer forskning på dette området.

Litteraturliste

- Aagre, W. (2003). *Ungdomskunnskap: Hverdagslivets kulturelle former*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Alver, B. G., & Øyen, Ø. (1997). *Forskningsetikk i forskerhverdag: vurderinger og praksis*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Alvesson, M., & Sköldbberg, K. (2008). *Tolkning och reflektion: Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.
- Anderson, B. (1996). *Forestilte fellesskap, refleksjoner omkring nasjonalismens opprinnelse og spredning*. Oslo: Spartacus Forlag AS.
- Barker, C. (2008). *Cultural studies: Theory and practice* (3. utg.). London: Sage.
- Bourdieu, P. (2002). *Distinksjonen: En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Oslo: De norske bokklubbene AS.
- Broadly, D., & Palme, M. (1989). Pierre Bourdieus kultursociologi. I H. Thuen & S. Vaage (Red.), *Oppdragelse til det moderne* (s. 181-198). Oslo: Universitetsforlaget.
- Campbell, P. S. (1998). *Songs in their heads: Music and its meaning in children's lives*. New York: Oxford University Press.
- Cook, N. (2000). *Music: a very short introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- De nasjonale forskningsetiske komiteer. (s.a.). *Forskningsetikk*. Lokalisert på <http://www.etikkom.no/no/Forskningsetikk/Etiske-retningslinjer/>
- DeNora, T. (2000). *Music in everyday life*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dyndahl, P., & Ellefsen, L. (2011). Kulturteoretiske perspektiver på musikkdidaktisk forskning. I P. Dyndahl, T. O. Engen & L. I. Kulbrandstad (Red.), *Profesjonsrettede lærerutdanningsfag. Forskning og forskeopplæring* (s. 185-221). Vallset: Oplandske Bokforlag DA.
- Fairclough, N. (2001). *Language and power* (2. utg.). Harlow: Longman.
- Festervoll, Å. V. (2007). *Mytenes sannhet og sannhetens myter*. Oslo: Norsk musikkråd.
- Finnegan, R. (2007). *The hidden musicians: music-making in an English town*. Middletown: Wesleyan University Press.
- Folkestad, G. (2002). National identity and music. I R. MacDonald, D. J. Hargreaves & D. Miell (Red.), *Musical identities* (s. 151-162). Oxford : Oxford University Press.
- Folkestad, G. (2006). Formal and informal learning situations or practices vs formal and informal ways of learning. *British Journal of Music Education*, 23(2), 135-145.
- Frith, S. (1996). Music and identity. I S. Hall & P. du Gay (Red.), *Questions of cultural*

- identity* (s. 108-127). London, UK: Sage.
- Green, L. (2010). Research in the sociology of music education: Some introductory concepts. I R. Wright (Red.), *Sociology and music education* (s. 21-34). Farnham: Ashgate.
- Green, L. (2011). *Learning, teaching, and musical identity: Voices across cultures*. Bloomington: Indiana University Press
- Handegard, B. (2007). *Musikkorps, mer enn 17. mai?: et kulturanalytisk perspektiv på musikkorps*. (Upublisert masteroppgave). Universitetet i Bergen, Bergen, Norge.
- Hammersley, M., & Atkinson, P. (2004). *Feltmetodikk*. Oslo: Gyldendal Akademiske.
- Hargreaves, D., Miell, D., & MacDonald, R. (2002). What are musical identities and why are they important. I R. MacDonald, D. J. Hargreaves & D. Miell (Red.), *Musical identities* (s. 1-20). Oxford: Oxford University Press.
- Hargreaves, D. J., Marshall, N. A., & North, A. C. (2003). Music education in the twenty-first century. A psychological perspective. *British Journal of Music Education*, 20(2), 147-163.
- Hayes, S. (2005). Top 10 ways to recruit middle school students into high school band. *Teaching Music*, 13, 48-51.
- Heiling, G. (2000). *Spela snyggt och ha kul: Gemenskap, sammanhållning och musikalisk utveckling i en amatörorkester*. (Doktoravhandling). Malmö Academy of Music, Malmö, Sverige.
- Hjelmbrekke, S., & Berge, O. K. (2010). *Når hornet er lagt på hylla: Fråfall av tenåringer frå musikkorps*. Telemark: Telemarksforskning.
- Hosler, N. M. (1992). *The brass band movement in North America: A survey of brass bands in the United States and Canada*. (Upublisert doktorgradsavhandling). Ohio State University, Ohio, USA.
- Imsen, G. (2005). *Elevens verden: Innføring i pedagogisk psykologi* (4. utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Jacobsen, D. I. (2005). *Hvordan gjennomføre undersøkelser?: Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Jakobsen, K. (2002). Innledende essay. I P. Bourdieu, *Distinksjonen: En sosiologisk kritikk av dømmekraften* (s. IX-LXXIX). [Oslo]: De norske Bokklubbene.
- Kalsnes, S. (1984). *Hvorfor slutter elevene i musikkolen?: En beskrivelse av ulike forhold i og utenfor musikkolen*. (Upublisert masteroppgave). Norges musikkhøgskole, Oslo, Norge.

- Karlsen, S. (2004). Musikk, identitet og modernitet: Musikkfestivalen som arena for iscenesettelse av det senmoderne selvet. I G. Johansen, S. Kalsnes & Ø. Varkøy (Red.), *Musikkpedagogiske utfordringer. Artikler om musikkpedagogisk teori og praksis* (s. 57-72). Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.
- Karlsen, S. (2011). Using musical agency as a lens: Researching music education from the angle of experience. *Research Studies in Music Education*, 33(2), 107-121.
- Karlsen, S., Westerlund, H., Partti, H., & Solbu, E. (kommende). Community music in the Nordic countries: Politics, research, programmes and educational significance. I D. Elliott & K. Veblen (Red.), *Community music today*. New York: Rowman & Littlefield Publishers.
- Keil, C., & Feld, S. (1994). *Music grooves*. Chicago: University of Chicago Press.
- Klepp, A. (1993). Den mangfoldige fritiden. I A. Klepp & L. E. Thoresen (Red.), *Den mangfoldige fritiden* (s. 7-20). Oslo: Ad Notam Gyldendal.
- Krange, O., & Strandbu, Å. (2004). *Ungdom, idrett og friluftsliv: Skillelinjer i ungdomsbefolkningen og endringer fra 1992 til 2002*. Lokalisert på http://www.nova.no/asset/518/1/518_1.pdf
- Kultur- og kirke departementet. (2003). *Kulturpolitikk fram mot 2014*. Lokalisert på <http://www.regjeringen.no/nb/dep/kud/dok/regpubl/stmeld/20022003/stmeld-nr-48-2002-2003-/15.html?id=432858>
- Kultur- og kirke departementet. (2004). *Forvaltning av tilskudd til frivillige organisasjoner, rapport fra koordineringsutvalget for departementenes forhold til frivillige organisasjoner*. Oslo: Kultur- og kirke departementet.
- Kvale, S. (1997). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Kvernbekk, T. (2002). Vitenskapsteoretiske perspektiver. I T. Lund (Red.), *Innføring i forskningsmetodologi* (s. 19-78). Oslo: Unipub.
- Lamont, A. (2002). Musical identities and the school environment. I R. MacDonald, D. J. Hargreaves & D. Miell (Red.), *Musical identities* (s. 41-59). Oxford: Oxford University Press.
- Larsen, S. (2002). *Var det noen som sa korps?: En bok om og for korps*. Oslo: Warner Chappell Music Norway A/S.
- MacDonald, R., Hargreaves, D. J., & Miell, D., (Red.). (2002). *Musical identities*. Oxford: Oxford University Press.

-
- Mangset, P. (2012). *Demokratisering av kulturen?: Om sosial ulikhet i kulturbruk og -deltakelse*. Lokalisert på <http://www.telemarksforskning.no/publikasjoner/filer/2006.pdf>
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2. utg.). Thousand Oaks: Sage.
- Myklebust, J. O. (2002). Utveljing og generalisering i kasusstudiar. *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 5, 423-438.
- Negus, K. (1996). *Popular music in theory: An introduction*. Oxford: Polity Press.
- Niemistö, P. (1997). A brief history of the Finnish brass band. *Historic Brass Society newsletter*, 10, 13-16.
- Norbeck, T. (2002). *Skolekorps i klemme? – en studie av to skolekorps i Norge*. (Upublisert masteroppgave). Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Trondheim, Norge.
- Norges Musikkorps Forbund. (s.a.). *Spilleglede og fellesskap*. Lokalisert på http://www.spilleglede.no/no/om_nmf/
- Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste. (s.a.). *Personvernombudet for forskning*. Lokalisert på <http://www.nsd.uib.no/personvern/>
- O'Neill, S. A. (2002). The self-identity of young musicians. I R. MacDonald, D. J Hargreaves & D. Miell (Red.), *Musical identities* (s. 79-96). Oxford: Oxford University Press.
- Paulsgaard, G. (1997). Feltarbeid i egen kultur: innenfra, utenfra eller begge deler? I E. Fossåskaret, O. L. Fuglestad & T. H. Aase (Red), *Metodisk feltarbeid: produksjon og tolkning av kvalitative data* (s. 70-93). Oslo: Universitetsforlaget.
- Pay, O. C. (2004). *Bli med i vårt korps... Skolekorps i nye omgivelser*. (Upublisert masteroppgave). Universitetet i Oslo, Oslo, Norge.
- Pinner, M. (2004). *A history of brass bands in New South Wales 1788-1901*. (Upublisert mastergradsoppgave). Macquarie Universitet, Macquarie.
- Polk, K. (s.a.). Band (i): History to 1800: Before 1600. I *Oxford Music Online*. Lokalisert 10. mai 2012, på <https://bib.hihm.no/omo/subscriber/article/grove/music/40774>
- Reitehaug, J. (1990). *Selvoppholdelse, rekruttering og opplæring*. Bergen: Norges Musikkorps Forbund.
- Respons. (2009). *NMF – omdømme og profil: En undersøkelse blant ungdom 13-18 år og foreldre til barn 6-18 år*. [Upublisert Power Point].
- Robinson, M. (2008). Get your band up and marching. *Teaching music*, 16(2), 32- 42.

- Ronström, O. (1992). *Att gestalta ett ursprung: En musiketnologisk studie av dansande och musicerande bland jugoslaver i Stockholm*. Stockholm: Institutet för Folklivsforskning.
- Rothbart, M. (2006). Attitudes and beliefs in a marching band: stereotyping and accentuation in a favorable intergroup context. *European Journal of Social Psychology*, 36, 699-719.
- Ruud, E. (1997). *Musikk og identitet*. Oslo, Norway: Universitetsforlaget.
- Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet: Fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Seippel, Ø. (2005). *Orker ikke, gidder ikke, passer ikke?: Om frafallet i norsk idrett*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Sernhede, O. (2002). *Alienation is my nation: Hiphop och unga mäns utanförskap i det nya Sverige*. Uddevalla: Ordfront.
- Shuker, R. (2008). *Understanding popular music culture*, (3. utg.). Milton Park: Oxon.
- Stake, R. E. (2006). *Multiple case study analysis*. London: The Guilford Press.
- Statistiska centralbyrån. (s.a.). *Befolkningsstatistik*. Lokalisert på www.scb.se
- Statistisk sentralbyrå. (s.a.). *Befolkning*. Lokalisert på www.ssb.no
- Stavrum, H. (2007). *Danseband i Norge – en kulturanalytisk studie av et utforsket felt*. Lokalisert på <http://www.hit.no/nor/content/download/48188/403047/file/Stavrum.pdf>
- Stene, M. (1998). *Janitsjarkorpset som musikalsk og sosialt møtested*. (Upublisert masteroppgave). Universitetet i Oslo, Oslo, Norge.
- Store Norske Leksikon (s.a.). *Jugoslavia*. Lokalisert på: <http://snl.no/Jugoslavia>
- Storey, J. (2003). *Inventing popular culture: from folklore to globalization*. Malden, Mass.: Blackwell Publ.
- Storrø, P. G. (2002). *To korps, to virkeligheter: En oppgave om dirigentens betydning belyst gjennom to amatørkorps og egne erfaringer*. (Upublisert masteroppgave). Universitetet i Oslo, Oslo, Norge.
- Tarrant, M., North, A. C., & Hargreaves, D. J. (2002). Youth identity and music. I R. MacDonald, D. J. Hargreaves & D. Miell (Red.), *Musical identities* (s. 134-150). Oxford: Oxford University Press.
- Thornton, S. (1995). *Club cultures: Music, media and subcultural capital*. Cambridge: Polity Press.

-
- Veblen, K., & Olsson, B. (2002). Community music: Toward and international overview. I R. Colwell & C. Richardson (Red.), *The new handbook of research on music teaching and learning. A project of the Music Educators National Conference* (s. 730-753). Oxford: Oxford University Press.
- Willis, P. (2008). Foreword. I C. Barker, *Cultural studies: Theory and practice* (3. utg., s. xxi-xxiv). London: Sage.
- Wollebæk, D., Selle, P., & Lorentzen, H. (2000). *Frivillig innsats*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Yin, R. K. (2003). *Case study research: Design and methods* (3. utg.). California: Sage Publications.
- Øren, J. R. (1993). *Korpskonkurranser: Vurdering av musikalske prestasjoner og konsekvenser av deltagelse*. (Upublisert masteroppgave). Universitetet i Oslo, Oslo, Norge.

Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv til informanter

Vedlegg 2: Intervjuguide ungdommer

Vedlegg 3: Intervjuguide ledelse og dirigenter

Vedlegg 1: Informasjonsskriv til informanter

Jeg er masterstudent i kultur og språkfagenes didaktikk ved Høgskolen i Hedmark, og holder nå på med den avsluttende masteroppgaven. Temaet for oppgaven er hvorfor ungdommer velger å slutte i en frivillig, musikalsk læringspraksis, der jeg vil se på korps som denne læringspraksisen. Jeg er interessert i å finne ut bakgrunnen for hvorfor det er så stort frafall av ungdommer i korps.

For å finne ut av dette vil jeg intervju noen ungdommer i alderen 16-25 år som har sluttet i korps, samt noen dirigenter og ledere for korps. Samtalen vil omhandle din korpshistorie samt spørsmål om ulike faktorer som kan ha en innvirkning på ungdommers beslutning på å slutte i korps. Som en del av denne oppgaven vil jeg også se på hvordan disse fortellingene og forestillingene kan forstås i et teoretisk perspektiv. Intervjuene vil ta i underkant av en time, og jeg vil ta lydopptak og notater under samtalen. Vi blir sammen enige om tid og sted for gjennomføringen.

Det er frivillig å være med, og du kan når som helst trekke deg underveis i prosjektet uten å måtte begrunne dette nærmere. Dersom du trekker deg vil alle dataene du har bidratt med bli anonymisert.

Opplysningene du bidrar med vil bli behandlet konfidensielt, det er bare min veileder og jeg som vil se disse opplysningene. Ingen enkeltpersoner vil kunne gjenkjennes i den ferdige oppgaven. Opplysningene anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig, innen 1. juli 2012.

Dersom du har lyst til å være med på intervjuet er det fint om du skriver under på den vedlagte samtykkeerklæringen, og sender den til meg innen xx.xx.2011.

Hvis det er noe du lurer på kan du ringe meg på 91 59 48 66, eller sende en e-post til ninaturtum@hotmail.com. Du kan kontakte min veileder Sidsel Karlsen ved Høgskolen i Hedmark på telefon 62 51 76 88 eller mobil 47 66 39 70.

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste A/S.

Med vennlig hilsen
Nina Grønli Turtum
Fåberggata 134B,
2615 Lillehammer

Samtykkeerklæring:

Jeg har mottatt informasjon om studien av ungdomsfracfall i korps, og ønsker å stille til intervju.

Signatur:.....

Telefonnr.:

Vedlegg 2: Intervjuguide ungdommer

Bakgrunnsinformasjon:

1. Kan du fortelle meg om den tiden du spilte i korps?
2. Hvilket forhold har du til musikk i dag?

Interesser/hobbyer:

3. Hvilke andre fritidsinteresser har du/har du hatt opp igjennom ungdomstiden?

Begynne i korps:

4. Spilte du instrumentet ditt før du begynte i korps? (hvis ikke; hvorfor begynte du å spille akkurat dette instrumentet?)
5. Hvorfor begynte du i korps?
6. Har du familie som spiller/har spilt i korps?
7. Har du venner som spiller/har spilt i korps?
8. Hvor mange på din alder var med i samme korps som deg?
9. Kjente du andre på din alder som spilte i korps da du spilte?
10. Kjenner du andre på din alder som spiller nå?

Opplevelsen av korpset:

11. Hva er ditt artigste korpsminne?
12. Hva har korpset betydd for deg?
13. Hva er ditt inntrykk av dirigenten/dirigentene du hadde?
14. Hvordan ble de ulike stemmene i korpset fordelt?
15. Hvor mye instrumentalundervisning fikk du? (Hvem hadde denne undervisningen? Var den individuell eller i gruppe? Hvor mye øvde du utenom fellesøvingene?)
16. Hva tenker du om korpskonkurranser og andre samlinger?
17. Hvilken musikk spilte dere mest av i korpset?
18. Hvilken betydning hadde korpset i hverdagslivet ditt?
19. Hvor mye tid brukte du på korps? (Måtte du prioritere bort noe annet? –andre aktiviteter, tid til lekse, tid til venner...)
20. Hva tenker du om den funksjonen korps har på 17. mai?
21. Hvilken funksjon hadde korpsuniformen for deg?
22. Hvilket forhold hadde du til det å opptre offentlig med korpset?
23. Har du deltatt på NMF's sommerskole? Hvordan opplevde du det?
24. Hvordan ser du på korps som en frivillig læringsarena?

Ungdom og korps:

25. Hvordan syntes du det var å være ungdom i korps?
26. Hva tror du det sosiale samholdet betyr for korpsmedlemmene?
27. Hva syntes vennene dine om at du spilte i korps?
28. Hvilken holdning tror du dine jevnaldrende har til korps?

Slutte i korps:

29. Hvordan var det med utfordringer i korpset for deg?
30. Hva er ditt kjedeligste korpsminne?
31. Hva sa de andre i korpset da du fortalte at du ville slutte?
32. Var det noen som forsøkte å overtale deg til å fortsette?
33. Hva gjorde at du ville slutte å spille i korps? (fritidsinteresser?)
34. Hvor god korpsmusiker syntes du at du var da du sluttet å spille i korps?

Har du andre tanker om dette temaet?

Vedlegg 3: Intervjuguide ledelse og dirigenter

Bakgrunnsinformasjon:

1. Kan du fortelle meg litt om korpset ditt?
2. Hvordan er deltagerantallet nå i forhold til tidligere? Hvordan er aldersspredningen?

Fordeling av ansvar/stemmer:

3. Hvordan fordeler dere instrumenter og stemmer i korpset ditt?
4. Hvem spiller soloene i korpset?

Tilbud til de unge:

5. Hvorfor tror du de unge velger å begynne i dette korpset?
6. Har dere spesielle tilbud til ungdommene i korpset?
7. Hvor mye instrumentalundervisning får de yngste i korpset? Individuell eller i gruppe?
8. Hvordan synes du tilbudet til de unge fungerer?
9. Hvordan ser du på korps som en frivillig læringsarena?

Sosiale forhold:

10. Hva er ditt inntrykk av det sosiale miljøet i korpset?
11. Finnes det mange vennegjenger i korpset? Er det mange som møtes også utenfor korpssituasjoner?
12. Hvordan tror du det er å være ungdom i dette korpset?

Repertoar og aktiviteter:

13. Hvilke musikksjangre spiller dere i korpset?
14. Hvem tror du denne musikken passer best for?
15. Hvem bestemmer repertoaret?
16. Hvorfor deltar dere på konkurranser og samlinger?
17. Hvilke utfordringer tilbys ungdommene i korpset?
18. Hvordan legger dere til rette for at ungdommen i korpset skal ha tid til andre aktiviteter (lekser, andre hobbyer) i tillegg?

Uniformsbruk og 17. mai:

19. Bruker dere uniform i korpset?
20. Hvordan tror du ungdommen ser på bruken av uniform i korpset?
21. Hva har du inntrykk av at korpsmedlemmer synes om spilling på 17. mai?

Frafall av ungdommer:

22. Omtrent hvor mange ungdommer har sluttet i korpset de siste fem årene?
23. En del forskning har vist at mange korpsmedlemmer velger å slutte når de kommer opp i tenårene. Hvorfor tror du en del ungdommer velger å slutte korps?
24. Om man ser på ungdommer som har sluttet i korpset etter fylte 15 år, hvor høyt musikalsk nivå syntes du det har vært på disse ungdommene?
25. Hva tror du at du som dirigent/leder i korpset kan gjøre for å unngå at ungdommene slutter?
26. Hvilke tiltak har dere i korpset for å unngå dette?

Har du andre tanker om dette temaet?